

พุทธประวัติ

ประวัติ

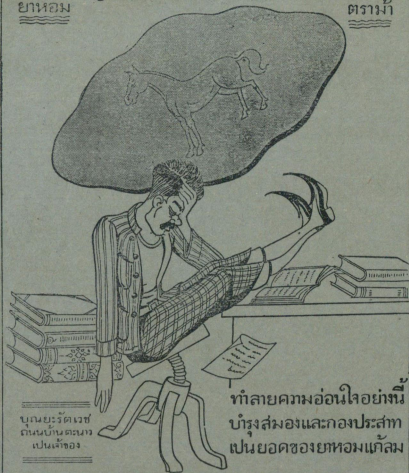
มิถุนายน

๒๔๗๕

สุคนธ์ไอสด

ยานหอม

ตรางั่ว

บุณยรัต เวช
ถนอมบ้านตนา
เป็นเจ้าของ

ทำลายความอ่อนใจอย่าง
บำรุงสมองและกองประสาท
เป็นยอดของยาหอมแก้ลม

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๙ เล่ม ๑๑ วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕)

อุปกรณ์รวมเกียรติ	เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป	หน้า ๗๓๕
เลือดเนื้อของหล่อน (ต่อ)	มรกต	” ๗๖๒
ความมั่งคั่ง	อัครถาปน	” ๗๘๓
ชะโมขอาสา	ศศิวงศ์	” ๗๘๖
นาฬิกาของขวัญ	ส. มันทา	” ๗๙๕
ห้วงหนึ่งของมนุษย์	ส. โพธิ์ศรี	” ๗๙๘
บิดา	สารทูล	” ๘๑๖

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

รวมเกียรติว่ามีมูลมาจากไหน. และด้วย หัน ทรงพระเมตตาคลยบันดาลให้ไต่หลัก
อำนาจพระบรมราชาธิยานันเเอง ยังได้เกิด ฐานคืบออกไปทีละนิคระหนอย ทำให้มีความ
ความรู้ต่าง ๆ ในพากย์สัสถุก นอกจาก เพลิกเพลินทีจะสืบสาวก้าวหน้อออกไปเสมอ.
รวมเกียรติเพิ่มขึ้นอีกมากประการ. เรื่องที่ แค่ว่าความรู้ความสามารถของทนายนั้นน้อยนัก
ไม่เคยนึกฝันว่าเรารู้ ก็ไต่รู้ขึ้น. สามารถ แม้ทรงบันดาลให้พยลู่ทางที่เชื่อว่า คงมีอะไร ๆ
กล่าวไต่อย่างเต็มปากกว่า ความรู้ในวรรณคดี ก็ในนั้น ก็ยังไม่มีความรู้พอจะสนองพระเดช
พากย์สัสถุก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่ง พระคุณให้เต็มใจกับของทนาย จนสมพระราช-
แห่งวรรณคดีของเรา ที่มารู้กันแพร่หลายใน ประสงค์ไต่. กระนั้นการที่มำทำเรื่อนั้น ะว่า
ยังรู้ขึ้นมากกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก ก็ด้วย “หาญ” ก็ไม่เชิง ใคร ๆ ก็ทำได้ถ้าขยันคน
พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงเป็น เพราะ มี หัวข้อ หรือโครง ทรง ตั้งนำไว้แล้ว
พระปริณายการอารย นำช่องทางให้เห็นมูลที่ คำเนรไปตามนั้นสำเร็จ อันจะไต่ผลแคไต่ไหน
มาแห่งเรื่องรวมเกียรติที่เป็นปฐม. ทั้งน้อยม สุกแต่สัสถุกปัญญาเรอาณวย, แม้จะไต่สำเร็จ
เป็นพระมหากษัตริย์คุณ ซึ่งผู้ไต่ไต่ในเรื่อ ถึงที่สุดในช่วงชีวิตนี้ ก็คงเกิดมีนักปราชญ์
หนังสือชั้นวรรณคดีจะลุ่มลึกเลี่ยมไต่เลย. สักคนหนึ่งในภายหน้า สามารถสนองพระเดช

ในท้ายพระราชนิพนธ์เรื่อนั้น ทรงพระ พระคุณสมพระราชประสงค์ไต่ ไต่โดยบริบูรณ์.
ราชปรารภว่า มีพระราชประสงค์อยู่แต่จะทรง เมื่อเห็นพระราชดำริว่า “ข้าพเจ้าเอง
นำหัวข้อหรือโครงไว้ สำหรับผู้ไต่พอใจใน ก็ไต่เคยรู้สึกเช่นนั้นมาแล้วแต่ก่อน ๆ จึงไต่
ทางหนังสือ ะไต่พิจารณาต่อไต่อีกเท่านั้น. คงไต่เทียบกันคว่ำหาความรู้ในเรื่อนั้น ทั้ง
ข้าพเจ้าไต่ ับความรู้ ในเรื่องรวมเกียรติ ความพยายามมาแล้วหลาย ๆ กว่าะหา
เป็นอันมาก เพราะพระราชนิพนธ์นั้นเป็นคร หนังสืไต่ไต่เท่าพอใจ” อันแสดงว่า สมเด็จพระ
เห็นว่าน่าะสนองพระเดชพระคุณตามสัสถุกปัญญา พระอริราชเจ้า ยัง ทรง พยายาม ถึง เพียง นั้น.
สามารถ กันคว่ำหามูลรวมเกียรติของเรา ลำพองข้าพเจ้า ถ้ามีเวลาตั้งแต่พระราชนิพนธ์
ให้ไต่สมพระราชประสงค์ทุกทีจะหาไต่. กุ บ่อเกิดแห่งรวมเกียรติกัน พิมพ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ.
เหมือนจะทรงทราบด้วยพระญาณวิจิตรทางไต่ทาง ๒๔๕๖ จนบัดนี้ร่วม ๒๐ ปี ก็ไต่เร่องราว

พ. ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณ์รวมเกียรติ

เพียงที่จะได้อ่านกันต่อไป. ถ้าท่านผู้^๑จะพิจารณาเพิ่มเติมต่อไปได้อีกเพียงใด, ก็จะเป็นการช่วยให้^๒สม กัยที่ใด ทั้งพระราชหฤทัยหวังไว้.

ข้อยากลำบากสำหรับเรื่องนั้นคือ รามเกียรติ์ของเรา แม้แน่ใจว่า มีรามายณะเป็นข้อเกิดก็จริง แต่รามายณะมิใช่มีเพียงในอินเดีย ประเทศต่าง ๆ อันอยู่ติดอินเดียออกมา ที่ได้รับอารยธรรมจากนั้น มีลัทธิศาสนาเป็นต้น ย่อมมีรามายณะอยู่ด้วยกันทุกประเทศ. จึงระบับรามายณะต่างสำนวน ที่มีอยู่ในนานารัฐอินเดีย ตลอดจนจากประเทศทางบูรพาทิศ ได้ความว่ามีจำนวนมากมายากายกองนัก ถ้ารวมกันเข้าเห็นจะมากกว่า “หนึ่งเล่มเกวียน” จริง ๆ. รามายณะในอินเดียเอง ที่ว่าเช่นระบับแท้มีอยู่ ๓ ระบับ ไม่มีใครบังคับแก้ไขกัณฑ์ลงได้ เพราะถือเป็นชาติพันธุ์แท้เมื่อนักปราชญ์สยสวณ ก็พบว่ามิใช่ข้อความผิดแผกแตกต่างกันทุกระบับ. ครั้นเมื่อไปจากอินเดีย ทดถึงประเทศใด ก็ต้องกลายรูปห่างจากของเดิมออกไปทีละน้อย ๆ ตามลัทธิธรรมเนียมแห่งประเทศชาติ บางระบับใกล้เคียงแทบจำไม่ได้ว่า มีมูลมาจากแห่งเดียวกัน.

บางประเทศ เช่นชวาและมาลายู มีรามายณะอย่างผสมเพี้ยนหลายฉบับหลายสำนวน เรื่องที่ต่างกันคนละรูป สักแต่ผู้เรียงจะฉดกต่างในเช่นสมบทของเอนาบีฮากมีในคัมภีร์โยเนลิส เป็น

เทวทูตของพระอิศวรมาแนะนำพิชิตยักษ์ด้วยแค้นทศกัณฐ์. หนุมานของอินเดีย หรือของทมิฬ เป็นพรหมจารีผู้หนึ่ง ซึ่งไม่สมผัสสัตว์เพศกัวยความกำหนัด มาถึงมะลายูปรากฏ หนหนึ่งว่า เป็นชู้กับชายาพระลักษมณ์ ครั้นตกมาในเรา กลายเป็นเจ้าผู้สยสวณเหมาะทุกขณะ เพราะนิสัยของเราย่อยเช่นนั้น. ตกไปถึงญวน มีเพียงเค้าให้ทราบว่ารามายณะแต่ชื่อเสียงเรียงนามเป็นสำเนียงญวนไปหมด. เลยไปถึงลาวอีกที กลายเป็นพระรามชาตกเนือเรื่องกาหลงหล่นผ่านไปทางหนึ่ง แคช้อพระราม ทศกัณฐ์ นางสีดา ยังคงอยู่.

บางคำกลายมาจากอื่นที่หนึ่งแล้ว เรายังบิดผันไปเสียอีก เช่นชื่อเขามเหศวร, ผ่านทมิฬเป็น มเหศวริน, เรากลายเป็น เหมศวริน. คำ ลักษมณ์ ชื่อน้องพระราม ผ่านมะลายูซึ่งใช้ในความหมายถึงแม่ทัพเรือ, เราเอามาใช้ยัง เป็นนามเจ้ากรมอาสาสาม มีหน้าที่จึกเรือ แคกลายเป็นขุนรักษณามา, ที่ร้าย

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

ยิ่งกว่านั้น เราเองระบายนั่งของเรายังสนิทสนม เช่น กงพระราม, พวกเรารู้ว่า กงพระราม, เขียนเสียเรียบร้อยเขียน กงพรหมณ์ เลยหมกความแรง.

ดังนั้น การจะหาหลักฐานรามเกียรติ์ของเรารู้ว่า ะมาจากรามายณะฉบับไหนโดยละเอียด เช่นอันว่าไม่ได้. ะต้องสืบเพียงตอน ๆ ว่า ตอนไหน ะตรงกับตอนใด ในรามายณะของใคร. เท่านั้นพอมีทาง, แต่ก็ไม่ปลอดโปร่ง ะเพราะรามายณะฉบับต่าง ๆ ที่พอหามาได้ ก็เป็นภาษาเดิม เช่น ทมิฬ ดังกา สวรรามะลายู ที่แปลเป็นอังกฤษ พอจะคลำอ่านได้เรื่องบ้าง ก็หาไม่ได้ หรือไม่มี ะมีก็แปลเป็นภาษาเยอรมันเสีย. เผลอญได้ อาศัยเพื่อนฝูง ที่รู้ภาษา ทมิฬบ้าง เยอรมันบ้าง ขอไต่ถามตามแค่อีกาสของเข่า พอได้เค้าวาง ๆ ไม่แน่นแค้นเสียทีเดียว. แค่นี้เหมือนเกิระไปให้ถึงที่แห่งหนึ่ง ถ้าเข้าไปในป่าชฎ สุ่มหาทางสัญจร ไม่ทราบว่า ะไปทิศไหน. ขางควรวอกมาดังที่ทราบนหายรกแล้ว เข้าใจว่าเป็นทางคนเกิระได้ละ, ก็เกิระมีทางแยกให้ชวนเรไป. ขางแห่งเกิระว่า เข้าทางถูกแล้ว แต่กรมีขวมมาก ขาคเคื่องมือสำคัญขางทาง

หากจะไต่เคื่องมือก็ใช้ไม่เป็น เช่นมีดะขยิภาษาลังกา ก็หมกขัณญูที่ ะหยาใช้ขัวยขนเอง.

ครั้นมาเห็น ว่า ไหน ๆ ก็ขุกข่าปล่าง เข้าไปยังแล้ว ะรถทางหรือฝักทางก็ถามที่ควรมันที่ก ะระทางวาง ๆ เท่าที่พยเห็นไว้ก็. ะเพราะฉะนั้น หลงสื่อนเท่า กับ คู่มือ ขนที่กหมายเหตุ สำหรับสอยสวนกับทางที่พยค่อไป, เป็นโครงเคื่อง, รวยรวมข้อความที่ผ่านพยมาไว้พลาถก่อน; มีดะนั้น ข้อความต่าง ๆ ะเลือนเขือนเลือนหายเสีย. จึงยังไม่ใช้คกลงเป็นขุกติ: ถ้าไปพยทางไหนที่เข้าที่กกว่า, ก็อาทแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปทุกเมื่อ. แต่ผู้อ่านต้อง มีพนทรวายเรองรวมเกิระกัพพอมด้วยพระราชนิพนธ์ข่อยเกิระ จึง ะได้ระลึก ะเพราะเป็น หลงสื่อนะนิคเคื่องมือช่วยให้รู้ระไวขางอย่าง ในรามเกิระกั แต่ไม่ดังขัณวีการณ, สมเพียง ะให้ข้อว่า ขุดกรณรวมเกิระกั.

หลักฐานที่ ข่าพยในระวางทาง ล้วนแต่เกิระเอาจากหนังสือต่าง ๆ ขางแห่งถ้า ะพยเพียงที่ได้นำ เนือความ ะจะไม่แน่นแ่ง ต้อง ะเพิ่มเคิระอิดกโนมคัขยาขออกไป ขางแห่ง

พ. ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณ์ร่ามเกียรติ

คุณเหมือนจะมีเกียรติของน้อยเต็มที จะไม่นำมา
กล่าวก็ได้ แต่น่าเสียดาย ที่รวมเข้าไว้ด้วย
บางที่ความนึกคิดเพี้ยนไป ชวนให้ออกไม้ไ้
ที่จะมีการสนธิฐาน ที่ต่อแหลมไปในวิจิศา
ประสมเหตุ. และตอนไหนก็มาจากหนังสือ
อะไร ได้ยกไว้ให้ทราบในบันทึกไว้ด้วย
อักษรชื่อเดิม เพื่อผู้สนใจจะได้มีโอกาส
ตรวจสอบดูไ้เอง ซึ่งส่วนมากมีอยู่ในหอ
พระสมุดวชิราวุธ.

เรื่องในอุปกรณ์ร่ามเกียรติ ไ้แก้ไขเพิ่ม
เติมเสมอมา ไม่ค่อยรู้จักจบ จะแบ่งเป็น

ภาค ๆ ที่พิมพ์ขึ้นตอนต้นในภาคหนึ่ง เป็น
อันยุติการแก้ไขไ้สำหรับคราวนี้.

ข้าพเจ้าขอขอบคุณ สุปรหมณย ศาสตร
ศาสตราจารย์ภาษาสันสกฤตแห่งราชบัณฑิตย-
สภา และศาสตราจารย์ วรเน นิโกธาส แห่ง
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ที่แนะนำและชี้แจง
ข้อความที่ควรรู้หรือที่คงการรู้ต่าง ๆ เป็น
โอกาสให้ไ้อาศัยสาวเรืองกว้างขวางออกไป
ไ้สะดวก กับขอขอบคุณมิตรสหายอื่น ๆ
ที่ไ้กรุณาช่วยเหลือเรื่องนี้ ด้วยความเอื้อเฟื้อ
อันไ้โดยประการทั้งปวง.

หนึ่ง ความนิยมรามเกียรติ์

บรรดาหนังสือวันพุน้ำ รามเกียรติ์เป็น
เรื่องหนึ่งซึ่งรู้จักกันมาก เพราะเมื่อในสมัย
เป็นเด็ก มักเคยดูโขนกันทั้งเล่น และบางที
ก็ดูภาพที่ผนังระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดา-
ราม. รามเกียรติ์เป็น เรื่อง เต็มไป ด้วย
มหิทธานภาพ มีเทวกายักษ์มาร มีการ
เหาะเหิรกระอากาศ กันเล่นกัน. เรื่องอย่างนี้
มักถูกอธิบายถึงของเด็กในวัยทรงมาคะนอง เมื่อ
ได้ดู ได้เห็น ก็ชอบใจ จำได้ง่าย ชื่นชอบ
คิดว่าเรื่องที่เป็นไปคามธรรมคาน้อย ๆ. แม้
เคยโต เป็นผู้ใหญ่ มีความรู้ ความเข้าใจ
กว้างขวางออกไป ถึงจะรู้ชัดแจ้งว่า เรื่อง
อย่างรามเกียรติ์ผิดด้วยธรรมชาติเหลือเกิน แต่
ความนิยมชมชอบก็ยังติดกันสลับต่อมา ไม่
คืนคลายไปง่าย ๆ นึก. อุปนิสัยอย่างนี้
นักปราชญ์ชาวตะวันตกคง มีความเหลือสงสัยเป็น
ทายาทมาจาก บรรพบุรุษ ครึ่งบาเลอณิกคัก-
บรรพ์; เราเองไม่รู้ลึก, และระคักขาคหมค
สิ้นไปด้วยยากอย่างยิ่ง. อาจเป็นด้วยเหตุนี้
ประการหนึ่ง ชาวตะวันตกจึงมักจะใช้เรื่องราว
ที่ประหลาดคือเรื่องราวอย่างรามเกียรติ์ เป็นหนังสือ
สอนเด็กอ่าน อนึ่งโลกตามอุปนิสัยอันนั้น

เรียกกันว่า Fairy Tales หรือ เทพปกรณัม.
ต่อจาก ดู โขน ภาพ ใน สมัยเป็นเด็กนั้น
มาได้อ่านพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์. เมื่อ
แรกอ่าน จะทำให้ความนิยมที่ของสันดานมา
แต่เด็ก กลับพบนวน เกิดอยากรู้เรื่องที่เคย
ผ่านมาให้พิศดารตลอดกันจนปลาย. แล้วก็
ติดใจ อ่านซ้ำอ่านซ้ำ จนจำขึ้นใจได้เอง.
เพราะ พระราชนิพนธ์ รามเกียรติ์ เป็น หนังสือ
ภาพยักลอนที่เลือกสรรด้วยคำสำนวน และ
กลั่นกรองให้สละสลวยเหมาะเจาะแล้ว ย่อม
ถูกอารมณ์ที่ก้มเพเลกเพลินชวนอ่านไม่รู้เบื่อ.
ข้าพเจ้าเองก็ต้องการจะค้นอะไรบางอย่างในราม-
เกียรติ์ ครึ่งไปหาตอนที่ต้องการ บางทีอ่าน
เพลินเลยไป ต้องย้อนกลับมากำใหม่, บางที
ทั้งรู้ว่ถึงตอนที่ต้องการแล้ว ยังขออ่านต่ออีก
สักหน่อย.

หนังสืออย่างนี้ ย่อมปลูกความนิยมให้ติด
เป็นแบบฉบับในลัทธิคำภายาสำนวนขึ้นได้ง่าย
กว่าหนังสืออย่างอื่น. ฉะนั้นแล ศาสตร์จารย์
มักมีมเลอระ จึงมีความแห่งคำวรรณคดีว่าเป็น
หนังสือชนิดที่รักษาภาษากลางของชาติไว้ได้.
เพราะคนเรา ถึงจะเป็นเชื้อชาติเดียวกัน, เมื่อ

พ. ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณรามเกียรติ์

อยู่ห่างค่างเดินกันออกไป, ภาษาล้านช้างทาง
เสียงที่พุดจา ย่อมค่อยแปร่งกลายแผกเพี้ยน
จากกัน ในที่สุดฟังกันไม่สู้เข้าใจ. เหตุนี้
ภาษาวรรณคดีหรือภาษาหนังสือ จึงเป็นเครื่อง
เห็นยวรงค์ ไม่ให้ ชาติเหินห่างไป จนขาดจากกัน
เพราะเป็นภาษากลาง สำหรับให้สมาชิก ของ
ชาติเข้าใจร่วมกันได้.

นอกจากที่อ่านพระราชนิพนธ์, รามเกียรติ์
ยังคอยเตือนทาเตือนหูกหูเสมอ เราจะได้ยิน

พกว่า เทเวเรินลงกา จักเฝ้าเราที่โลก
กระเซ้าสัคา, หรือในกวันพิพนธ์ชั้นสูง เช่น
ตะเลงพ่าย ทวาทศมาส และมหาชาติวิชัยาว,
หรือในบรรพชาวีชาคิลป์ เช่นการช่างและการ
ร้องรำ, ที่ทุกคนมากก็ถือตำราหมอก.

เป็นอันรวมความกล่าวได้ไม่ผิด ว่าราม-
เกียรติ์เป็นเรื่องสำคัญ มีพระราชนิพนธ์จนถึง
ชั้นวรรณคดีแห่งภาษาไทยเรา ทั้งอ่านฟังกัน
เข้าใจได้ทั่วๆ ไป จึงเห็นที่รู้จักกันแพร่หลาย.

สอง ที่มาแห่งรามเกียรติ์

อันยอเกิดแห่งเรื่องรามเกียรติ์นั้น ย่อม
ทราบในขณะนั้นแล้วว่า ที่แรกออกจากคัมภีร์
รามายณะภาษาสันสกฤต. คำ "รามายณะ"

แปลความว่า เรื่องพระราม และกล่าวกันว่า
อุชชือ วาลมิกิ เป็นผู้แต่งไว้ช้านาน ประมาณ
ถึงสองพันยอกว่าแล้ว.

สาม ปฐมเหตุผกเรื่องเชนิตรามายณะ

ครั้งโบราณสมัยกติกายวรพ์ มนุษย์ที่
รวมกันเป็นหมู่เหล่าชุมนุมชน และปกครอง
ควบคุมกันเป็นชาติ ประเทศ ขึ้นแล้ว ย่อมมี
เรื่องราวกล่าวด้วยกิจการสำคัญของ วิบุลย ภู
เป็นบรรพชนชาติตน ซึ่งใดกระทำให้แล้วเป็น
พิเศษแต่ปางบรรพ์ มีเรื่องแข่งขันชิงชัย หรือ
เป็นไปใน การ รบทัพ รบศึก ไคชัยชนะไว้ เพื่อ

ชาติ อย่างงดงาม (ส่วนทอนไหนที่เสียที่
จะเป็นการขายหน้า ก็ทำลัมเสีย ไม่กล่าวถึง
หรือทอนที่ผิดกรรมจรรยา อันเป็นรวมคาของ
บุตชน จะเสื่อมเสียเยี่ยงอย่างทางศาสนา
ลทธิประเพณี หากจะยกไม่ผิด เพราะแพร่
หลายเสียแล้ว ก็ช่วยแก้ไข กล่าวเกลื่อน
ปรุ่งแต่งให้บริสุทธิ์.) เรื่องเชนิคินยอมมนยอ

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มิน

กันว่าเป็นตำนานสำคัญของชาติส่วนหนึ่ง เล่า
สืบทอดกันมาด้วยความพอใจ เพราะเป็นเกียรติ-
ยศและเกื้อหนุนให้ผู้ร่วมชาติ ให้ระลึกถึงกิจ
ประวัติการณที่บรรพบุรุษ ได้บากบั่น อุตสาห
อย่างขงอาจ นำเกียรติคุณความกึ่งงามมาสู่
ชาติ.

ตามธรรมเนียมย่อมเป็นตำนาน
ปาก คือเล่าสืบทอดกันมาตามความที่ทรงจำ
ไว้ ทำนองนิทาน ขยายกระจายของเรา. การ
ฟังเล่าเรื่องตามปากนี้ ไม่ทำให้จิตใจเพี้ยน
เพี้ยน เหมือนฟังเรื่องที่แต่งขึ้นเป็นกาพย์กลอน

อันมีรสไพเราะในคำ เล่าจำกันได้ง่ายทั้งผู้เล่า
และผู้ฟัง. วิถีเช่นนี้ ในศาสนาก็นิยมใช้ เช่น
พระสูตรเป็นอันมาก ที่ว่าเป็นพุทธภาษิต เมื่อ
ตรัสเนื้อความเป็นไวยากรณ์ (ร้อยแก้ว) แล้ว
ตรัสนิคม (สรุปรวมความ) เป็นฉันทกถา
ว่าเพื่อให้จำง่าย. การเล่าเรื่องจึงสมควรยก
เป็นหน้าที่ของผู้เล่าและผู้ฟัง. ครั้นเรื่องก็
เป็นคำประพันธ์แล้ว ก็ชวนให้ว่าทำนองไทย
ชวน เกิดเป็นเสียงดนตรี. และในการเล่านั้น
ถ้ามีเสียงดนตรีเข้าประสานด้วย ย่อมทำให้
จับใจซาบซึ้ง.

สี่ อุบัติรามายณะ

เพราะฉะนั้น ฤๅษีวาลมิกิจึงได้แต่งรามายณะ
ไว้เป็นยถากาพย์. ในนั้น แสดงกันนิทานเป็น
ตำนานว่า พระวาลมิกิพระหมฤๅษี ไปสู่สำนัก
พระนารทพระหมฤๅษี สันทนาได้ดามถึงบุคคล
สำคัญในโลกนี้ ว่าใครเป็นผู้แก้ตัวกล้าสามารถ
และมีคุณสมบัตินี้เกิดขึ้น. ฤๅษีนารท จึงเล่าประวัติ
พระรามจนตลอด เพราะฤๅษีวาลมิกิ ยังไม่เคย
ได้ยินได้ฟังเรื่องพระรามมาเลย. ครั้นกลับ
จากสำนักฤๅษีนารท พระวาลมิกิ ก็รีบไปตาม
ทาง เห็นพรานยิงนกกระเรียน ซึ่งกำลังบิน

กับคู่ของตน พลัดตกมาตายตัวหนึ่ง เห็นตัวผู้.
ฤๅษีวาลมิกิ เกิดเห็นใจสมเพชทนนักหนา ถึง
กับทนนิ่งอยู่ไม่ได้, จึงกล่าวศำปพรานนั้นว่า—

“มา นิยาท ปุติษจํ ตวम्

อคมา ศาสุตึะ สมาระ .

ยตุ เกราณญมิณนาทุ เอกม

อวริะ กามโมหิตุม .”

“นิยาท พรานเอ๋ย เจ้าอย่าได้ถึงความ

มันคงแล้วเป็นเวลานานนี้ เพราะได้พรากคู่
นกกระเรียนลงตัวหนึ่ง ซึ่งหลงเพลินในกาม.”

พ.ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณัมเกียรติ

(หมายเหตุ เกรณูฯ ในตอนนั้นแปลว่า สมเพช. จึงให้เรียกว่า โศลก และให้เป็น
นกกะเรียน)

ครั้นเสร็จทางต่อมา ทวนระลึกลงเหตุ
การณ์ ก็เสียใจที่ได้คำปวารณนั้น ด้วยมิใช่
กิจอะไรของตน เมื่อไม่สามารถขึ้นเฝ้าความ
ไถรรมนสัยนั้นให้ส่งด้วยตนเองได้ ชั่วขึ้น
กลุ่มกตัญญูทุกที ท้าวมหาพรหมทรงพระ
กรุณาปรากฏพระกายให้เห็น ช่วยปล่อย
โยนเอาใจว่าไม่ควรเสียใจในการที่กล่าวคำ
สาปนั้น. เพราะแท้จริงคำที่สาปวารณนั้น
กลายเป็น ความหมาย ในทาง สรรเสริญ พระ
นารายณ์เป็นเจ้าทรงปรายักษ์ คือ—

“มานิยาท ปรีติยจิ ตุม

อคมา ศาสวต๊ะ สมะ

ยตุ เกรณูจมิถุนาทุ เอกม

อวธิะ กามโมหิตม ॥”

“มานิยาท ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นที่ประทัย
แห่งพระลักษมี, พระองค์ได้ทรงถึงความ
มั่นคงแล้วเป็นเวลานานนี้ เพราะได้พรา
กัญญ์ถึงตนหนึ่ง ซึ่งหลงเพลินในกาม.”

(หมายเหตุ เกรณูฯ แปลได้อีก
นัยหนึ่งว่า ยักษ์)

ท้าวมหาพรหม กล่าวต่อไปว่า ถ้อยคำ
ของพระวาลมิกนั้น เมื่อกล่าวด้วยคำโศก

บทแรกของรามายณะ ซึ่งระรนาต่อไป.

เนื่องด้วยเหตุนี้ ฤๅษเฐวาลมิก จึงได้ชื่อว่า
เป็นผู้กล่าวเห็นตากาพย์รุ่นใหม่ คู่กับกาพย์รุ่น
เก่าในคัมภีร์พระเวท ซึ่งถือว่าท้าวมหาพรหม
เองเป็นผู้ให้กำเนิด.

เมื่อโศลกนี้เป็นบทกวีของรามายณะ ฤๅ
ษเฐวาลมิก จึงระรนาต่อไปจนจบเรื่อง รวมเป็น
โศลกถึงสองหมื่นสี่พันบท สำหรับให้มนุษย์
อ่าน.

(มูลเหตุที่เล่ามาข้างต้น ศาสตราจารย์

เสธร มอร์เนียร์ วิลเลียมส์ กล่าวไว้ใน
หนังสือ The Indian Epic Poetry ว่าเป็นของ

เดิมชั้นภายหลัง. แต่จะเดิมชั้นใหม่หรือเดิม
มียุ่แล้วก็ตามที, ที่แสดงต้นเหตุแห่งคำว่า

โศลกในที่นี้ ตรงกับที่นักปราชญ์ชาวตะวันตก

สันนิษฐานเหตุกำเนิดกาพย์กลอน ว่ามีเค้า

สืบมาจากความรู้สึกลึกแห่งมนุษย์ เมื่อประสบ

สิ่งที่เสียใจมากหรือก็ใจมากเกินไป ก็แปลง

อุทานออกมาเป็นเสียงโศกครวญ เฮฮา สูงต่ำ

สั้นยาว ตามกำลังความรู้สึก. ผู้ซึ่งนึก

เห็นเข้าที่ ขมเขามาใช้เป็นเสียงโศกทวน ประ
เป็นกาพย์กลอนขึ้น.

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

ข้อที่ ท่านเสฐียร มอริเนียร์ วิลเลียมส์ ว่า สองกุมารให้รู้จักซึ่งรื่องรามายณะ ข้าได้เคย
มูลเหตุเป็นตอนที่เดิมขึ้นภายหลังนั้น ก็เพราะ
เป็นเรื่องที่ประหลาดมาก. เมื่อครั้งนางสีดา
ถูกพระรามจับ ไขไปอาศัยอยู่กับอุษวาลมิก. อุษวาลมิก จึงไม่เคยได้ยินได้ฟัง เรื่องพระราม
ฝ่ายพระฤๅษี ก็เป็นผู้สั่งสอนศิลปวิทยาให้แก่พระ
กฤๅษและพระลพโอรสนางสีดา ตลอดจนสอน นาวทอิก.)

ทำ ลักษณะกาพย์รามายณะ

อาศัยที่รามายณะวาลมิก เป็นกาพย์เรื่อง สันธยากาล บ้านเมือง แนวฆ่า การเคียรทัพ
ใหญ่ในสี่สกลูกคู่กับมหาภารตะ ยางที่จึง
ยกย่องหนังสือสองเรื่องนั้นว่า มหากาพย์.
เพราะ ความ หลีก กวีนิพนธ์ ภาษาสี่สกลูกนั้น
มหากาพย์ ควรมี ลักษณะ พรรณนาถึง ถูกกาล มหากาพย์ได้ยังกะมัง ?

หก รามายณะแบ่งเป็นเจ็ดกัณฑ์

รามายณะวาลมิก แบ่งเป็นภาคเรียกว่า (๓) อวตตะกัณฑ์ สาม กษัตริย์
กัณฑ์ เป็น ๗ กัณฑ์ คือ— (พระราม นางสีดา พระลักษมณ์) เข้าป่า
(๑) พาลกัณฑ์ เริ่มต้นกับอุษวาลมิก ทัดจาก พระรามรบกับอสูรร้ายคนหนึ่งชื่อ
อาราณณฤๅณนารถให้แสดงรามายณะ ทั้งที่ วิราธ (ในรามเกียรติ์ของเราออกชื่อเป็นพราพ)
กล่าวในตอนอุทิศเรื่องรามายณะข้างต้น จน จนถึงทศกัณฑ์นางสีดา สองกษัตริย์ ตัก
ถึงพระรามยกไพร่ ไก่นางสีดา กลับอโยธยา. ตามไปถึงเขาถุณยภู.
(๒) อโยธยากัณฑ์ รบแก้ท้าวทศรถ (๔) กัณโณธากัณฑ์ สองกษัตริย์รบ
ปรารภจะให้อภิเษกพระรามเป็นบุพราษ จนถึง หนุมาน ไกล่ศักร์เป็นฝ่ายฝ่าย ชำพาลี จน
พระรามเคียรทัพ. ถึงหนุมานอาสาไปถวายแหวน.

พ. ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณารามเกียรติ์

(๕) สุนทรภักษ์ ให้นำมาถวายแหวน รามเกียรติ์)
จนถึงเผดียงกา.

(๖) ยุทธภักษ์ พระรามยกพลไปพัก
ที่เชิงเขามเหศวร (ที่ซึ่งเราเรียกว่าเหมศวัน)
ของถนน ข้ามไปลงกา จนถึง ทศกัณฐ์ล้ม
พานางสีดาภักขโยชยา.

(๗) อุตกรภักษ์ (ภักซ์แดม) ว่าด้วย
อสุรพงศ์ วานรพงศ์ เนรเทศนางสีดา ฯลฯ
(เก็บ นัย จาก พระราชนิพนธ์ย่อเกิด แห่ง

ในทั้งเรีกัณฐาน นักปราชญ์เห็นว่าของ
เดิมแท้หมักกัณฐ์ คือตั้งแต่กัณฐ์ทั้งสองถึง
กัณฐ์ทหก ส่วนกัณฐ์ที่เจกเป็นของแถมขึ้น
ภายหลัง. และกัณฐ์ที่หนึ่ง ก็มีข้อความ
แย้งต่อกัณฐ์อันอยู่หลายแห่ง เช่นกล่าวไว้
ข้างต้น ถึงข้อที่ ฤๅษเฐลมีกั ไม่เคยได้ยินเรื่อง
พระราม, ทั้งหัวข้อข้อเชื่อมเรื่องก็ไม่สนิท
แสดงว่ามีการต่อเติมเพิ่มกันมาหลายทอด."

เจ็ด รามายณะปรากฏแก่มหาชน

เมื่อฤๅษเฐลมีกั รัตนารามายณะ สำเร็จแล้ว
ก็สอนพระฤๅษเฐและพระภพสองกุมาร ซึ่งขึ้น
โอรัสพระรามนางสีดาให้ท่องรามายณะจำไว้
ขึ้นใจ และสวดเข้าทำนองถูกต้องเรียบร้อย
คามลัทธิณะทางคนทวิคแล้ว, สั่งให้สอง
กุมารไป เทียว สวกร้อง ใน ที่ ชุมนม พรหมณ

(เห็น ะอย่างเดียวกับ ร้องเพลง ขอทานใน ที่
ชุมนุมชน).

ด้วยเหตุดังนี้ คำบัญญัติเรียกกันด้วยร้อง
เรื่องราวใน ภาษาสันสกฤตจึงใช้ว่า กุคัณะ
คือเอาคำกุคกับคำสว มารวมกันเป็นคำเดียว.

แปด ความนิยมรามายณะเป็นลัทธิศกัคคัลัทธิ

รามายณะ เป็นเรื่องจับใจประชาชนอินเดีย วันนั้น, ประเทศใดได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย
ก็นับถือลัทธิฮินดู สืบมาแต่โบราณกาล จนทุก เช่นประเทศลัทธิอินเดียทางตะวันออก ก็ชาว

• กล่าวตามความเห็น ของ ศาสตราจารย์ ชะโกบี ซึ่ง ศาสตราจารย์ แมกโดนัลด์ อ้างไว้ในหนังสือ

A History of Sanscrit Literature.

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

รามาณะไม่ได้.

เหตุที่พวกชาวฮินดูนิยมนับถือ มีหลายประการ เป็นต้นว่า—

(๑) — “คัมภีร์ รามาณะ มีคุณวิเศษต่าง ๆ ใครได้ฟังแล้วกล้างสบายใจ และปรารถนาสิ่งใด ก็จะได้สมปรารถนา จะเจริญอายุ วรรณะ สุข พล; และเมื่อละโลกนี้ไปแล้ว ก็จะได้ไปสู่พรหมโลก. มีกำหนดว่า รามาณะนั้น ให้ใช้พิธีสวดศรทศพรต เพื่อล้างบาปผู้ตาย. ผู้ใดอ่านแม่แต่โคลงเดียว, ถ้าไม่มีลูกก็จะได้ลูก ถ้าไม่มีทรัพย์ก็จะได้ทรัพย์, และพินยาปกรรมมรคทาได้ทำมาแล้วทุก ๆ วัน. ผู้ใดอ่านนั้น จะมีอายุยืน เป็นที่นับถือในโลกนี้และโลกหน้า ตลอดจนลูกหลาน. ผู้ใดอ่านในเวลาเช้าก็ เป็นกักระหาความเห็นจเห็นชัยมิได้.” (พระราชนิพนธ์ย่อเกือกแห่งรามเกียรติ์)

(๒) — ประชาชน พวกฮินดู นิยตชอบพระราม ซึ่งเป็นนายกร หรือ นายโรง ของเรื่องเพียงว่าเป็นวีรบุรุษ และเป็นมหาภักษัตริย์ครองอโยธยา เท่านั้นหาไม่. ยิ่งยกย่องว่าเป็นองค์พระวิฆณนารายณ์เป็นเจ้า อวตารลงมาปราบอหรรณ ได้แก่พวกภากษส มีท้าวราพณาสูรเป็นหัวหน้า เพื่อถนอมโลกไว้ให้ยังเด็ก

ความ ร่วมเป็น เป็น คำนคิสัย แก่ ทวยเทพ และมนุษย์นิกร. พระราม จึง เป็นผู้มีอุปการคุณใหญ่หลวง และเป็นสหายของผู้ใดทุกชี.

แม้ผู้ตายไปแล้ว ตามประเพณีลัทธิแห่งพวกฮินดู มักนำศพไปเผาเสียที่ริมฝั่งแม่น้ำ ถ้าเป็นฝั่งแม่คงคาจึงประสิทธิ์ขึ้น. ผู้ตามศพต้องพรวนว่า “ราม ราม สักขราม” ตลอดทางที่นำศพไป เพื่อผู้ตายจะได้มีส่วนบุญไปสู่สุข (เทียบคติที่พระภิกษุพรวนพระอภิรรมนำศพ). ทั้งนี้ เพราะเชื่ออย่างแน่นแฟ้นว่า พระราม เมื่อทรงพระชนม์อยู่สามารถช่วยผู้ตายไปแล้ว ให้พ้นทุกคติได้, ทั้งมีเมตตากรุณา ปกป้องรักษาไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน ให้ได้รับความร่วมเป็นตลอดไปด้วย. ในที่สุด ยังกล่าวยืนยันกันว่า พระรามได้พาชาวอโยธยาทั้งหมด ไปสู่สวรรค์ชั้นพรหมโลกทั้งเป็น.

(๓) — พรรณนา ถึง วิชาวัตร แห่งพระราม เป็นแบบฉบับ ความรัก ความงามเลิศทุกประการ อันสาธุชนควรถือเป็นเยี่ยงอย่าง เพราะมีความประพฤติในฐานะที่ อวตารมาเป็นมนุษย์ หากำหนัก่างพรอัยมิได้เลย. เป็นโอรสที่ซื่อสัตย์กตัญญู กตเวทีในพระราชาภิษามีเมตตาปราณีในญาติพี่น้อง ชอบด้วยทำนอง

พ. ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณรามเกียรติ์

คลองธรรม เป็นสามที่ซอของปลงความรัก
ใคร่ภริยาวิง ๆ ทั้งสมเป็นกษัตริย์ชาตินักรบ
ที่แก้ตัวล้าสามารดแท้.

ส่วนสี่คานันเล่า เป็นตัวอย่างกุลสตรีที่
บริบูรณ์ด้วยลักษณะกัลยาณิ์ ซื่อตรงมั่นคง
ละเพาะพระสามี กิริยาวิภาจแจ่มชัด ออกท

ต่อความลำบากตรากตรำ. ส่วนผู้อื่นที่ไม่
เลื่องชื่อในเรื่องราว เช่น พระลักษมณ์
พระพรต พระศักรินทร์ ก็เป็นภาคที่เคารพรัก
ภักดีในพระราม ตามกุลธรรมา. พินัย

(พิเภก) ยังยืนอยู่ในธรรมาธิปไตย สัสสะ
ณาทิวงศ์เสียใจ เพื่อเห็นแก่ธรรมเป็นทั้ง.

เพราะฉะนั้น ถ้าพุดตามความคึกเห็นแห่ง
พวกอินทรีไป รามายณะเป็นเรื่องทมิฬเสนา

แรง เป็นทมิฬมนต์แห่งประชาชนอินทรี
มาครายเท่าทุกวันนี้ จนมีการแสดงเรื่อง
พระราม เป็นงานเทศกาลประจำปี ในภาคเหนือ
ของอินทรี จึงแก้ศักดิ์รู้ศักดิ์กาทศกัน
ลัม เรียกว่า รามลิลิต ทกในเคื่อนกุลาคม
ซึ่ง กำหนด เป็น อภิลักขิตสมัย ที่ทศกัน
พินัยการสร้างรูปทศกันแล้วนำไปเผา. ใน
อินทรีภาคใต้มีการแสดงเรื่องพระรามเหมือน

กัน เรียกว่า กถิกะที. และวันพระราม
ประสูติ ซึ่งตกอยู่ในราวเดือนเมษายน ก็มี
สมโภชด้วย เรียกว่า รามนัม. คง

เห็นจะกล่าวได้ว่าอินทรีมีความมุ่งหมายแห่ง
อุบายลัทธิที่กล่าวไว้ในตอนต้นรามายณะ ว่า
พระพรหมได้ทรงประกาศไว้ว่า—

“ ยาวตุ สุตาสุยนิติ ภิระ
สวิตตฺย มหิตเล .

ดาวทุ รามายณกลา

โตเก 'สฺมิน ปรจริยติ .”

“ ทรายใดในโลกนี้ มีพินัย ซึ่งเขา
ตั้งเป็นทิว และยังมีกระแส (ในแม่น้ำ) ไหล
เจือ. ทรายนั้น รามายณะจะคงดำเนินต่อไป
(ตามปากนิกรชน).

(๕) — คณาจารย์เจ้าลัทธิฮินดูนิยาย

ต่าง ๆ ผู้เป็นกวี กวีเอารามายณะมารนาใหม่
ปรับเรื่องให้สละสลวยเข้ากับลัทธิฮินดูนิยายของ
ตน. และโดยเหตุที่ รามายณะลัทธิฮินดู เป็น
ภาษาสันสกฤต อันเป็นภาษาที่คงพยายาม
ศึกษากันอย่างพิสดาร. ครั้นภาษาสันสกฤต
เสื่อมลง เพราะยุ่งยากมาก ไม่มีใครสามารถ
ใช้พูดได้ โดยปกติ คงอยู่แต่ภาษาที่ใช้พูดกัน

๐. รามนัม แปลว่าลิลิตที่เห็นแห่งพระราม คือวันขึ้นเก้าค่ำ กำหนดในเดือนห้า.

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

เป็นสามัญชนเพศพื้นถิ่นแห่งแคว้นต่าง ๆ ใน
อินเดีย (และก่อนที่กลายมาเป็นภาษา
ต่าง ๆ ที่ใช้พูดอยู่เวลานี้ ภาษารวางนั้น)
รวมเรียกว่าภาษาปรากฤต. จึงมีกวีบางคน

แปลรวมาษณะจากภาษาเดิม มาเป็นปรากฤต
เพื่อผู้ไม่รู้สัทฤต จะได้อรรถาธิบายส่วนกุศล
ผลนุชฌณฺ ยอน พมฺ มิกวฺย การอ่าน การฟังบ้าง,
ทั้งปรากฏในประการอื่น ที่นับถือว่าอ่านฟัง
เรื่องพระรามโคกกุศลแรง. ก็เห็นอย่างเกี่ยว
กัทยทเรณียมพมฺมหาชาติว่าเป็นเหตุเกิดสิวลี-
มณฑล จนปรากฏว่ามีมากสำนวนด้วยกัน.
เพราะฉะนั้น รามายณะที่มีมากสำนวน ถิ่นนำ
จะเพราะเหตุนี้ด้วยประการหนึ่ง.

(๕) — และได้มีกวีเป็นอันมาก ตอน
เอารามายณะมารนาใหม่ในภาษาสัทฤตบ้าง
ภาษาปรากฤตบ้าง ไว้สำหรับอ่านและขยริ้อง
สำหรับเล่นละคอนและเล่นหนัง. ก็การนำเอา
เรื่องมารนาใหม่สำหรับเล่นละคอนเช่นนี้ จำ
ต้องปรับปรุงให้สมควรแก่ความนิยม จะให้
เหมือนของเดิม คงไป คงมานั้น ไม่มีรสสนุก
เลย เพราะรามายณะเวลาที่มี ประสงค์จะให้
ทราบเรื่องราวต่าง ๆ อันมีมาแต่โบราณกาล
เกี่ยวเข้าเป็นตำนานประมึปาวรรวมไว้. กวีจึง
ต้องดัดเอาเรื่องแปลกแทรกเหล่านั้น ออกเสีย

เพื่อให้รศกมแก่การเล่นละคอน. หากจะ
เทียบ กคช ละครเวลาที่มีก็อย่างรวมเกยรศกพระ
ราชณิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑, ละครที่ปรับปรุง
ใหม่ จะเป็นอย่างไรในรัชกาลที่ ๒.

แม้ในรวมเกยรศกในรัชกาลที่ ๑ ของเรา
ก็ยังไม่มีเรื่องแทรกกวีรศกพิศดารเหมือน ที่มีอยู่
ในละครเวลาที่มี เห็นจะเคยรับทำไว้เพื่อเล่น
ละคอน. แต่การดัดข้อความแทรกออก จน
เหลือแต่เนื้อหาเป็นรวมเกยรศกมาดังเรา คง
เพราะที่อนคคามาก่อน มีใช้เราเป็นผู้ดัดเอา
เอง.

(๖) — กวีนำเรื่องมารนาใหม่ ย่อม
ประกัษประภาด้วยเชิงโวหารของกวี ให้เหมาะ
สมกับความคิดเห็น และความนิยมแห่งประชา
ชน ความยุคสมัยนั้น ๆ อย่างเดียวกับเหล่าเทศน์
มหาชาติ. เพราะเหตุนี้ รามายณะเวลาที่มี
แม้แต่งไว้นานกว่าสองพันมาแล้ว ก็เป็นเรื่อง
ไม่ตาย เพราะโคธาคัยกวีที่ต่ออายุไว้ให้ เท่า
กับสืบประวัติการณ์และวรรณคดีของชาติให้
ดำรงอยู่.

(๗) — รามายณะ เป็นเรื่องรวมวิชา
ความรู้ อันว่าด้วยลทธิศาสนา พงศาวดาร
วรรณคดี นิยายคดี ภูมิศาสตร์ และอื่น ๆ.
ซึ่งมีในอินเดียสมัยโบราณและต่อมา. เพราะ

พ. ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณารามเกียรติ์

กวีผู้รนา แม้จะนำเอาเรื่องที่ไม่จริงมาแต่ง, ภารตะ, ก็ย่อมไม่มีในภารตะ (วรรณ คือ
แต่ข้อความที่กล่าว อาจเป็นส่วนหนึ่งให้หมาย ประเทศอินเดีย) ” ซึ่งกินความหมายถึง
รู้ประวัติการณหรือพงศาวดารได้ เพราะกวี รามายณะด้วย. แม้ในวรรณคดีของเรา
ย่อมแสดงความเ็นไปและความคิดความนิยม ยกเว้น หนังสือ ใน คัมภีร์ พระพุทธศาสนา แล้ว
แห่งโลกในสมัยที่ตนมีชีวิตอยู่ ซึ่งตนเองก็ ก็มีได้แก่ หลักกำเนิดความคิด มาจาก
ไม่ได้ทั้งใจจะเขียนภาพในสมัยนั้น แต่ก็เป็น รามายณะและมหาภารตะเป็นพื้น. หนังสือ
ของจริงตามนั้นเอง ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ทราบ. สองเรื่องนี้ จึงเปรียบกับดั่งวรรณคดีอย่าง
ว่าสำหรับส่วนรามายณะ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับชาว ใหญ่หลวงของอินเดีย สำหรับกวีรุ่นหลัง
อินเดียอยู่ย่งหนึ่งว่า “สิ่งใดไม่มีใน (มหา) เขิกเขาออกมาใช้สอย.

แก้ สมัยรณารามายณะ

ในรามายณะเอง มีข้อความอ้างไว้ว่า ความเห็นจึงต่างกันเป็นสองพวก
ณิวัตมิกิแต่งไว้ ในสมัยพระรามยังมีพระ (ก) รามายณะแต่งก่อนพุทธกาล
ชนม์อยู่ ซึ่งเป็นเวลาตามที่กล่าวในนั้น ว่า พวกหนึ่ง เห็นว่าเนื้อเรื่องของรามายณะ
ล่วงมานานนับได้หลายหมื่นปี. ข้อเท็จ ที่แท้จริง คงจะไ้รณานำเรารู้แล้ว เป็น
จริงเช่นอันระยได้. นักปราชญ์ผู้สนใจ เวลาก่อนพุทธกาล อ้างหลักฐานว่า
ในอายุรามายณะ พยายามค้นหาหลักฐาน ๑ - กรุงปาฏลิบุตร ซึ่งเป็นราชธานี
ประกอบการพิจารณา แล้วลงความเห็นตาม ในราวพุทธศก ๑๔๓ สมัยพระเจ้ากาลาโศก^๒
ที่คิดว่ายุคที่ด้วยเหตุผล. แต่ทั้งนี้คนต่างยุคที่ ในรามายณะเวลานี้ก็ กล่าวถึงเมืองต่าง ๆ

๑ มีศาสตราจารย์ อาเธอร์ แมกโดนัลล์ ผู้แต่งเรื่อง A History of Sanscrit Literature, ม. ถนุสม-
มาจารย์ ผู้แต่งเรื่อง A History of the Classical Sanscrit Literature, เรื่องรามายณะของศาสตราจารย์
อะโคบี (H. Jacobi) นักปราชญ์เยอรมัน ซึ่งศาสตราจารย์ เอ เบอร์โรเคลดถึง อ้างไว้ในหนังสือเรื่องอายุของ
รามายณะ. ข้อความที่กล่าวในตอนี้ เก็บมาจากความเห็นของนักปราชญ์ที่ได้กล่าวชื่อไว้ข้างต้นเป็นส่วนมาก.

๒ ในคัมภีร์มหาวิค ว่าพระเจ้าอชาตศัตรูโปรดให้สร้างเป็นเมืองด่านก่อน เพื่อบังคับพวกกวีซึ่งพูด
เมื่อพุทธศก ๖๐๐.

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

ทางภาคตะวันออกมัธยมประเทศ ว่ามีเมือง
โกสัมพี เมืองกานยกปุระ และเมืองกาม-
บิลย์ เป็นต้น เพื่อแสดงเกียรติคุณแห่ง
รามายณะให้เห็นว่า ไคแผ่นไพศาลไปแดน
ไกลจากแคว้นโกศลอันเป็นที่กำเนิด, แต่
ไม่กล่าวถึง กรุงปาฏลิบุตร ซึ่งเป็นเมืองสำคัญ
ในสมัยก่อนพุทธกาลมาเสียเลย, จึงต้องสัน-
นิษฐานว่า เมื่อวาลมิกิรจนารามายณะ คง
เป็นสมัยก่อนสร้างกรุงปาฏลิบุตร. เพราะถ้า
มีกรุงปาฏลิบุตรอยู่แล้ว เหตุใดจะชักชวน
กรุงสำคัญไป.

๒ - ราชธานีแคว้นโกศล ในรามายณะ
วาลมิกิ เป็นกรุงอโยธยาตลอดไป. ส่วน
ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ชินะ
ศาสนา และในหนังสือชาติกรีกต่างไว้ ว่า
ราชธานีแห่งแคว้นโกศลชื่อ กรุงสาเกต. อีก
ประการหนึ่ง ในรามายณะวาลมิกิ ทอนท้าย
เรื่องกล่าวว่า พระลพโอรสพระราม ทั้ง
ราชธานีกรุงสาเกต. เพราะฉะนั้น ใน
ชั้นเดิม เมื่อวาลมิกิรจนารามายณะชั้น
กรุงอโยธยา ครั้นโยราณ คง เป็นเมืองสำคัญ
แห่งหนึ่งในแคว้นโกศล ยังไม่ทันเป็นเมือง
ร้าง อย่างที่เป็นอยู่ในกาลต่อมา และชื่อใหม่
ของอโยธยาที่เรียกว่าสาเกตเล่า ก็ไม่ปรากฏ.

เหตุนี้ กรุงอโยธยามีชื่ออยู่ก่อนสมัยที่
ย้ายราชธานีแห่งแคว้นโกศล ไปตั้งที่กรุง
สาเกต.

(แคว้นโกศล สมัยพุทธกาล แบ่งเป็น
สองแคว้น เห็นเรียกว่า อุตตระโกศล
ทั้งราชธานีกรุงสาเกต ขัณฑ์เรียกว่า
สะเทกมะเทก Sahet Mahet นี้ว่า เพี้ยนมา
จากคำ มหาเสฏฐี คือ อนาคตยิตก.
แคว้นใดเรียกว่า ทักขินโกศล มีราชธานี
คืออโยธยา หรือสาเกต ขัณฑ์เรียกว่า
โอธฐ หรือ อธฐ (Oudh, Oude หรือ Audh)
ซึ่งเพี้ยนมาจากอโยธยานั่นเอง แคว้นใด
พระกุกโขรสพระรามได้ครอบครองต่อมา ทั้ง
ราชธานีเมือง กุสาวตี - เรื่องชื่อ เมืองใน
อินทโยธยาราม ยุคที่ให้แน่นอนไม่สู้จะ
ถี่นัก).

๓ - ในรามายณะวาลมิกิ ละเอียดเล่า
กัน กล่าวว่า เมืองมิดถาและเมืองวิศาลา
เป็นเมืองแฝด แต่มีผู้ปกครองกันต่างหาก.
สองเมืองนี้ สมัยพุทธกาลรวมเป็นเมืองเดียว
กัน เรียกว่าไพศาล ซึ่งในสมัยนั้นปกครอง
กันเอง. ทั้งปรากฏว่า ลักษณะการปกครอง
ตามที่แสดงไว้ในรามายณะ ก็เป็นชนิต
อย่าง “พ่อปกครองลูก” เพราะพระราช

พ. ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณารามเกียรติ์

ขีตองค์หนึ่ง ก็มีอาณาเขตที่เพียงเล็กน้อย ไม่ปรากฏกว้างใหญ่ไพศาล หรือว่ามีเมือง ออกอย่างชะนิคร้อยเอ็ดเจ็ดพระนคร เหมือนในสมัยรุ่นหลัง.

๔ — สมัยต้นพุทธกาล พระวิชัยไปตี เกาะลังกา (เรื่องในหนังสือมหาวงศ์เล่ม ๑ วิชาภิเษกปริเฉท ๗) ซึ่งในสมัยนั้น หรือ เหนือขึ้นไป ประชาชนในสมัยประเทศ เข้าใจกันว่า เกาะลังกาเป็นที่อยู่ของพญายักษ์ รากษส. รามายณะ มีกล่าวถึงเรื่องพระ วิชัยไปตีเกาะลังกา, ก็แสดงอยู่ว่า เป็น เรื่องแต่งขึ้นในสมัยก่อนพุทธกาล.

๕ — ประเทศอินเดียตอนใต้ ดึกเทือก เขาวันชัย คือ ตอนที่อยู่ริมประเทศลง ไปใต้ เป็นป่าพงพวยคดทึบกันเป็นพืด ย่อม เป็นที่อยู่อาศัยของชนชาติชาวป่าชาวเขา ซึ่ง เป็นเจ้าดินพินเมืองเดิม และถือกันว่าชน ชาติเหล่านั้น มีลักษณะเป็นลิงเป็นหมี. ราว ต้นพุทธกาล ชาติอริยะ ยกไปยังภูมิภาคนี้ ทางภาคใต้ของอินเดีย อยู่บนฝั่งแม่น้ำโคทาวรี และแม่น้ำกิสนา (เพี้ยนมาจากกฤษณา) อยู่ แล้ว จนมีอาณาเขตที่ขนาดใหญ่ เช่น ราชอาณาจักร อังวะ ซึ่งตั้งอยู่บนระวางแม่น้ำ ทิงสองน) เป็นต้น. นักแสดงว่า รามายณะ

ตามรูปของเกิกล่าวถึงความเย็นไปในดินแดน ภาคใต้. สมัยที่ชาติอริยะ ยังไม่ได้แผ่ อำนาจลงไปถึง. นอกจากนั้น ภาษาและ ลักษณะวิจิตรนาตามที่มีอยู่ในรามายณะเวลานี้ ก็เป็นชนิดเก่าแก่มาก ส่อให้เห็นว่ารามายณะ เป็นเรื่องทรงนาไว้ก่อนพุทธกาล. แต่อย่างไร มีบางตอนแต่งเติมขึ้นใหม่ภายหลัง ในสมัย พุทธศก ราวสองร้อยปี.

(ข) รามายณะ แต่งภายหลังพุทธกาล

ตามความเห็นดังประมวลมาไว้ข้างต้นนี้ ถูกมีเหตุผลน่าฟังอยู่. หากจะมีความเห็น สอดเข้ามาว่า ถ้าจะเอาเรื่องที่มีมาแล้วแต่ ปรัมปรา รวบรวมร้อยกรองขึ้นในสมัยภาย หลังพุทธกาล ก็ไม่มีเหตุผลจำเป็นอย่างไร จะต้องเอาชื่อเมืองใหม่ ๆ สมัยพุทธกาลมาเป็น เมืองในเรื่อง. จะหยิบเอาชื่อเมืองซึ่งเก่า กว่านั้นมาใช้จะมีดีกว่าหรือ จะได้ทำให้เห็น เป็นเรื่องเก่าจริงจริง. ที่รามายณะไม่กล่าว ถึงกรุงปาณฑิบุตร ก็ไม่มีความจำเป็นยังค้ำ ให้ต้องกล่าวถึง. ทั้งกรุงปาณฑิบุตร เป็น ราชธานีที่สถิตของพระเจ้าอโศกผู้เป็นจักรพรรดิ ราชอารีราช เกือบเป็นองค์อุปถัมภ์ในพระ พุทธศาสนา, ดูก็น่าไม่จำเป็นแท้ ที่ผู้แต่งเรื่อง รามายณะซึ่งดัดลบทพระราชนิพนธ์ จะเอามากล่าว

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

อ้าง ให้เป็นการไม่ถูกต้องอาศัยแก่ประชาชน
ในลัทธิอื่น.

อย่างใดก็ นักปราชญ์เอกพวกหนึ่ง มี
ความเห็นแย้งต่อเหตุผลข้างต้น ว่ารามายณะ
น่าจะได้แก่งั้น ในระบอบเดียวกันกับใน
รัชชสมัยพระเจ้ากาโลโค ผู้เป็นราชูปถัมภก

ในพระพุทธศาสนา คราวชุมนุมยกทศิย-
สังคายนา คือ เมื่อพุทธศักราชล่วงแล้วราวร้อย
เศษ. ศาสตราจารย์กิด (ในหนังสือว่าด้วย
เรื่องอายุของรามายณะ) กล่าวว่า มหาकाप्य
อย่างรามายณะ กวีคงจะได้ร้อยกรองขึ้นแล้ว
ก่อนรัชชสมัยพระเจ้าโคโคมหาราช ราวร้อย
ใช้ภาษาวรรณคดีของชนชาติกันทร, มีเหตุ
ผลที่ปาดิน (นักปราชญ์อักษรสาศตรผู้แต่ง
คำอธิบายการณภาษาสันสกฤต เป็นคำระบับ
เก่าที่สุด มีอายุอยู่ในสมัยพุทธศักราชร้อย
เศษ) ไม่กล่าวถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ใน
รามายณะ, แต่ว่าอ้างข้อบกพร่อง ที่มีอยู่ใน
มหาภารตะ. ถ้ารามายณะซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญ

มีอยู่แล้วในสมัยนั้นไซ้, ที่ปาดิน จะผ่านไป
เสียไม่อาจถึงบ้าง กุกระไรอยู่. นอกจากนั้น
ศาสตราจารย์กิด ยังอ้างเหตุผลทางอักษร
ศาสตร์แย้งอีกหลายประการ.

๐ ๐ ๐

เพราะฉะนั้น พอจะประมวลข้อสันนิษฐาน

อายุของรามายณะ ลงยุคที่ความเห็นในข้อ
ที่แก่งั้นเมื่อไรได้ว่า “ราวปลายพุทธกาล
ถึงราวสัก ๒๐๐ วรรณามายณะขึ้นไว้” มีหมก
กัณฑ์กันห้ากัณฑ์. ส่วนอีกสองกัณฑ์ คือ
กัณฑ์กันภัยกัณฑ์แถม เป็นของแก่งั้นภายหลัง.
รามายณะของเดิม ตัวพระรามเพียง
เป็นวีรบุรุษมนุษย์สามัญ ยังไม่เป็นเทพยมนุษย์
เท่าพระวิษณุอวตารมา.....หนังสือ
รามายณะกัณฑ์กัน (ซึ่งกล่าวเรื่องพระราม
ยังเขาวัว) และกัณฑ์แถม ดูเหมือนจะได้
เพิ่มขึ้นในยุครวบรวม พ.ศ. ๒๒๐-๔๖๐ ึ่ง
เลยเกิดมีเรื่องขึ้นว่า พระวิษณุอวตารมา”
(ลัทธิของเพอนภาค ๒).

สิบ ระเบียบรามายณะ

ต้นฉบับรามายณะบาลีมีที่เก็บรักษาไว้ เบงกอล หรือ องค์กันภัย, และ (๓) ฉบับ
สันมาถึงทุกวันนี้ มีอยู่สามสำนวน คือ ขอมเบ, (บางทีก็เดิมฉบับภาคใต้เข้าเป็น
(๑) ฉบับตะวันตกเฉียงเหนือ, (๒) ฉบับ
ละมัย(๕). ทั้งสามฉบับนี้ มีโคลงต่างกัน

พ. ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณรามเกียรติ์

ราวหนึ่งในสาม เพราะฉะนั้น ข้อความใน
บางแห่งจึงผิดกัน. แต่แม้ว่าละมัยขอมเย ม
ลัทธิณะเก่ากว่าเพื่อน, ส่วนอีกสองละมัย
ถึงจะใหม่กว่า ก็เช่นอันหนึ่งต่างหาก ไม่ใช่
ชำระจากละมัยขอมเย. ต่างฝ่ายจะแต่งหรือ
ไต่เรื่องมาจากละมัย.

เหตุที่รามายณะ वाल्मीकि มีข้อความแตก
ต่างกันทั้งสามละมัยนั้น เพราะของเดิมเป็น
เรื่องเล่าหรือสวดขับสืบทอดกันมาทางปาก ต่าง
คนต่างจำ คงได้กล่าวแล้วข้างต้น.

ธรรมดาว่าตำนานปาก ถ้าเรื่องใดเป็นที่
ชอบใจของผู้ฟัง ทั้งกวีผู้รนาเรื่องขึ้นไว้
ใช้จำนวนโวหารไพเราะเหมาะเจาะ ผู้ฟังรู้สึก
พอใจทุกที, เรื่องนั้นย่อมมีผู้นิยม และ
คงเกิดขึ้นมาเป็นจำนวน เห็นจะพอเทียบได้
อย่างเรื่อง ขุนช้างขุนแผน. อีกอย่างหนึ่ง
อินเดียเป็นประเทศกว้างใหญ่ไพศาล เพียง
มีสมัยประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอินเดีย ก็ไป
มาถึงกันไม่ใช่เวลานานสองวันในสมัยโบราณ.
เมื่อผู้ขับเรื่องอยู่ห่างต่างดินกันไกล จึงจะขับ

หรือเล่าเรื่องให้ถูกต้อง ตรงกัน ทั้งหมดไม่ได้
อยู่เองเป็นธรรมดา แต่ก่อนก่อนเรื่องเดียวกัน
ต่างคนต่างเล่า ยังเป็นคนละอย่าง. เมื่อ
รามายณะ แม้ในละมัยของवालमीकिเอง ยังมี
ข้อความแตกต่างกันไปได้แล้ว, รามเกียรติ์
ของเรา จึงจะปรับให้เหมือนกันกับรามายณะ
वालमीकिละมัยไหนไม่ได้ด้วยเอง.

จริงอยู่ รามายณะ เป็นคัมภีร์ที่พหุอรรถ
นับถือว่าศักดิ์สิทธิ์ ถ้าใครผู้รู้ทำตกเติมแก้ไข
จะไ้รับบาปหนัก. สหายอินเดียของข้าพเจ้า
ผู้หนึ่ง ยืนยันแข็งแรงว่าผิดกันไม่ได้เป็นอัน
ขาด เพราะเวลาคัดลอกถ่ายเอาออกมาต้อง
ระวังโดยกวดขันมิให้ขาดตกบกพร่องได้. ข้อนี้
ก็จริง เพราะถ้านับถือว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์
แล้ว ไม่ควรจะทำให้ขาดตกบกพร่องเลย.
แต่จะอย่างไรได้ เพราะปรากฏอยู่ชัดว่า
รามายณะ वाल्मीकि ทั้งสามละมัยนั้น มีที่ผิดกัน
จริง ๆ ซึ่งเคยพบที่นักปราชญ์ชาวตะวันตก
ยกเอามาเทียบให้."

• มีแจ้งอยู่ใน J. Muir, Original Sanskrit Text, part IV., Sir Monier Williams, The Indian Epic Poetry.

สิบเอ็ด สันนิษฐานเนื้อเรื่องรามายณะ

เรื่องในรามายณะวาลมิกี ทั้งแต่กัณท์ การแผ่อำนาจแห่งชาติอวัยกะ ก็ยกส่งไปใน
ทั้งสองตลอดไปถึง กัณท์ชาทหา ซึ่งนับว่าเป็น ภาควิอินเคีย คือ ดัคมัยมประเทศลงไป,
เรื่องเกิม แยกออกไปเป็นสองตอน ไม่ แคร์เขาเรื่องราวปรัมปรา อย่างที่มีในคัมภีร์
เกียของกัน. ปุราณะ อันเป็นเรื่องทีนชดอกันอยู่ เขาไป

ตอนหนึ่ง ทั้งแต่กัณท์ทั้งสอง กล่าวถึง ผนวกแล้วปรุงเรื่องทางลัทธิศาสนาเข้าด้วยอีก
เหตุการณ์ ในกรุง อโยธยา สมัย ท้าวทศรถ. ต่อหนึ่ง.

ตอนหนึ่ง เป็นเรื่องตามธรรมดาที่อาจเป็นจริงได้. (เรื่องราวโบราณอันเป็นตำนานปรัมปรา
ถ้าเรื่องเป็นอันว่าพระรามถูกเนรเทศไปจากกรุง ของอินเคีย มีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่ง
อโยธยา ครมกำหนดปฏิญญาสืบสืบแล้ว กล่าวด้วยกิจการของวิบุรุษโดยปกติ ถึงว่า
หรือจนถึงเวลาท้าวทศรถสิ้นพระชนม์ กลับ วิบุรุษนั้น ภายหลังจะยกกันขึ้น ว่าเป็น
เข้าเสวยราชย์ในกรุง อโยธยา ภายหลังกันถึง พระเจ้าหรือเทพองค์ใดองค์หนึ่งฮอวามาคัก
ก็พอจะเชื่อได้ว่า รามายณะอาจมีความจริงใน ก็ยอมเรียกเรื่องเช่นนี้กันว่า อิทธิศาสตร์. เพราะ
พงศาวดารอย่าง. ฉะนั้น เรื่อง อย่าง รามายณะ และ เรื่อง มหา

แต่ก่อนสอง ซึ่งเป็นเรื่องแทรกกลาง ภารตะ บางทีก็เรียกว่า อิทธิศาสตร์. เรื่อง
กล่าวถึงทศกัณฐ์ลักสีดา แล้วพระรามได้ อีกอย่างหนึ่ง กล่าวด้วยกิจการของพระเป็นเจ้า
ทศรถถึงทศรถหิมา ทักตามไปทำศึกกับทศกัณฐ์ หรือของทวยเทพเป็นหลัก เรื่องอย่างนี้เรียก
จนใกล้ศึกถากถึกขึ้นมา, ล้วนแสดงฤทธาภาพ ว่า ปุราณะ อันเป็นเรื่องรุ่นหลังกว่าเรื่อง
อิศรวรย์เลิศลิ้น จนเกิน อำนาจที่ธรรมชาติจะ รามายณะและเรื่องมหาภารตะ. และในสมัย
อำนาจ. นับว่าเรื่องตอนหนึ่ง มีลักษณะตรง ที่รนาเรื่องปุราณะนั้น จึงได้ชื่อว่า สมัย
กันข้ามจากตอนต้น. น่าจะทำให้เข้าใจว่าเป็น ปุราณะ — คือ พระราชนิพนธ์ข้อเกิดแห่งราม-
เรื่องหนึ่งค้างหาก ซึ่งก็ว่ามุ่งหมายจะแสดง เกียรติ ประกอบด้วย)

สิบสอง รูปเรื่องรามายณะ

(ก) รามายณะเป็นเรื่องเปรียบเทียบ กลักรมได้แก่สีกา ซึ่งตามรูปศัพท์แปลว่า

ศาสตราวุธขัณฑ์พอรัด ผู้แปลเรื่องมหา รวยไถ. ในรามายณะก็แสดงแล้วว่า สีกา
วีรวิธของภวภักติเป็นอภิกษุ กล่าวไว้ใน
คำนำหนังสือนี้ว่า เรื่องพระราม ทั้งแต่
ทศกัณฐ์ลักสีกาไป เป็นเรื่องเปรียบเทียบ

ลอกเอาใจ ความ มา แสดง ความ เป็นไป ของ
ธรรมชาติ กล่าวคือ ความสว่างกับความมืด
หรือกลางวันกับกลางคืน ซึ่งเป็นของคู่กัน.
มนุษย์ในสมัยโบราณที่เจริญอยู่แล้ว ย่อม
ประกอบ กลักรม เป็น หลัก อาชีพ. ถ้า

ธรรมชาติ คือ กินอาหาราก ไม่อำนวยความสะดวก
สว่าง อออุ้น และความชุ่มชื้นให้, ก็ย่อม
ประกอบกลักรมไม่เกิดผล. เพื่อให้เห็น
ความจริงในเรื่องเหล่านี้ได้ง่าย กว จึงผูก
เป็นเรื่องขึ้น สมมุติเอาธรรมชาตินี้เป็นตัวคน.

ให้ความมืด คือ กลางคืน หรือ ฤดูหนาว เป็น
พวก รากษส มีทศกัณฐ์เป็นหัวหน้า. เพราะ
ฉะนั้น คำว่า นิสาจร ซึ่งแปลว่า ผู้คอยไป
ในทมิฬ จึงใช้เรียกพวก รากษส. ความ
สว่าง คือ กลางวัน หรือ ฤดูร้อน ได้แก่พระราม
ซึ่ง สืบเชื้อสาย มา จาก สุริยะ (สุริยวงศ์).
ตาม ข้อ สันนิษฐานนี้ นักปราชญ์ ชาว
อินเดียผู้หนึ่ง* แยกว่า ตามที่อธิบายเป็นแปล
ความหมายมานี้ กันบ้าง, แต่ยังไม่สมเหตุผล
นัก. เพราะเหตุการดังกล่าวอยู่ในรามายณะ
นั้น ปรากฏว่าแสงเรืองราวเกือบของกษ
อำนาจการรุกของชาติอริยะ ท้ายไปปรากฏได้
อินเดีย คือ ทักษิณายถ อันมีเจ้าความจริง
อยู่. ทว่ากษัตริย์เขาความมืดกับความสว่าง
หรือฤดูหนาวกับฤดูร้อน ขึ้นสมมุติเป็นตัวคน
เปรียบเทียบนั้น จะต้องระลึกว่าอินเดีย มี
ลักษณะความเป็นไป ไม่เหมือนกษัตริย์เป็นอยู่

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

ในทวีปยุโรป ซึ่งเป็นประเทศหนาว. เวลา กลางคืนในอินเดีย ประชาชนถือว่าเป็นเวลา พักผ่อนร่างกายหาความสำราญใจ. เพราะ ในเวลากลางวัน ต้องกรากแดดกรำฝนทน ทำการไถหว่าน มาตั้งแต่เช้ากระทั่งเย็น. กวักงั้นไม่มีความเห็นวิปริตที่จะสมมุติกลางคืน อันน่ารื่นรมย์ ให้เป็นยักษ์มาร ซึ่งไม่พึงปรารถนา. จะเห็นได้จากคำในสัสดกอุทยาง ศัพท์ เช่นใช้คำ วัชรี ว่า กลางคืน, นิทาสะ ว่า ฤดูร้อน, ตปะ (เผ่า) และ ทิกมางคุ (มีแฉกรศมีกล่า) ว่า พระอาทิตย์, สุทาส (มีศมีเป็นกึ่งน้ำอมฤต) ว่า พระจันทร์, มุทริ (เข็กยาน) ว่า เมฆ. ดังนั้น คำว่ามืด หรือคำที่เกี่ยวของกับเวลากลางคืน เช่น พระจันทร์ และ เมฆ เป็นต้น ล้วนใช้คำซึ่งมีความหมายว่าเป็นที่สำราญน่านใจ. พระอาทิตย์ผู้ทำเวลากลางวันเสียอีก ท่านใช้คำที่มีความหมายอันน่าย่อยสลายของชน.

นักปราชญ์อินเดียอีกผู้หนึ่ง ออกความเห็น ว่า ความมืดกับความสว่างเป็นของคู่กัน ย่อมมีความหมายไว้ก็อย่างหนึ่ง. คือในโลกนี้ มีสิ่งที่ตรงกันข้าม ขยเขยวลง

กันอยู่ เช่นธรรม กับอธรรม. บางคราว อธรรมชนะธรรม, บางครั้งธรรมก็แพ้ธรรม. แต่ในที่สุดก็ถือว่า ธรรมย่อมชนะอธรรม เสมอไป. อธรรม คือความมืด ไก่แก้วพวก ยักษ์มารอนารชณ, ธรรม คือความสว่าง ไก่แก้วผู้คู้สู้ และปรายปารม อธรรม. เพราะ ฉะนั้น เรื่องพระรามปรายทศกัณฐ์ ก็คือ พระเป็นเจ้าทรงพระมหากรุณา ออกส้าหื้อวตาร ลงมาเป็นมนุษย์ เพื่อปรายอธรรม ให้ ยังเกิด ความเกษมสำราญ ร่มเย็น เป็นสุข แก่ มนุษย์โลกนั่นเอง*

(ข) รามายณะจำลองมาจากพระเวท ตามความเห็นของนักปราชญ์อินเดีย ข้อ หลงนั้น เป็นการสนับสนุนฐานดลใจความ ที่เกือบเหมือนกับของคาสกราราย บกฟอรัล ซึ่งกล่าวแล้ว, แต่แก้ให้มีความหมายหนัก ไปในทางลทธิศาสนา. ยังมีความเห็นอีก ทางหนึ่ง คุนเนยเนียนักคิดว่า และอาหมิ แก้วความจริงอยู่ข้าง. คือ ความเห็นของ คาสกรารายยะโกช นักปราชญ์เยอรมัน ผู้กล่าวว่า รามายณะ เห็นะไม่มีเค้าเงื่อน ให้เป็นเรื่องเปรียบเทียบ น่าจะจำลองออกจาก

* นัยความเห็นของ Manmath Nath Dutt ในคำนำรามายณะฉบับนี้จะบันแปลเป็นภาษาอังกฤษ.

พ. ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณรามเกียรติ์

เรื่องทวยเทพปรีชาของอินเคียบเอง ซึ่งมี พระอินทร์ทำสงครามชัยเคียบด้วย.

ในคัมภีร์พระเวท โดยชักเอามาเป็นเรื่องของ ข. ในรามายณะ ทศกัณฐ์ผู้เป็นเจ้าแห่ง มนุษย์, เป็นชนิกที่มีทั่วไปในชาติต่าง ๆ ซึ่ง รากยสก็ทำสงครามกับพระอินทร์ จนถูกโค ชื่อว่า อินทชิต (ผู้ชนะพระอินทร์).

(๑) ก. ถ้าจะกล่าวเรื่องย้อนขึ้นไป ถึง (๓) ก. ในฤคเวท มีเรื่อง ฤคฤทส ที่มิอยู่ในคัมภีร์ฤคเวท ระบุคำว่า สักก โคพระอินทร์ จนพระอินทร์ต้องติดตามไป (รอยใด) ซึ่งสมมุติให้มีตัวเป็นเทว หรือ เอาคืน.

เทวกาผู้หนึ่ง สำหรับประชาชนบูชา (จะ ข. ในรามายณะ ว่าทศกัณฐ์ลักสักกา. (๔) ก. ในคัมภีร์พระเวท ว่าพระอินทร์ เป็นสัมพันธมิตรกับพวก มรุต (ลม) ช่วยกัน สู้รบกับ ฤคฤทส.

ได้ไกลทว่าแล้ว มีลักษณะขึ้นทางามเล็ค, ข. ในรามเกียรติ์ ว่าทศกัณฐ์ เป็นลูกลม (มารุติ) ช่วยพระรามรบทศกัณฐ์.

เป็นชายาพระพรชัณย์ (พระอินทร์สมัยพระเวท) (๕) ก. พระอินทร์ มีนางคันทกชือ สรมา ผู้เทพประจำฝน (ไทยเราเรียกว่า เทพอรชุน ซึ่งใช้ให้ข้ามแม่น้ำลำสา ทักทามาโคทว่าฤคฤทส ลักไป.

มาในรัชกาลที่ ๔ ทรงแปลเป็น พระประชุน ข. ในรามายณะ สรมาเป็นยักษ์คนที่มีความเมตตาอาวี คอยโถมไล่เอาไฟสักกา เมื่อ ครั้งตกอยู่ในลงกา.

ให้ทรงกันนาม ชัษชุนนะ เทพบุตร ผู้เป็นเจ้า (นางสรมา ใน รามายณะ ว่า เป็น เมียบ พิเภกษณ. นางศรีชคา ว่า เป็นสาวใช้. ใน รามเกียรติ์ว่า เมียบพิเภกชือ ศรีชคา จะเอามา รวมเป็นตัวเดียวกันเสียกระมัง — ดูพระราชา- นิพนธ์ย่อเกิดแห่งรามเกียรติ์.)

ของฝน). (๒) ก. ในคัมภีร์ฤคเวท เล่าเรื่อง ฤคฤทส (ผู้ให้เกิดความแห้งแล้ง) อัน

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

(ค) รามายณะเป็นเรื่องประติณฐ์

นาย ร. ร. ทักท นักปราชญ์อินทโยธิน
คนหนึ่ง มีความเห็นสอดคล้องกับข้าพเจ้า
และข้ากล่าวยลี่ยหมกว่า รามายณะเป็น
เรื่องไม่มีค่าทางเหตุการณ์ในพงศาวดารเลย.
เรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในนั้น ก็เป็นตำนานปรัม
ปราเล่าสืบกันมา หาความจริงไม่ได้. สัก
าก็ร่ายไร (ข้าพเจ้าว่า ละ หรือ ลพ ซึ่ง
เป็นชื่อสลักก็แปลว่า การเกี้ยวเกี้ยว ออก
จาก ลุอา) มีผู้ชานกันมาตั้งแต่สมัยอุคเวท
ว่าเป็นเทวดาผู้หนึ่ง. ครั้นการหักร้างนางพ
แห่งชาติอียิปะ ค่อยเลื่อนลงไปทางภาคใต้
อินทโยธิน ก็ไม่เป็นการยากที่จะประติณฐ์เรื่องขึ้น
ว่าสลักถูกลักไปทางใต้. ครั้นสลักเทวที่ถูก
ลักไปนั้น มีกวีผู้ฉลาด วาครูปถวิจริจนา
เป็นกาวยักกลอน ให้กลายเป็นนางมณญษ์ มี
ลักษณะเป็นนางแก้ว, ก็เป็นอรรคมหาอยู่เอง
ที่จะเลียดใจให้เป็นอีกาท้าวชนกแห่งแคว้นวิเทห์.
เพราะท้าวชนกเป็นกษัตริย์ มีท้าวจริงตามทาง

พงศาวดาร ทั้ง มี นามปรากฏในคัมภีร์
พราหมณะหมวกยชิรวาท ว่า เป็นพระราชา
เห็นจากท้าวชนกในรามายณะ ขึ้นไปยลี่ย
ชว. ท้าวชนกที่กล่าวนั้น เป็นพระราชาที่
ยอกเขยมิในภูมิรัฐ และทรงความบริสุทธิ์
คึกคักสนิทในการบุญ. ส่วน
พระราม ท้าวพญาแห่งแคว้นโกศล และสาม
สีกานัน เป็นใคร ในคัมภีร์ปุราณะรุ่นหลัง
ยอกว่า พระวิษณุเป็นเจ้าอวตารมา. ก็และ
พระวิษณุ พึงจะมานับมนยลี่ยกัน ว่า เป็นพระ
เป็นเจ้าในสมัยรุ่นหลัง. สมัยรามายณะ
พระอินทร์ต่างหาก ที่เป็นเทพยต์ เป็นใหญ่
กว่าเทพทั้งหลาย เกินอยู่ในโลก สวรรค์
(อย่างในคัมภีร์พุทธศาสนา). ในคัมภีร์
พราหมณะจำพวกสุคร ว่า สลักเทว ประรา
วอยไธ เป็นชายาพระอินทร์. ถ้าเร้นนิยฐาน
ว่า พระอินทร์ในสมัยอุคเวท มากลายเป็น
พระรามในรุ่นหลัง จะไม่ได้ยั้งหรือ ?

สิบสาม เค้าเจื่อนรามายณะ

(ก) เค้าจากทศรชชาติก สมบัติ, เพราะรวางนี้ ถ้าขึ้นอยู่ในนคร
ศาสตราจารย์ เวเบอร์* นักปราชญ์ ก็จะถูก มารดาเลี้ยงประทุษร้าย. แล้วทริส
เขอรหมันอีกผู้หนึ่ง มีความเห็นแตกต่างข้าง ให้โอรสคำนวณพระชันษา ว่าจะอยู่ในโลก
เท่านั้น ว่ารามายณะได้เค้าเรื่องมาจากทศรช ให้อีกสักกบ. โอรสถวายคำทำนายว่าสิบสอง
ชาตก ซึ่งเข้ามาในคัมภีร์ชาตก เอกาทศนียาท. ปี. พระองค์จึงกำหนดให้โอรสทั้งสอง กลับ
ในนั้นมีความว่า มาตามเวลานี้. โอรสก็ดำเนินการตามรับสั่ง.

ท้าวทศรช ผ่านกรุงพาราณสี มีโอรส และเสกาคู่เขื่อนกนิษฐภคินีชอคามไปกบ. สาม
อีกกบ. ครมเทศ สามองค์ คือ พระราม กษัตริย์เสกฯ ออกจากนครไปถึงแดนหิมพานต์
ยัตติก พระลักษณ และ นางสีดา. เมื่อ สว่างอาศรมเป็นสำนักถ้ำนั้น. ล่วงเวลาได้
อีกครมเทศสิ้นพระชนม์แล้ว. ท้าวทศรช มี เกษ ทั่วทศรช ทรมตฤทัย สิ้นพระชนม์.
มเทศใหม่ เกิดโอรสองค์หนึ่งชื่อ ภรตกุมาร. มเทศ รัชชพระภรตกุมาร ขึ้นครองราชสมบัติ,
ท้าวทศรชไปครมเทศองค์ใหม่ สัญญาว่า แค่อมายุไม่สิ้นพ้อง แยังว่าราชสมบัติ
จะประทานพรให้ตามแต่จะขอ. เมื่อพระภรต ควรแก่เชษฐโอรส คือพระรามยัตติก. ทั้ง
กุมาร มีชนมายุได้หกชว. มเทศองค์ใหม่ พระภรตกุมาร ก็เห็นด้วย จึงยกทัพออกไป
เห็นได้ช่องก็ทูลขอท้าวทศรชให้ทรงตั้งพระภรต เชิญพระรามยัตติกถึงอาศรม. พระราม
กุมาร เป็นผู้สืบราชสมบัติ. ท้าวทศรชกรว ยัตติกไม่ยอมกลับ อ้างว่ายังไม่ครบกำหนด
มาก แก้วจำต้องประทาน. ครั้นแล้วให้หา เวลาสิบสองปี. พระภรตกุมารทูลถามว่ารวาง
พระรามยัตติกและพระลักษณเข้าไปเฝ้า ทริส นี้ให้ ผู้ใดรักษาราชสมบัติ. พระรามยัตติก
ให้โอรสทั้งสองออกจากนครไปเสีย จนกว่า แนนำให้เชิญฉลองพระบาทปาง ของพระองค์
ควนไฟจะขึ้นจากจิกกาชาน (คือเมื่อพระองค์ ไปประคิษฐานไว้นราชอาสน์แทน. พระภรต
สิ้นพระชนม์ไปแล้ว) จึงค่อยมาชิงเอาราช- กุมารก็ปฏิบัติตาม. ล่วงต่อมาสามปี ควร

* Albrecht Weber, On the Rāmāyana. (The Indian Antiquary, 1672).

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

กำหนดเวลาแล้ว พระรามบังเกิดก็เสด็จกลับ
กรุงพาราณสี ขึ้นเสวยราชย์ อภิเษกสถาปนา
ขึ้นไว้ในตำแหน่งอัครมเหสี.

๐ ๐ ๐

ตามเรื่องทะเลาะ ไม่น่าเรื่องทศกัณฐ์ลัก
สึกา จึงไม่มี เรื่องพระราม ยกกองทัพไปตี
ลังกา. ก็การออกไปอยู่ป่า ย่อมเป็นคติ
ประเพณี มีอยู่ใน คัมภีร์พระพุทธศาสนาไม่น้อย
แห่ง เช่นในเวสสันดรชาดก. และเรื่อง
ซึ่งมีในอรรถกถาแก้ธรรมบทของพระพุทธโฆษาจารย์
ที่ว่าท้าวพรหมทัตศรัสดีไม่พึงสาธุ และ หน้าที่
โอรสทั้งสองออกไปอยู่ป่า เพื่อให้พ้นภัยจาก
มารคาเลียง แต่สุริยะผู้โอรสของมารคาเลียง
ชอติคตามไปอยู่ป่าด้วย. เรื่องทศกัณฐ์ลัก
ราช (ในหนังสือปฐมสมโพธิ) ก็มีเค้า
คล้ายคลึงกันด้วย อีกเรื่องหนึ่ง.

กวีผู้รณารามายณะ คงได้เอาเรื่อง
ต่าง ๆ ข้างต้นนี้ เปลี่ยนความที่พระราม
และสีกาซึ่งเป็นพี่น้องกัน ให้กลายเป็นคู่รัก
เสีย. แต่เรื่องสำคัญที่สุด คือ เติมเรื่อง
ลักสีกา และเรื่องไปตีลังกา, กับย้ายป่าใน
แคว้นหิมพานต์ที่เหนือ เปลี่ยนเป็นป่าในแคว้น

ทักษิณายถกิติได้.

เมื่อพิจารณาถึงที่เปลี่ยนสถานที่ จากเหนือ
ไปใต้ ก็พอเข้าใจได้ว่า ต้องการจะให้เรื่อง
รัชชการไปตีลังกา, ซึ่งบางคนมีความเห็น
ว่า กวีผู้รณารามายณะ ประสงค์จะแสดงเรื่องการ
แผ่อำนาจของชาติอริยะไปทางใต้ของอินเดียน
จนถึงเกาะลังกา.

(ข) เค้าจากอภิลิขิตมหาภาพยกรีก

การอ้างเกาะลังกา นายวิลเลียม มัล
ความเห็นว่า เพราะพวกพราหมณ์มีความ
เกลียดชังชาวลังกา. จึงก็เรียกเสียว่า
รากษส เหตุด้วยชาวลังกาเปลี่ยนใจไปนับถือ
พระพุทธศาสนา. ในรามายณะกล่าวว่า
ทศกัณฐ์ และ พวก พันธ เป็น เชื้อวงศ์พรหม
เคยฆ่าเพณิกะบุตรชาพรหม อคิน และเทพอน ๆ.
พิจารณาตามเรื่อง ก็น่าจะเห็นว่าราชวงศ์
ที่เขื่อนใหญ่ในลังกา มีเค้าเป็นเชื้อสายชาติ
อริยะปนอยู่ด้วย, ส่วนพวกลิงในรามายณะ
กวีผู้รณารามายณะ เห็นจะมุ่งหมายถึงชนชาติ พันธ
ในทักษิณายถก ซึ่งมีความขรึมความเจริญ
อยู่ข้างแล้ว. ถึง ชุระ (ชุน), กับยวีร
พวกนิยาท (พวกเงาะ) ก็เป็นชาวพันธเหมือนกัน

พ. ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณารัมเกียรติ

ชาติหนึ่ง. ท่าน มัชฌิมาว่า เมื่อรามายณะ
มีเค้าเรื่องมาจากทศรถชาติแล้ว เรื่อง
ตอนกลาง คือ ทศกัณฐ์ลักสีดา ซึ่งใน ทศรถ
ชาคนไม่มี วาสมีก็ไต่เข้ามาจากไหน: คือก
ขึ้นเองเพื่อให้เขาเรื่องไปตั้งกา หรือว่าไต่
เรื่องมาจากไหน? ตามรูปของเค้าไว้ว่า
คงเข้ามาจากอัน. ถ้าเข้ามาจากอัน เขา
มาจากเรื่องอะไร? ถ้าให้เขา ก็คงว่าเขา
มาจากเรื่องในมหากาพย์ของกรีก คือเรื่อง
อิลียด ของกวีโฮเมอร์. ในนั้น มีเรื่องว่า

ปารีสผู้โอรสพระเจ้ากรุงทรอย ลักนางเทเลน
ชายาของกษัตริย์กรีกแคว้นหนึ่งไป จนเป็น
เหตุให้เกิด สงคราม ขึ้น ระหว่าง กรีก กับ กรุง
ทรอย. ชาติกรีก ยกไปล้อมกรุงทรอย เป็น
เวลานานถึงสิบ ปี จึงแตก (ดูเรื่องในพง-
ศาวดารศึกคำรบพิฆะบัยโรงพิมพ์ไทย หมวก
๔๑). เหตุที่วาลมีก็ระทวยเรื่องนี้ ก็คง
เป็นเพราะชาติกรีกเคยศึกต่อกับอินเดีย มาตั้ง
แต่สมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชแล้ว.

สิบสี่ สรุปหัวข้อรามายณะ

เพื่อสนับสนุนการสนับสนุนของนักปราชญ์
ต่าง ๆ ข้างบนนี้ ให้เห็นแก่นชัดขึ้นอีก ไรศเทพ
ทินเค์ จันทรเสน นักปราชญ์ชาวเบงกอล ได้
วินิจฉัยปัญหาไว้ในหนังสือรามายณะเบงกอล
ว่า เรื่องที่จะไปเป็นรามายณะ ของโบราณ
คงแยกกันอยู่เป็นสามตอน ต่างฝ่ายไม่เกี่ยว
ของ คือกตอน กั้น :-

ตอนหนึ่ง เรื่อง พระราม ถูกผู้ริษยา
ต้องออกจากนครไปหลายปี มีลักษณ
และสีดาผู้ริษยาและน้องนาง คือกตามไปด้วย
เรื่องตอนนั้นเหมือนทศรถชาติ.

ตอนสอง เรื่อง ราพณ์ ข้าพเจ้ายก
แก้กัถา จนได้รบพรให้มีฤทธิเดชยิ่งใหญ่.
ตอนสาม เรื่อง หนุมาน มีเค้ามา
จากการนับถือบูชาถึง อันเป็นลัทธิมีอยู่ใน
อินเดียและประเทศอื่น ๆ ทั้งแตกกัถาด้วย
และเหลือสืบมา.

เรื่องทั้งสามตอนนั้น ไม่เกี่ยวข้องกัน ที่
เอามาติดต่อกันให้เป็นเรื่องเดียวกันตลอด เหมือน
ที่มีอยู่ในรามายณะ คงตั้งโครงเชื่อมเรื่อง
กัน :-

๑ - พระราม รัชชทายาทแห่งกรุง

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มีน

อโยธยา มีผู้รียาชิกร้าย ต้องหนีออกไป
อยู่ป่า มีชายาชื่อสีดาตามไปด้วย.

๒ - ขณะพเนจรร้อนร่ำ ฤๅพญา
รากษสชื่อ ราพณ์ ถลกสกาไป.

๓ - พระราม ออกติดตาม ไกลสุดทวี
พญาวานร ซึ่งมีแม่ทัพแก้วกลาสามารถ
ชื่อ หนุมาน ช่วยเหลือ จึงไถ่สาคินมา.
เมื่อจะเอาเรื่องที่สามตอน มาต่อกันให้
เป็นเรื่องเดียว กวีผู้รียน จะต้องหาเรื่องอื่น

มาแทรก เพื่อเชื่อมหัวต่อให้เข้ากัน. ผู้รียน
คงมีหลายคน น่าจะไม่เชื่อว่าลัคนาเดียว,
เรื่องที่ตามมาเชื่อมหัวต่อ จึงต่าง ๆ กัน แล้ว
แต่ความเห็นชอบของผู้ปรุง. เหตุนี้ รามายณะ
ฉบับทั้งหลาย จึงเล่าเรื่องแตกต่างกัน โดย
มากกิตติทรงเรื่องเป็นหัวข้อ. ชื่อวินัยของ
โรสเสฟเฟินเค จันทรเสน จะไต่กล่าวให้พิสดาร
ในบทต่อไป.

สืบหา หนึ่งสี่ประเภทรามายณะ

จำนวนหนึ่งสี่ประเภทนี้ ที่มีอยู่ในอินเดีย
เวลานี้ นอกจากฉบับของวาสิสเฐี รวมทั้ง
ทั้งบทกลอนเรื่องและที่เป็นเรื่องปลุกย่อย หรือ
แทรกในหนังสือเรื่องอื่น ๆ เช่นในหนังสือ
มหาภารตะ และในคัมภีร์ปุราณะ เป็นต้น ก็
เห็นจะมีอยู่ด้วย. (ได้ให้ชื่อและเนื้อเรื่อง
ไว้ข้างเรื่องในตอนต่อไป).

ประเทศอันอยู่ถัดอินเดียออกมาทางตะวันออก
ซึ่งเคยรับความเจริญติดต่อกันมา

อินเดียแต่โบราณ คือ ลังกา ชวา มลายู
พม่า มอญ ลาว เขมร ก็ปรากฏว่ามี
รามายณะ หรือเรื่องที่ไต่เค้าจากรามายณะ
อยู่ในวรรณคดีของชาติเหล่านั้นด้วย. เช่น
ชวา มลายู มีรามายณะอยู่หลายสำนวน
บางฉบับก็ เรียกตาม ชื่อเดิม ว่า รามายณะ,
บางฉบับเปลี่ยนชื่อเป็นอื่น เช่นของมลายู
เรียกชื่อว่า ศีวราม เป็นต้น.

สืบหา รามเกียรติ์ของเรา

เมื่อชาติอื่นซึ่งใกล้เคียงกับเรา มี แล้ว, อาศัยการติดต่อกันนั้น รามายณะ
รามายณะ เป็น สมบัติ อารยธรรม ประการหนึ่ง จึงเข้าอยู่ในวรรณคดีของเราด้วย. แต่จะ

พ.ศ. ๒๔๗๕

อุปกรณ์รามเกียรติ์

มิใช่เข้ามาโดยตรงจากรamayanaของชาวมิกิ, เช่นตอนศึกกุมภกรรณ.
คงตกทอดกันมาหลายชั้น หลายทาง เป็นการ
ปะปนกัน กว่าจะสำเริงเป็นวรรณคดี
เรื่องหนึ่ง อันเรียกว่า รามเกียรติ์อยู่ในเวลานี้.
เหตุที่ไม่เรียกว่า รามายณะ เหมือนของเดิม
ก็ส่อให้เห็นว่าคงไม่ได้จากฉะยิของ วัลมิกิ
มาโดยตรง, ซ้ำคำว่า รามายณะ ก็ฟังจะ
มารู้จักกันแพร่หลาย เมื่อมีพระราชชนพินธิ
เรื่องข้อเกิดแห่งรามเกียรติ์ขึ้นในเร็ว ๆ นี้เอง.

เพราะฉะนั้น รามายณะ ของ วัลมิกิ ก็
รามเกียรติ์จึงมีข้อความตรงกัน เพียงเนื้อเรื่อง
นอกนั้น ผิดกัน อยู่ มาก มาย หลาย ประการ,
เช่น :-

(๑) ก. รามายณะ แบ่งเป็นเจ็ดกัณฑ์
ทั้งกล่าวแล้ว.

ข. รามเกียรติ์เคาะเรื่องเรื่อยไปจนจบ จะ
มีแง่ซึ่งกัณฑ์สำหรับยกออกมาเล่นโชน เช่น
ชุดนางลลช หรือสำหรับเล่นหนังสือสอนอ่าน

(๒) ก. รามายณะตอนต้นในภาคกัณฑ์
มีอุบายวิภาษไมตรีเล่าเรื่องบรมโยธาหลายเรื่อง
แก่พระราม เช่นเรื่องแม่น้ำคงคาที่ระมาจาก
สวรรค์, เรื่องกวนน้ำมฤต, ตำนานรัตนอัน
คือ ครุฑพระรามจะไปถ้ำซึ่งชัยเพื่อไถ่นางสีดา.

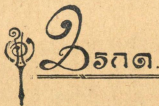
ข. รามเกียรติ์ ตอนต้น ไม่กล่าวถึง
เรื่องเหล่านี้เลย แต่กล่าวถึงนารายณ์อวตาร
ปางก่อน ๆ เทนอสมัยพระรามขึ้นไป จากนั้น
กล่าวถึง อสูรพงศ์ และ วานรพงศ์ ซึ่งมีใน
กัณฑ์ท้ายของรามายณะ.

(๓) เรื่องบางตอนในรามายณะ ไม่มี
ในรามเกียรติ์, หรือที่มีในรามเกียรติ์ เช่น
นางลลช ไม่มีในรามายณะ. บางตอนมี
ด้วยกันพอจะตรงกันได้ ก็สับตอนกันเสีย.
บางทีสาเหตุของเรื่องผิดกันเป็นอย่างอื่น.

ข้อผิดกันเหล่านี้ มีแจ้งพิสดารในพระ
ราชันพินธิข้อเกิดแห่งรามเกียรติ์โน้นแล้ว.

เลือดเนื้อของหล่อน

(ต่อจากหน้า ๗๐๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๕)

อนันต์หายหน้าไปจากบ้านศิริคาม ๓ วัน เพราะเขาค้องการหลบหน้า โดยเกรงจะไปทำเหตุให้ วัวชาคน พยเข้าอีก ต่อมาอีกวันหนึ่ง จะถึงวันงานของ รุ่ง เขาจึงไปเพื่อเตรียมการตามทริยปากไว้ เมื่อถึงที่เตรียมสถานที่ และสิ่งของเรียบร้อยแล้วเขาก็ลากลับ ไม่ยอมอยู่ช่วยด้วยอีกตามทริยชวณ แต่วันนั้นเขาไม่ได้พบกับวัวชาคน โดยที่ วัวชาคน มาเสียก่อน เมื่อตอนเช้า

รุ่งขึ้นเป็นวันงาน คือ วันเกิดของ รุ่ง ตอนเช้ามีเสียงพระ อนันต์, วัวชาคน และ อำพร ต่างก็ไปช่วยพร้อมหน้ากัน รวมกับพวกญาติผู้ใหญ่ของสกุลศิริกษณ อีกหลายคน งานก่อนนี้เป็นพิธีของพระ และพวกประยูรญาติ ต่างให้ศีลพรและของขวัญ พอสายหน่อยก็เสร็จ แล้วต่างคนต่างก็กลับ อนันต์ก็

ขอตัวกลับ เช่นเคยวันนั้น โดยไม่ได้ทำงานที่ออฟฟิศ แต่ตอนเย็นจึงจะมาใหม่

ก่อนเวลาพระสวดมนต์เย็น อนันต์ก็ไปถึงตามกำหนด พร้อมกับของขวัญที่เขาจักเตรียมไว้แล้ว และเป็นสิ่งที่เขาเห็นว่าเหมาะสม คือ ตุ๊กตาเด็กคู่ ทำด้วยหินอ่อน เป็นแท่นสำหรับใส่อกสมิทหนึ่งสี พร้อมด้วยหนึ่งสีเล่มงาม เป็นเรื่องของวิรสศรี ๑ ชุด

“ขอคุณ พระรัตนตรัย จงอภิรักษ์ บันดาลให้เธอเป็นผู้มีสุข, มีชัย และมีความสำเร็จในสรรพสิ่งที่ประสงค์ ทุกเมื่อ ทุกประการ และของงามสมฤทธิผล ทั้งของขวัญนี้”

อนันต์กล่าวเมื่อมอบของขวัญให้ รุ่ง หล่อนรับด้วยดวงหน้าอันชื่นบาน พร้อมก็กล่าวทอขอขอบคุณ โดยนัยเดียวกัน พลังเมื่อพิจารณาวัตถุที่ถนัดแล้ว หล่อนยกหน้า

พ.ศ. ๒๔๗๕

เลือกเนื้อของหล่อน

ขณตามเขาวัว

“คุณหวงให้กินผลไม้สุกๆ มีเกี๋ยวกิน
ทุกทั้งวัน สตรีในหนังสือ”

“เช่นนั้น”

“เกินไปละ”

“ไม่เกินไปสำหรับความหวงของพ”

“แต่คุณหมายให้กินเป็นค่างูกากะกั๊กๆ
นั่น”

“ไม่ใช่, ลูกคาไม่ได้หมายความว่า
หมายความว่า เป็นผลของน้อง พขอให้สุกๆ”

รัฐสุกๆ หน้าแดงขึ้นทันที หล่อน
กำลังคิดจะยอมเขาให้เลย แต่ขณะนั้นพอ
เหลือเห็นอำพร เติร์เข้ามา ซึ่งเขาก็นำ
ของขวัญมาให้เธอเช่นเดียวกัน ของขวัญ
ของเขาเป็นกระเช้าผลไม้ ทำด้วยเงิน มาแทนออก
และบรรจผลไม้มาด้วย นับว่ามีราคาแพงกว่า
ของ อนันต์ เขาให้พรกับยว ชะนะทัยให้
และลงท้ายว่า

“ผลไม้ นอกจากมีความหวานเป็นคุณค่า
แล้ว ยังเป็นอาหารชนิดที่เกียวกะยิ่งชีวิต
มนุษย์ให้ย่อยได้โดยไม่ต้องกินอาหารอื่น ฉะนั้น
ผลไม้จึงเป็นของ อันควรถูกของมีสิ่งของรับ เช่น
อย่างนี้ เช่นกระเช้าเงินนี้ แม่แต่จะมีราคา
แพงกว่าผลไม้แน่ แต่พูดถึงคุณค่าก็ยังไม่

กว่าผลไม้ของมันเอง แต่ความหวานของผลไม้
ก็ยังไม่ใช่จะเทียบความหวานของสตรีได้เลย
ดังนั้น กระเช้าของผมน จึงไม่มีคุณค่าพอที่จะ
รองรับเกียรติคุณของคุณสมกันได้ แต่ขอให้
คุณรับไว้ พอเป็นเครื่องแก้แค้นมันเถิด”

เขาพูดด้วยท่วงที อนันต์รู้สึกหนักใจ
และรู้จักกลั้วกลั้วๆ กัน หล่อนพยายาม
แสดงสัทธานันท์ และตอบขอยใจเขาด้วยความ
สุภาพ

พอที่พระมา แล้ววาทกรรมยังไม่มา เขาคง
จะไม่เร่งร้อนที่จะมาฟังพระสวคมนตรี เพราะ
ของขวัญเขาก็นำมาได้แล้วแต่ก่อนเข้า คือ
นำพิภพขอมอสแห่งเพชรบุรีกำลังคาอยู่ขึ้น ต่อ
ไปจนถึงเวลาพระสวคมนตรี

อนันต์ ขึ้นไปยังทักขณบน เพื่อการในท้อง
พระ เขามองออกไปทางระเบียงที่ก้านหลัง
แลเห็น สุภาพสตร์ นั่ง อยู่บน พรม ๓-๔ คน
กำลังสนทนากันอยู่ แต่เขามิได้ใส่ใจใ
คงทำการปรนนิบัติพระ จนถึงเวลาสวคมนตรี
ชะนะทัยก็ เขายังเจื่อนนั่งตรงประตู ซึ่งจะมี
ผ่านห้อง กลางไป เห็นผู้ซึ่งนั่งอยู่ตรงระเบียงได้
และเขาก็ได้มองไปโดยมิได้ตั้งใจ พอที่ สย
หน้าคนเหล่านั้นซึ่งก็เหมือนจะกำลังมีของเขาย
และเขาใจว่าพูดคงจะเขาคับ อนันต์รู้สึก

มรดก

มีน

ไม่สบายใจ พอพระให้ศิลาขย วิชิตมน ก
เข้าไป เขาเลยถือโอกาสขยให้ วิชิตมน
นั่งขยตัวเขาเสีย

กว่าพระจะสวมนครชัยศักดิ์ของเขไฟ
พระกลืนแล้ว และทักการในห้องนั้นเสร็จ
อนันต์จึงไถลลงไปชั้นล่าง พอผ่านประตูห้อง
รับแขก เขาก็ถูกเรียก

“คุณอนันต์, พนัน” เสียงรู่จื้อฮวน
รับไป เขาเสียชวบ หล่อนใช้สรรพนาม
ซึ่งเคยใช้ต่อกันเมื่อสองเดือนก่อน แต่ซึ่ง
ภายหลัง เขารมึนกระวังไม่อยากให้เป็นเช่นนั้น
เพราะเห็นว่ามันเป็นการทำลายความสัมพันธ์
มากกว่า

พอเขาโผล่เข้าไป ก็เห็นทงหน้า ๓ ทง
ซึ่งจำได้ว่าได้เคยอยู่กระเบียงเมื่อสักครู่ และ
ทงหน้าเหล่านั้นกำลังร้องมายังตน ทำให้
อนันต์ชะงัก สิ้นใจเรอ

“ก๊ฉินซอเนะนำคะ คุณอนันต์” รู่จื้อ
พลางลุกเดินเข้ามา

“นี่ รวย, นี่ สมพร, นี่ กานดา”
อนันต์คำนับยกยว้ทำทางอันพองาม ตามที่
รู่จื้อ และเจ้าหล่อนทั้ง ๓ ก็ลุกขึ้นขยตัวรับ
อย่างสุภาพแล้วนั่งลงทงเดิม

“ง้า-ผม-รู้สึกเป็นเกียรติยศที่ได้รู้จัก

คุณ ๆ ทั้งสาม” อนันต์กล่าวเสียงเครือ ๆ
สามสาวยิ้มเยนเชิงรย แล้วรู่จื้อก็ให้
อนันต์นั่งลงเก้าอี้ใกล้สาว ๆ นั้น ข้าง ๑ ซึ่ง
อำพร ก็ได้นั่งอยู่ข้างหนึ่งแล้ว ส่วนหล่อน
กลืนไปนั่งที่เดิม ข้างวิชิตมน ท่างว ออกไป
หน่อย

“นี่พี่ท่มเคียว สองท่มเราจะกินเข้า
ระหว่างนี้เป็นเวลาว่าง เราจึงคุยกันไปพลาง ๆ
ก่อน” รู่จื้อออกหมายกำหนด

อำพร เริ่มคุยกับแม่สาวท่งข้าง คือ รวย
ซึ่งอนันต์ได้ยินเสียงเขาพูดอยู่ข้างเคียงไม่ทัน
เข้ามาร่วมวงแล้ว

วิชิตมนก็พุดพมพม ๆ คุยกับ
อนันต์ยังมีนอยู่ คาจ้องอยู่ทักทอไม้กลาง
โต๊ะ เสียงพุดระหว่าง สมพร กับกานดา ทำ
ให้เขาเหลียวไปก็ เห็นหล่อนยิ้ม เขาก็ยิ้ม
บ้าง แต่เขยยิ้มแห้ง ๆ แล้วเขาก็ขยหน้า
ไปขยทักทอไม้กลางโต๊ะอีก ทวยขยนึกไม่ออก
ว่าควรจะทำอย่างไรหรือพุดอะไร พอเงยหน้า
จากข้อทักทอไม้ก็สยดากับรู่จื้อ เจ้าหล่อน
ใช้ส่ายทวยออกเขาให้พุด เขารู้สึว่าได
เสียกรียาไปมาก กลืนทั้งสติ ขยขย และ
เฮนจวนจวนจะเสื่อ ท่งวามเยนเครือของกักข
ที่ทำให้พุดไม่ออก จึงต้องท่งให้ท่งวออก แล้ว

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือกเนื้อของหล่อน

เขาเห็นไปมกัยกานคาอีกครั้ง ๑

“คุณเห็น จะ ออก จาก ใน วิ ทรง มา น ที่
เกี้ยว” อนันต์ถามโดยแน่ใจว่ากานคาจะมาจาก
ในวัง เพราะเคยได้ฟังรูปหญิงชั่งเคย
อยู่ในวังร่วมกัน อีกประการหนึ่ง กานคา ก็
งามสมเป็นชาววังด้วย

แต่ทันใดนั้น เขาเห็น สมพร กับ กานคา
มอง สยทากันด้วย

“เปล่าค่ะ, ก็ฉันมาจากบ้านข้างจาก”

กานคาตอบ

“อ้อ, งั้นคุณก็มาโดยรถไฟสายปากน้ำ”

อนันต์ขบขันเป็นหมอลูกเข่งท้องไปอีก และ
เห็น สมพร กลับไม่ไหว ก็ปล่อยคิกลอกออกมาทันที

“เปล่าอีก แหะละค่ะ, ก็ฉันมาโดยเรือ
ยนต์ จากบ้าน เข้าคลองสามเสน มาถึงบ้าน
ที่เกี้ยว” กานคา ตอบอย่างสุภาพ เพื่อไม่ให้
อนันต์เก้อ

ท่อนอนอนก็จึง โสยคิดว่า หล่อนอยู่ข้างจาก
ไหนแน่ เขารู้สึกหน้าชาทันที

“สำหรับคุณ ผมจะไม่ถามว่ามาจากในวัง
แต่คุณคงมาเรือด้วยกัน” อนันต์หันไปถาม
สมพร

“ก็ฉันค่ะ, เปล่าค่ะ, ก็ฉันมารจาก
สี่ลมค่ะ”

สมพร คอยยิ้ม ๆ ทำให้อันันต์ซาใจอีก

เขาคิดว่าการจะทำตัวไม่ให้เสียกิริยา จึงทักถาม
สนทนากัน แต่ทุกครั้ง เขาก็ทำเต็มเสมอ
และ มันก็เป็นเพราะความไม่สนิท ของเขา นั้น
เอง เขาเลยยังไม่ถาม ต่อไปถึง จรวัย อีก
เพราะหล่อนกำลังคุยกับอำพรจ้อยอยู่ แต่เขา
นึกในใจว่า หล่อน ผู้นี้ คงมาโดย เรือบินแน่ ๆ
ด้วยเขาสังเกตว่าเจ้าหล่อนเป็นคนกระฉับกระเฉง
และค่อนข้างเพรียวคล่อง

“คุณล่ะคะ มาโดยอย่างไร?” กานคา

ขยันทถามเขายัง แม้หล่อนจะเห็นว่าเป็นเรื่อง
ไม่ใช่เรื่องก็ถาม แต่คิดว่าล้อเขาเล่นสนุก ๆ ก็

“ผมรึครับ, ออกจากบ้านก็เดินทอดน่อง
แล้วขึ้นรถราง แล้วก็ถึงเคียวอกทองหนึ่ง
ถึงนี่”

“เฮ้! บ้านคุณอยู่ทางไหนคะ จึงต้อง
มาหลายทอดเช่นนั้น?” สมพรถามต่อ

“หลังวัดแก้วฟ้าสี่ครัย จากบ้านถึงรถราง
เป็นตรอก จึงต้องเคียว หรือถึงไม่เป็นตรอก
ผมก็คงเคียวอยู่นั่นเอง เพราะไม่มีรถยืมเขา”

“เออ, นี่ไม่มีอะไรก่อนอาหารบ้าง?”
เสียงวิงวอนถามขึ้น

“นั่นแล้วพวกพี่เรียก ก็ฉันได้เตรียม
ลิเกี้ยวไว้สองสามอย่าง จะไปเอามาให้”

มรดก

มีน

รู้จักแล้วลูกเข้าไปห้องอาหาร

“ผมรู้สึกชานานมาก ที่ได้สนิทสนมกับคุณ แต่หวังว่าจะไม่เพราะครั้งเดียวเท่านั้น” เสียง

อำพรแว่วเข้าหูฉัน

“คุณคงเป็นคนชอยชอยและช่างคุยมาก” เสียงจรรยาบอก

“ผมพอใจในการคุย และในการฟังจริง แต่เพราะที่ชอย” อำพรพาทัก

“อ้อ, ยังไงก็ฉันคงเป็นคนช่างคุยเช่นนี้ ที่คุณชอย”

“เปรียบเสมือนพระพิรุณที่โปรยลงในยามแล้ง ที่เดียว”

“โปรยลงในทะเลทรายนั่นสิ”

“ทำไมครับ?”

“อ้าว, คือ กลยทำให้ร้อนยิ่งขึ้นอีก”

“อย่างไร?”

“เพราะว่าทะเลทรายร้อนอยู่แล้ว พอถูกฝนโชยก็เกิดไอร้อน กลับร้อนยิ่งขึ้น ด้วยฝนนั้นไม่มากพอที่จะทำให้ทะเลทรายเปียกชุ่มได้ ดังนั้นฝนไม่โปรยเลยดีกว่า”

“ผมไม่เห็นด้วยกับคุณกล่าว เพราะขณะนี้ ผม คือ ทะเลทราย แต่ก็รู้สึกชุ่มชื้นอย่างไม่เคยเป็น”

“คุณนึกเอาเอง และนึกมากเกินไป”

สาวจรรยา คอย อำพร อย่าง ฉะฉาน คล่องแคล่ว ซึ่งทำให้ฉันรู้สึกสนใจในการที่รับรู้ ว่าเจ้าหล่อนมาโดยวิธีอันแนบเนียน

ระหว่างที่ฉันนั่งถกเถียงเกี่ยวกับมาชิกการวินแอก “ใครต้องการอย่างไรบอก ก็ฉันจะเสีย”

วิวาห์คนหันไป “อ้อ, มีคอกเท็ดก้วยนี้ ขอคอกเท็ดให้พละ”

“พวกเราละ ต้องการอย่างไร?”

รู้จักกันไปถามข้าพเจ้าหญิง

“ช่างเถอะ”

“อย่าเลย”

“ไม่ไหวละ”

เป็นเสียงแม่สามสาวปฏิเสธ

“นึกหนอยครับ เหล้าหวานต่างหาก ไม่มีแอลกอฮอล์” วิวาห์คนฮั้วร้อง

“คุณ ๆ ควรระมัดระวังความสุขของคุณ” อำพรชวนฉันข้าง

“เอะอะ คนละวัยสองวัย ฉันก็รักจิบก้วย กูว่าอะไรเป็นอย่างไร” วิวาห์บอก

สามสาวมองหน้ากัน แล้วต่างบอกว่าให้วินมาเถละ อะไร ๆ ตามใจ ระลองดู วิวาห์แจกตัวกัน มีคอกเท็ดและจำพวกไวน์ ต่างก็ดื่มและคุยกันต่อไปสักครู่ใหญ่ คุณหญิงซึ่งเสิร์ฟ

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือดเนื้อของหล่อน

ก็ตระทางอันแล้ว ก็เคาะเข้ามา

ส่งกัก

“ยังไม่ชวนกันรับประทานอาหารอีกหรือ
ลูก คำมากแล้ว” ท่านพุกก็ขำ

“คุณแม่พร้อม พวกก็ฉันก็พร้อมแล้ว
กะ” วุฒิตอบ

“ทิวหรือยังล่ะ แม่พวกสาว ๆ?” ท่าน
หันไปถาม แต่ไม่มีใครตอบ เห็นแค่พากันยิ้ม

“พอหนุ่ม ๆ ละ? มีชวนกันคุยเล่น
จะทำให้พวกผู้หญิงเขาทิวจนเป็นลม” ท่าน
ส่ายอก ทุกคนพากันหัวเราะ

“คุณอาณัติครับ พวกผมพร้อมกันแล้ว”
วิจิตรพุกก็เดินเข้ามา

“เฮ้, เชิญเถอะ ลูกหลาน ทุก ๆ คน”
คุณหญิงผู้เฒ่าก็กล่าวแล้วว่าเข้าห้องอาหาร

ห้องอาหารอยู่ถัดเข้าไปจากห้องรับแขก
มีห้องขึ้นโถงชั้นอยู่ ผนังด้านหนึ่งเป็นหน้าต่าง
มองออกไปเห็นสนามเล็ก ๆ และสวนดอกไม้
หลังบ้าน อีกด้านหนึ่งเป็นระเบียง มีบันไดลง
ไปครัว ผนังห้องทาสีเหลืองหม่น มีภาพเขียน
รูปผลไม้แขวนอยู่ ๓ แผ่น มีโซฟาหนัง
ใส่เครื่องโต๊ะตั้งอยู่ติดผนังด้านสระก็ โต๊ะ
อาหารขนาดใหญ่ แต่ถูกร่นเข้ามาให้พอเหมาะ
แก่จำนวนคนที่รับประทานอาหาร การตกแต่งห้อง
นับว่าเรียบง่าย และรู้สึกว่าเป็นห้องที่เย็น

คุณหญิง นั่งลงที่หัวโต๊ะ ด้านหนึ่ง ในฐาน
ผู้ใหญ่ ถัดไปทางขวา คือ วุฒิ, วิจิตร และ
จรรยา ด้านซ้ายมี กานดา, อนันต์, สมพร
ส่วนอาพร นั่งที่โต๊ะอีกฟากหนึ่ง ตรงข้ามกับ

คุณหญิง อาหารและอาการที่รับประทานอาหาร
เย็นไปอย่างกันเองเรื่อย ๆ ต่างสนทนากัน
ตามที่อยู่ห่างหรือชิด ที่สนิทหรือไม่สนิท วุฒิ
ไม่ได้พูดมากให้สัมผัสผู้เป็นเจ้านาย เพราะ
คุณหญิงทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพ และท่านเป็นผู้
ใหญ่อย่างสมควรก็ ท่านไปร่ำปรายให้
โอกาสไปทั่วกัน

“แม่กานดา ผิวพรรณหล่อนน่ากินยิ่งกว่า
ขนมเสียอีก” คุณหญิงกล่าวขึ้นเมื่อได้พูดถึง
การงานวันนั้นแล้ว พลังยังมีด้วยความจริงใจ
มองดูหน้า กานดา คิ้ว แหว่งตา อัน รัก ขริบสุท
“จริงนา, พวกผู้ชายเขายกย่องหญิงงามว่า
เป็นกุหลาบ กุหลาบนั้น กุหลาบนี้ เขาคง
จะหมายถึงสิ่งที่สำคัญและเป็นสำคัญ แต่ฉันไม่
เห็นด้วยเลย วรรณะของหล่อนผ่องขาวสะอาด
กัมมะณี มะลิที่มักกลิ่นหอมเป็นชั้นใจ ฉัน
ว่ามะลิดีกว่ากุหลาบเป็นไหน ๆ” ท่านพุก
พลังสยดสางมากอีก ทำเอาเจ้าหล่อน
สะเทือนอาย แล้วท่านก็ยกมือขึ้น ๆ

มรกต

มีผ

อนันต์มองไปสยดากับรุจิ เห็นเจ้าหล่อน ขมและทำอัยโย เเซิงให้เขาพอใจในคำขอของ คุณหญิงก้วย รัง เขารู้สึกว่า กานทางาม ก้วยรูป, วรรณะ และมารยาทจริง แต่มันก็ ยังกาเป็นเหตุถึงให้เขาขอมว่าหล่อน เป็นเจ้า หวีใจของเขาไม่

“แม่สมพร, ปากน้อย ๆ งามน้อย ๆ กลอดกว้างน้อย ๆ ของหล่อน ก็เป็นเด็กที่ น่ารัก” คุณหญิงเกริ่นค่อเพื่อให้ทวดัง “เด็ก ที่เล่นตุ๊กตาเพราะความรัก หล่อนก็น่ารัก เช่นเด็กที่ใจงามนั้นแหละ”

เสียด อำพร พมพม่า “คุณสมพร คง เสียดใจที่คุณขำว่าคุณน่ารักเหมือนเด็ก ๆ”

“จริงอย่างคุณขำว่านั่นแหละเจ้าค่ะ ใจ ก็ฉันทรักชีวิตอย่างเด็ก ๆ อยู่เสมอ” สมพร กล่าวโดยทำไม่ไยดีในคำของอำพร

“ลูกสะหลาน คนที่ท่าแก่เกินตัวนะ ไม่ ก็กอก” คุณหญิงกล่าวแล้วมองไปยัง รวย

“หล่อน, แม่รวย หล่อนต้องเป็นคน สามารถค่อไปข้างหน้า รูปสมบัตินของหล่อน ก็ไม่หย่อนกว่าใคร แต่หล่อนไต่เปรียบเพื่อน ในความคล่องแคล่ว กระปรี้กระเปร่า ฉันทอม ให้ที่เดียว”

คำนั้นที่ถูกใจอนันต์ เขามองไปยัง

หล่อน เห็นกำลังขมอยู่กัยอำพร นึกในใจว่า หล่อนคล่องจริง แต่เขากลัวความคล่อง ของหล่อน คุณหญิงข้างทุกคนแท้ ๆ “คุณขำกล่าวถึงแต่พวกคณิน โปรก กล่าวถึงรุจิบ้างสิเจ้าค่ะ” รวยเอ่ยขึ้นเมื่อ เห็นเสียงกันไ้

“รุจิของบ้านะหรือ เขาสวย เขาก็กอก แต่ใจเขามีทัญญู ค่อนข้างแข็งไป สักหน่อย” ทุกคนพากันหัวเราะ “จริงนะ คุณพ่อเขา ก็เดียว”

“แต่ก็ไม่แข็งจนอย่างทเวียวว่า ทวก็ มิใช่หรือครั้นคุณอา” วิฑาพนันท้วงขึ้นแล้ว หัวเราะ คนอื่นพลอยหัวเราะตาม แต่รุจิ หันไปค่อนให้วิฑาพนัน

อีกพักหนึ่ง เมื่อเรื่องต่าง ๆ ได้ผ่านไป แล้ว คุณหญิงก็กล่าวขึ้นว่า “หลาน ๆ ครึ่งก็กัน ก็แล้ว ว่าพ่ออนันต์ได้มีบุญคุณแก่ฉันที่ไ้ช่วย ชีวิตไว้ หากไม่ก็จะมิไ้มีโอกาสมากินเข้า คุยร่วมกันเช่นนี้อีกเลย กูลี - (พลางทำน ร้องกุนน้าอนันต์) หน้าผากของเขาเป็นแผลเป็น นั้นแหละเป็นตราที่ช่วยชีวิตฉันทกัยลูก และกั เป็นตราที่จิตใจฉัน ที่จะไม่ลืมบุญคุณเขา ตลอด ชีวิตเหมือนกัน”

ใคร ๆ พากันร้องหน้านันต์ แม้แต่เคย

พ.ศ. ๒๔๗๕

เลือดเนื้อของหล่อน

เห็นแล้วก็ยิ่งจริง แต่ข้าพเจ้านึกถึงทศนา
เปลี่ยนไปและไม่แตกต่างอันใด

“คุณข้ากรุดถามสิ่งแล้ว โปรดอย่ายก
ขอมผลอีกเลย” อนันต์กล่าวด้วยเคารพ

“จริงน้า พ่อคุณ ข้าจำต้องให้คนอื่น
รู้ด้วย หาไม่ข้าก็เห็นคนใจแคบไป พ่อวิวิทนต์
ก็ต้องการรู้ถึงบุญคุณของพ่ออนันต์ เพราะหาไม่
ข้ามันก็ไม่รู้แล้ว”

“ผมจกจ่ายบุญคุณของเขาไว้แล้ว ทั้ง
เขาเป็นเพื่อนที่มาก่อนด้วย” วิวิทนต์กล่าว
ด้วยจริงใจ แต่อย่างไรก็ตามที่เขาชวนไปนั้นถึง
ภาพร้ายต่างๆ ทำให้เขาคลายความบริสุทธิ์
ต่อเพื่อนลง เลยก็มีหนากันอาหารต่อไป

กานดา หันไปมอง จ้องอยู่ที่รอยแผลบน
หน้าผากอนันต์ คล้ายพินิจพิเคราะห์ แต่ความ
จริง ใจหล่อนลอยไม่อยู่กับตัว เกือบทุก
ของอนันต์ สามสาวได้พักคำออกเล่าการรู้
ก็แล้ว แต่ขณะนั้นก็ไม่ใคร่พินิจพิเคราะห์
ของอนันต์เข้าหัวใจเช่นกานดา

อนันต์เหลียวหน้ามาสบ กานดา ซึ่งกำลัง
จ้องอยู่ พลันหล่อนรู้สึกตัวก็เผลอไปด้วยเสียง
ฮายแต่สายตาของทั้งสองได้ประสานกัน อนันต์
แฉกเห็นแววอนันต์ซึ่งเป็นประกาย ทำให้เขาลืมตัว
ไปเหมือนอนันต์ ที่นเขากลายเป็นฝ่ายจ้องบ้าง

รู้ เหลือบเห็น หล่อนก็ยกคิ้วยมออกมาคน
เคี้ยว แล้วมองดูตากันกับกานดา อนันต์
ก็รู้สึกเมื่อเห็นแววอันนี้ เขาอายหล่อน
รีบหันหน้าหนีไป

ขณะนั้นคนอื่นๆ มีอาการเป็นไปต่างๆ กัน
นั้น ข้าพเจ้านับรวมก็ไม่ได้ทุกทีกันไม่น้อยกว่า
คนอื่น ๆ และเพราะอนันต์เป็นคนสงวนไม่ค่อย
คล่องแคล่ว จึงมีใครจะได้พุดคุยกับสมพรที่
อยู่ข้างๆ เป็นโอกาสให้อาพรได้ทิ้งหล่อน
ไปข้างอีกผู้หนึ่ง ข้าพเจ้ายกยานมากที่ไต่
ปรณียัตถ์หญิงสาวทั้งซ้ายขวา และได้คุยมาก
สนมสนิบ เป็นความพอใจของเขาในงานนี้
กว่าใครๆ

เมื่อวาระเสร็จการรับประทาน วิวิทนต์
ได้เป็นผู้นำคิ้วยมพรให้แก่รู้ แล้วเสียบ
อาพรพุ่มพุ่มให้แก่จรวบ เป็นเฉพาะสองค
สอง ใครๆ พากันมอง แต่มิได้พักกว่าไร
รู้ซำด้าเป็นเชิงขบขันให้คนอื่นคึกคักให้กานดา
บ้าง แต่อนันต์ทำเป็นไม่เข้าใจเสีย เขาเห็น
ว่าการแสดงแก่สุภาพสตรี ซึ่งยังไม่ถึงทีพัก
เช่นนั้น เป็นการประเดิประไรจะไม่สมควร
แล้วคุณหญิงเป็นผู้ชวนให้ลุกจากโต๊ะ พากัน
ไปยังห้องโถง อันคึกคักของรับแขก

๐ ๐ ๐

มรดก

มิน

เมื่อสนทนากันอยู่พักหนึ่งแล้ว คุณหญิง
กล่าวขึ้นว่า “เฮ้, ระบุจะเล่นสนุกกัน
อย่างไรก็เชิญตามสบายเถิดะ ฉันขอปลีกตัว
ไปทำธุระของฉันละ” กล่าวให้โอกาสแล้ว
ท่านก็ขึ้นไปข้างบน

“เราควรระวังกันเพื่อความสนุกของน้อง
มิใช่ฤ?” วิฑิตถามกล่าวกับรุจิ

“ไม่ละเพราะของน้องละ ของเราทุก ๆ คน
นั่นแหละ คุณพเป็นผู้นำแล้วกัน” รุจิตอบ

“เอาละไรล่ะ? อ้อ, คนที่เห็นระก็
เครื่องมือนี่อยู่แล้ว” เขาชี้ไปยังเขยโน

“ถูก ละ คุณพ ก็ต้อง ทำเพลงให้เขาฟัง
เพราะใคร ๆ ไม่ชำนาญเท่าคุณพ”

ทุกคนกำลังเสริมและขอร้อง

“ให้เขยโนแต่งเพลงฝรั่ง เพลงไทยยังไม่
สนุกนัก ในที่นี้เราควรประเดิมถูกขี้ก้วยเพลง
ไทยก่อน ฉะนั้น ขอเชิญฝ่ายสุภาพสตรีทำ
เพลงไทยสักเพลงก่อน ึ่งจะงาม”

อำพร หนูน้อยเสียงกัง “จริงก็เกี่ยว
คุณรววยก็ต้องประเดิมก่อน เพื่อถูกขี้ก้วยงาม”

รววย ถอนตัว อำพร เพราะ หล่อนไม่เย็น
ฉะนั้น การกล่าว เพื่อให้เกียรติยศของอำพร ึ่ง
กลับ เป็น การ ทำลายเกียรติคุณ ของหล่อนไป
หล่อนปฏิเสธด้วยการหันหน้า

“รววย และ สมพร เขาไม่เย็นเขยโนคอก
ฉันทักแต่เครื่องสายไทย กานคาแนะเง
ลงหน่อยสิเถิด” รุจิตกล่าว

“ก็เจ้าของบ้านเองว่าอะไรล่ะ ควร
ประเดิมก่อนมิใช่ฤ?” กานคาท้วง

“อ้าว, เพื่องมดแก่พิไร ให้เจ้าของบ้าน
ก่อนอย่างไรเล่า มันก็พวกเราก่อนสิกรัย”
วิฑิตถามว่า

“นั่นก็คุณควรต้องก่อนคนอื่นหมด ก็
คุณจะไม่ยอมก่อน” กานคาพูอย่างแหลม

“จริง—จริง” เสียงสนับสนุนหลายเสียง

“เอาเถิดะ พู่วิฑิตนี้ คุณพก่อนเถิดะ
ผู้หญิงเขาอาย ถ้าผู้ชายไม่มา” รุจิตกลืน

“เฮ, ยังงั้นก็ตกลงสิ”

วิฑิตถามเจ้าพนักงานเพลงฝรั่งไปเพลง ๑
มิเสียงกมมือให้ พร้อมกมเสียงร้องขอให้ร้อง
เพลงกลอกขี้ก้วย

“ไ้, ไม่ขัดข้องคอก แก่แล้วขอคนอื่น
ทุก ๆ ท่านก็ต้องแสดงทอแทนเพื่อไมตรีบ้าง”

วิฑิตถามผู้เป็นเชิงทำสัญญา

“เถิดะคะ, ประเทียฝ่ายหญิงเขาจะทอ
แทน” รุจิตกล่าวรับสัญญาแทนฝ่ายหญิง

วิฑิตถามเริ่มร้องเพลง Tipperary และกิก
เขยโนคลอ ผู้ชายทุกคนร้องตามกันไปขี้ก้วย

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือกเนื้อของหล่อน

ผู้หญิงเป็นฝ่ายนั่ง

เพลงขยเสียงคมอีกกักราวชน วิชิตมน
ลูกจากที่นั่ง กล่าวว่ามันดังขยเสียงผู้หญิง
ข้างละ “เชิญคุณกานดา” เขาหันมา
ทักทาย

กานดา หันไปทาง อนันต์ “คุณยังไม่ได้
แสดง”

“เสียใจ ผมร้องแล้วเหมือนกัน” อนันต์
ตอบ

“ใช่ไม่ได้” หันมาทางอำพร “งั้นก็
คุณสิ”

“ผมก็ร้องแล้วเหมือนกัน”
“คุณอย่าได้ขี้ขลาด ฝ่ายชายได้แสดง
แล้ว” หันฝ่ายหญิง ต้องทำตามสัญญา
วิชิตมนกล่าว

“เอาเถอะ กานดา หล่อนจะเสียงไม่ได้”
รู้ใจ

กานดา ลูกไปนั่งเข่าที่ หล่อนคักเพลง
นทขมน กล้วยฝอมอนช้านาน เสียงไฟระ
ดังแตกันจนขย เสียงคมอีกกราวใหญ่

“มันต้องร้องด้วย ฝีมือคุณคักแล้ว
แต่พวกเราอยาก ฟังน้ำเสียง อันไฟระด้วย”
วิชิตมนกล่าว

“ก็ฉันไม่สนใจในการร้อง และเพลง

ไทยร้องเองร้องเองไม่มีธรรมเนียม ถ้าให้
ควรเป็นร่ายหรือสมพรร้องจึงจะถูก”

ร่ายหันมาค้นถากถายอย่างเต็มคำ แต่
เสียงอื่น ๆ ประดังเห็นพ้องด้วย อำพรเป็นผู้
กระชั้นกระຍอรรยยิ่งกว่าใคร ๆ

“ถ้าผมได้ฟังเสียงคุณ ก็เปรียบเท่ากับ
ได้ฟังพิณสวรรค์” เขากล่าว

“งั้นเราช่วยกันสองคน” ร่ายกล่าว
กับสมพร

“เอาเถอะ ฉันจะเป็นผู้ช่วย เพราะฉันไม่
ใช้นักเรียนในทางนี้ ใคร ๆ ก็รู้แล้ว” สมพร
กล่าว

เมื่อมีการ ร้อง ขอ และ ดัดเอื้อนกันตาม
ธรรมเนียมแล้ว สองสาวก็ร้องเพลงนางควน
เหนือพระราชนิพนธ์อีกเหินา “โอ้วบ้านฉัน
พระพี่เจ้า-----” กานดาคักเขยโน้มนัย
ท่อน ๆ จนขย ความจริงทั้งร้องและร่ายว่า
ไพเราะเป็นอย่างคัก

ทันรุ่งของการว่า อำพร และ อนันต์ ต้อง
แสดงบ้าง เพื่อเกียรติกษัตริย์ หล่อน อนันต์
ปฏิเสธว่าไม่เป็นอะไรเลย อำพรก็ว่าไม่เคย
เป็นนักเรียนในวิชานี้สักคัก แต่ก่อน ๆ ก็
ช่วยกันร่ายเร้าว่าให้แสดงไปตามเรื่อง สุกแต่จะ
โก๊ ที่สุกชายหนุ่มทั้งสอง ก็คักถลงร้องเพลง

มรดก

二

กันคนละเพลง ตามท.เคยฟังและจำได้

ข้าพร้องเพลง แหกส่าหรัย นือเก๋
ถ่านคาคักเบยโนริย กิงน

๑๑ โดยลพภักตฤคชฌาตคัพ

แต่เห็นใครไม่มีเสมอสอง

ตั้งยมงามทราวมสงวนนวลละของ

ไหนน้องไรค์อย่าเขกา ฯ

ไข่ว่าพวกมาลีที่อยู่ในสวน หอมล้าควน
 หอมขวัญวนในใจ กลิ่นหอมมาหายไป
 ฉันทิ้งจำกลิ่นไ้ หัวใจระชาคเสียแล้วเอย

๑. ถ้าอยู่ไกลจะอยู่เป็นคู่ชน
สำราญร่นร่วมจิตคณินญา

ไต่บนบวงสรวงรกชเทวา

คงจะสมปรารถนาไม่ซ้ำเฮย ฯ

โอเจ้าพวงสายหยกเมื่อยามสาย

หอมไม่วายมาคลายเคลือนคลา

กลืนหายใจพระพวยพา หอมกลิ่นกลีบมา
เมื่อเวลาตกเย็น."

อนันต รื่องเพลง สลากะทุม เนอ
สงขทอง ของบทธะครคิกค้ายวรว กงน

“๑ งามสุดใจ นางในวรรณไม้มเหมือน

ผิวพรรณผกผาคงคงเคื่อน

๒๕ ม ค ๖๔
แถมเขื่อนคอนจิกตให้คึกปอง

๒ ๕ ๒๔๖
ข้าบตเสียงสทกย ขณยฐาน

แม่ขณณาธิการเคชสมสอง

ขอให้ทราบสงวนวลละของ

เห็นรูปข้าเป็นทองต้องใจรัก ๆ”

ความจริงเขารู้ของพ่อฟรังโกทั้งสองคน
แต่อนันต์กลัวเสียงปืน ๆ ออกจะประหม่าสักหน่อย
เพราะเขาไม่กลัวดาบ คอรถ พรคนันท์

๕ ๔ ๓ ๒ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕
 ท่อจากถนน วิถีโคกเคียบโนโหดินดอนๆ ฟัง
 บ้าง ทั้งเพลงไทยและฝรั่ง ซึ่งฝีมือตลอดนัก
 ไม่แพ้กันกา การเล่นและสนทนาคำเนิโรไป
 อย่างครึกครื้นตลอดเวลา

ยคน วิวาทคน ไปเียดคหยเสียงคน โทเพลง
 ฝรั่ง หลายแผ่น มี เพลงสำหรับเต้นรำ ทั้ง
 วอลทซ และ ฟอกซทรอก เขาก็เียดโปรแกรม
 ขึ้นใหม่ โดยจกยอลเลนว่าขึ้น คนอื่น ๆ
 ไม่สู้สันทนนัก แต่เขากลับมาจะเป็นการผลกหัก
 ไปในคัว จึงเป็นทกกลกกัน เริ่มค่นเขาหุ้
 กัย รุจิ แลตงท่า ฟอกซทรอก ให้หุ้พอเป็น
 แขนอย่าง ก้อน แลตงคนอื่น ๆ ก็กำเนิรทาม
 ต่อไป ก้วยความพอใจ แลตงังใจ จึงไม่เข้า
 ทกคนกันยัวไปไ้ ทั้งทำนอง วอลทซ และ
 ฟอกซทรอก แลตงเหมือนการเต้นรำจะทำ
 ความครกครนใหญ่กว่าการร้องเพลงเสือก
 เขาพากัน เต้นข้ง พดข้ง เเปลี่ยนค่นข้ง

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือดเนื้อของหล่อน

เวลาล่วงไปทั้งชั่วโมง ๆ ต่างก็ไม่มีใครมาถึง
กล่าวสำหรับอนันต์ แม้เขาจะได้อ่านใน
ความครึกครื้นร่วนเริงนัก แต่ใจเขายิ่งทรมาน
ว่าถึงเหตุการณ์อัน ๆ ไม่ เขาเล็งเห็นวิ
การของรุจิได้อย่างแน่ชัดว่า หล่อนคิดทำงาน
ขึ้นครองนี้ ก็เพื่อให้เขาได้พบกับสามสาว แล้ว
เขาจะโคกหักหลุมรักในคนใดคนหนึ่ง อันจะ
ทำให้เขาคลายจากความระทมทุกข์ที่มั่งมีนั้นอยู่
ต่อหล่อน และหล่อนเองก็จะได้รับความสุข
สะกดขึ้นด้วย โดยไม่ต้องห่วงกังวลเขาอยู่

เป็นการนำสรรเสริญหล่อนจริง ความคิด
เช่นนี้มีใช้เป็นความผิดความร้าย แต่เป็น
การแสดงความรักย์บริสุทธิ์ ของหล่อน อย่าง
แน่แท้ แม้สาวทั้งสามเล่า ก็ระพอบริมาณ
คุณค่าไว้ว่า ทุกคนไม่ยิ่งหย่อนกว่ารุจิเพียงใด
ความมีชาติสกุลอันดี ความมีอุปนิสัยอันงาม
หล่อนก็มีประมาณกัน แม้จะเลย จะต้องไป
สักหน่อย ซึ่งไม่ชอบกับนิสัยของอนันต์ และ
สมพร ระดูเป็นเด็ก ๆ ที่น่ารักมากกว่าน่ารัก
แต่กานดาเล่า อนันต์รู้สึกได้ว่าผิวพรรณของ
หล่อน น่ารักยิ่งกว่าขนม จึงถึงคุณหญิงท่าน
กล่าว ผิวหล่อนขาวผ่องเป็นเงินยวง เป็น
ความขาวอันบริสุทธิ์แท้ วงหน้ารูปไข่ กว้างตา
อันดำ ริมปากที่มิดมิด คออันระหงลงมา

จนหล่อน ยืนยวบเต็ม ไม่ยกพริ้ว ๆ เหล่านี้
เขาคิดว่า รุจิ ทำอะไรหล่อนไม่ได้เลย ทั้งเขา
ย่อมเชื่อใจแล้วว่า จรรยา มารยาท หล่อนก็
เป็นอันดีสัสเขา แต่ใจ — หัวใจจริง นั้น
แหละ เขาไม่รู้ไม่ไ้ว่า ของหล่อนจะคิดของรุจิ
หรือไม่ และใจต่อใจ ระทรงระครองกัน คง
ของเขากับรุจิหรือไม่เท่านั้น นี่แหละมันเย็น
ซื่อซึ้งใจเขา เพราะคนอย่างเขา — อนันต์
ไม่ใคร่รู้สึกถึงแต่ด้วยรูป, ด้วยทรัพย์ เขา
รักก็ทรง กว้างใจ กว้างใจอันนี้ ซึ่งนับเป็นคุณ
สมัยที่อนันต์มีค่าเล็กของสัตว์

เขาเพลิน นึกชม ความ งาม ของ กานดา
แล้วก็หวนนึกชมความดีของรุจิ พลันหัวใจ
เขาที่ กำลัง เคว้งคว้าง อยู่ นั้น ก็กลับ เขาก็
“อา, ความงาม จะเทียบเท่าความดีไม่ได้”
เขาพินิจ ใจเขาจึงคิดยอมเป็นทาสแห่ง
ความดีอยู่ เขาจะไม่ยอมให้ความงามมา
เปลี่ยนใจเขาได้เลย นอกจากความงามนั้น
จะต้องมีความดีเป็นสมัยที่ด้วย และจะต้องดี
เสมอกัน ไม่หย่อนกว่านี้ เขาว่าฟังขึ้นในใจ
ว่า “โคพยแล้ว รู้จักแล้ว ซึ่งหญิงก็ แค
เมื่อไม่ได้ ก็จะไปหาที่ไม่ดีมาแทนอย่างไร
จะเป็นอย่างไรก็ช่าง ถ้าไม่พบที่ที่เสมอกัน
แล้ว ก็ไม่มีเสียเลยก็ดีกว่า” แล้วเขาก็

พวกพราลูกออกจากห้องไปข้างหลังตึก

อนันต์ทำให้สำนึกได้ว่า ขณะที่เขาครุ่นคิด
เรื่องในใจอยู่นั้น สี่หน้าของเขาได้แสดง
อาการออกนอกหน้า ให้ผู้ที่คอยสังเกตอยู่
รู้ถึงอารมณ์ของเขาได้ ฉะนั้น เมื่อ อนันต์
ลุกออกไปและไม่กลับมาถามปลุกอีกจนควร รู้
จึงไปตามออกไปข้าง

การออกไปของ อนันต์ ไม่เป็นที่ระกิกใจ
อำพร อย่างไร แต่การที่รู้จักถามออกไปทาง
เดียวกันนั้น อำพร ผู้คอยสังเกตการณ์อยู่
เสมือนทั้งส่ายทิวสำคัญ ถิ่นเกาะเทศผลได้
ที่เกี่ยว พอคักฟอกมรอต รมลงอีกแผนหนึ่ง
เขาคิดข้อคิดจาก รวยรู้เกินว่าออกไปจากห้อง
อำพรเคียวเข้าไปยังห้องกินข้าว ซึ่งมีคนชกไฟ
มิกแล้ว เขามองไปตามช่องหน้าต่าง ยัง
สวนคอกไม้หลังบ้าน โคมแสงไฟจากบนตึก
เขาแลเห็นรำ กำลังเคียวเข้าไปยังเกาะชวณได้
ซุ่มลดาวัลดี แล้วก็หายเข้าไปในซุ่ม ซึ่งเขา
มองไม่เห็นตัว แต่เขาก็เฝ้าฝิดคิดว่า อนันต์
คงอยู่ที่นี่ และทั้งสองกำลังพยกัน เขาคิด
จะถามไปก็ แต่กลัวยโสัย จึงกลั้มออกไปสู่
ห้องซุ่มน้ออีก

วิวิจักษณ์กำลังซุ่มเซยกานคาที่เด่นรำได้
ถนัดกันเร็วมาก พอเขาเห็นอำพรเคียวเข้าไป

จึงเพ่งสังเกตว่า ขณะอนันต์และรำ มีไค้อยู่ใน
ห้องควัย ซุ่มแรกก็มีเป็นเครื่องระกิกใจเขา
อย่างไร แต่เมื่อเขามองสยคาอำพรอีกครั้ง
ก็รู้สึกว่ามีอะไรทำให้กิดสังหรณจน นัยนคา
อำพรมกอะไรเขาๆ? หรือว่าเขาคิกไปเอง
คอก นัยนคาอำพร มีอำนาจอะไรอันหนึ่ง ซึ่ง

เมื่อสยกันเข้าก็ทำให้เขาเสียวหัวใจ อารมณ
ที่ซุ่มน่านอยู่มีกพล่งพลาณซุ่มกันที่ และสย
ไม่มีสคิระมกคัยใจตนเองได้ก็เคียว เขาถาม
โพล่งออกไปว่า “เขาไปไหนกันละ”

แต่อำพรไม่ยกคอบ วิวิจักษณ์ร้องกเขา
เห็นหน้าอำพรขง—แล้วกยมเหย, นัยนขงเป็น
เซียงเซียงขยั้น แต่ถักนัยนขง ก็เป็นเซียงกณดา
วิวิจักษณ์เคียวทอเข้าไปหาอำพร รู้สคิคล้าย
สยคาของอำพรมาขยคิงหัวใจเขาไป “เขา
ไปไหนกัน” วิวิจักษณ์ถามซ้ำอีก

“ซุ่มลดาวัลดี” อำพรพุกเขา ๆ แต่
หนักแน่น เขาซยซากกรโกร จนแลเห็นแล้วก
ปลอยก้ากออกมาสย ๆ

วิวิจักษณ์รู้สึกหัวมุ่น เหมือนถูค ค้อนทุย
เขาผลนผลันออกจากห้องไป

สคิระสาว ค่างพากันถามหาเหตุ อำพร
หัวเราะคอบว่า “เขามัน งงไปนคิหนอย”
แล้วกเสซวนร้องเล่นเด่นรำคอบไปอีก เป็น

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือดเนื้อของหล่อน

การกลยเกลื่อนให้สามสาวเข้าใจว่าไม่มีเหตุ
การฉ้อฉลใดผิดปกติก่อขึ้นเลย

“พี่กันเองเสมอด้วยชีวิต พี่ไม่ได้รัก
น้องด้วยรูปสมบัติ หรือเกียติศักดิ์ใด ๆ พี่
รักหัวใจอันของน้อง คงบอกแล้ว กันนั้น
ถึงอย่างไร ๆ พี่ก็ไม่มีความทุกข์ใจใคร่ครวญ พี่
คงเย็นสุขเสมอ เมื่อมันอยู่ พี่คงใจแล้วว่า
จะไม่แก่งงานกับคนอื่นเลย จะถือเอาน้อง
เป็นเจ้าหัวใจของพี่จนตลอดชีวิต”

“พี่นั้น นึกถึงความรักของพี่อย่างก็แล้ว
แต่พี่ก็รู้ว่าน้องรักพี่ เสมอด้วยตัวของน้อง
เองเหมือนกัน ฉะนั้น น้องจึงต้องคิดทำทุกสิ่ง
ทุกประการ ที่จะเย็นความสุขความก็แก่พี่
รูปการที่น้องได้รักใคร่ข่มไว้ ก็เป็นดังทางว่า
จะสำเร็จแน่แล้ว เมื่อโอกาสเหมาะเช่นนั้น พี่จะ
ละมันเสียกระไรเล่า โอ! น้องมีเวลาอยู่อีก
เล็กน้อยเท่านั้น น้องต้องรู้ว่ากิจการของเรา
จะสำเร็จไปคามปรารถนา น้องจึงจะเย็นสุขใจ
ได้ โอไร, พี่เป็นผู้ชายจริงเลยน่ะ เมื่อ
ผู้หญิงเขาเสียโอกาสให้เช่นนั้น ควรจะรีบฉวย
แท้ ๆ เขาทอดสะพานให้ใครแล้ว ยังไม่ใคร่
นำอาชวจริง ๆ”

วิวิธมน ซึ่งขอมเป็นผู้เสียพระยา แอบเข้า
มาอยู่ข้างซุ้ม ใต้พุ่มไม้ก็เพียงข้อความ

ที่กล่าวนี้ เขารู้สึกเสมือนถูกทิ่มท้วงยิ่ง
กว่าเมื่อก่อน โทษะเคียดพล่านขึ้นสมอง
ใจเขาเต้นอย่างเร็วแรง โลหิตแล่นสู่ร่างกาย
จนรู้สึกชาตัว เขาขยับจะเข้าไปประจัญหน้า
กับน้องสาวและเพื่อนที่แสนทรยศชั่วช้า และ
ประหารเสียด้วยกายอันหนักให้เสียใจ แต่
ความหนักแน่นยังเหนียวรั้งใจอยู่ ใหล่ลึกถึง
ความเย็นลูกผู้ชาย และเกียติยศของผู้อื่น เขา
จึงยังยั้งไว้เสียได้ พอแล้ว—เขาเห็นว่าพอ
เกินพอแล้ว ตามลัทธิคำที่ใดฟังนั้น ว่า
เหตุการณื เรืองราวทั้งหลายแต่ มั่นเป็นเท็จ
เป็นจริงอย่างไรเพียงใด เขาขบถถามกับพี่
พยายามระงับอารมณ์จนเหงื่อออกซิก ๆ พอ
ทั้งสติได้ ก็ค่อย ๆ ย่อง กลับออกมาทางเดิม
เข้าสู่ห้องโถง ซึ่งอำพร และแม่สาว ๆ กำลัง
ร้องว่าทำเพลงกันอยู่ สมอของวิวิธมน
ก็ยืนยวนอยู่เหงิวย้อยแยก แต่เขาพยายาม
ทำอาการให้เย็นปกติ ผู้ที่ระสังเค็ดได้ก็แค่
อำพรเท่านั้น

สักครู่ วิวิธมนกับเพื่อนที่ติดตามกันเข้ามา
รู้หล่อนมีอาชวการปกปิดทั้งหัวใจที่บริสุทธิ์ของ
หล่อน หล่อนมองดูคนจากก่อนอื่น แล้วก็
แสดงสีหน้าอย่างเสียใจ

อนันต์ พอมองสบตาด้วยวิวิธมน เห็นจริง

มรดก

ฝัน

เขมั่งอยู่ เขาก็รู้สึกตึงๆ เมื่อวิวาห์จนถามว่า
“ไปไหนมาเสียมานานแล้ว เพื่อนยาก” อนันต์
ก็ตอบอย่างใจลอยว่า “ไปนั่งเล่นเย็นๆ
ข้างนอก” และพอหันไปเห็นอำพรกำลังขม
หยันคนอยู่ อนันต์ก็เลยยืนแคว้งคว้างนั่งไม่ลง

“น้องเล่า พลอยหายไปด้วย” วิวาห์ถาม
พุกก็รับรู้

“ก็ฉันไปนั่งคุยกับคุณอนันต์” หล่อน
ตอบตรงๆ อย่างองอาจ

“เฮ้, ทำไม่ต้องไปคุยกับคนอื่น” วิวาห์ถาม
พุกอย่างเอางานเอาการ และโทษะกำลังถ่ม
ขันทน้ำเธออีก

“อ้าว, ก็เป็นกิจจะเฉพาะของเรานี้” รุจิ
พุกอย่างไม่แคร์เหมือนคนอื่น

“อ้อ — กิจจะเฉพาะของเรา ——— ฮะ”
วิวาห์ถามยังใจไว้ไว้ เลยหยกกลง

สามสาว มิได้ทันสังเกตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
เพราะอยู่ห่างออกไป แต่วิวาห์ถาม
หน้ายอกยงถ่มทิ้ง รุจิ ก็มีสีหน้าแสดงคุณ
ดีย่าง อำพร เวลาเมื่อสงสัยกับวิวาห์ถาม เขา
ทำหน้าที่ขมๆ ฐานผู้ใหญ่ เขายืนเข้
เมื่อมองสยกับรุจิ และเขาทำหน้าที่ขมๆ ทั้ง
เข้ เมื่อมองสยกับอนันต์

“ก็แล้ว พี่ไปละ, ผมขอลาที่ และขอ

ขอยใจพวกคุณๆ ที่ทำให้เกียรติยศฉันรุ่งเรือง
กันคนนี้” วิวาห์ถาม กล่าวขึ้นโดยผลุนผลัน
แล้วก็เข้าไปลาสามสาว ทำเอาทุกคนสงสัย
ว่าเขามีกิจวัตรปกติ

“จริงของพวกคุณ เราเพเลินสอกันงาน
เที่ยงคืนกว่าแล้ว พักกันเสียทีก็ เกียจ
เสีย นอนมัยของเฮอ” รุจิ พุกขึ้น เพื่อเกลื่อน
รอย ด้วยเชิงไหวพริบของหล่อน

วิวาห์ถาม ก็ลาออกจากบ้านไป
อำพร เห็นว่าตนจะอยู่ต่อไปอีกไม่ได้ ก็เข้า
ไปบอกลารุจิ และแม่สาวๆ เขาแสดงกิริยา
วาทะอย่างสุภาพ

“สมทวงว่าเราคงได้ร่วมมรณเรื่งกันถึงนอก
โดยไม่ ต้องรอ ถึง วันเกิด ของ คุณรุจิ ขัน”
เขากล่าว แต่ไม่มีใครตอบว่าอะไร เป็นแต่
พากันขมๆ

“คุณรวบ, ผมทวงว่าคุณคงให้เกียรติยศ
ไม่ลืมผม เมื่อได้พบกันอีก”

รวบ ขมและก้มศีรษะให้ แต่ไม่ตอบ
อำพรไม่ใคร่จะพอใจ ที่เขาไม่ได้รับมรดก
หวานคำกึ่งหวง ก่อนที่เขาจะออกจากบ้านไป
อนันต์ ซึ่งกำลังงงไม่มีสติ เพราะเขาเป็น
ผู้คิดมาก และรู้เหตุการณ์ที่ ว่าอะไรเกิดขึ้น

เมื่อเห็นเขาลาออกไปกันเช่นนั้นแล้ว ก็เกิด

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือกเนื้อหาของหล่อน

เรื่อย ๆ อย่างซึม ๆ เข้าไปหารู้

“พล่า” เขาพูดอีกก็อยู่ในลำคอ แล้ว

หันไปทางสามสาว “สมลา คุณทานดา

คุณสมพร คุณรววย”

“คุณ เห็น จะ เหนื่อย มาก สัก หน่อย”

ทานดา ทักเขา

“เปล่าเลย” เขาตอบลย ๆ

“งั้นก็คงวัง” สมพรเสริม

“ผมไม่วังสักนิด”

“ก็ทำไมคง ๆ ละคะ” รวยซ้ำ

“ผมจริง” เขาพุกง แล้วก็ทำท่าขึงขัง

สามสาวพากันหัวเราะ อนันต์ก็มออกมาก็ค

ด้วยอาการอย่างผ่นเค็มทน

รู้ก็เฝ้าถามอนันต์ไปทั้นไคมุข

“พล่าออกครึ่ง, วนนเนนวนมงคลของน้อง

ถ้า ความไม่สุใจเกิดขึ้นแก่น้อง ก็ต้องเป็น

เพราะพี่ น้องจะอภัยด้วย” เขากล่าวเสียง

อ้อบ ๆ

“ไม่มีอะไรเลยที่จะเป็นโทษของคุณ ขอ

แต่อย่าให้คิดมาก และทำใจให้แข็งแรง

อย่าทวนไหวง่ายไปหน่อยเลย การคิดมาก

และทวนไหวไปโดยใช้เหตุนั้นแหละ จะเป็น

โทษแน่ที่เกี่ยว”

“ขอใจ พี่จะไม่คิดอะไรมาก และจะ

ทำใจให้เข้มแข็งอย่างลูกผู้ชายจริง ๆ”

แล้ว อนันต์ก็เฝ้าถัก ถัก ถัก ถัก ถัก ถัก

จากบ้านไป

รู้ ฟ้าเพื่อนสาวซนคกซันน จักการให้

เขานอนกันตามห้องที่เตรียมไว้

รู้ ก็ตาม อนันต์มิให้คิดมาก และทำใจ

ไหวทวน แต่หล่อนก็นอนคิกอยู่เป็นนาน กว่า

จะหลับได้

ทานดา นอนในใจว่า อนันต์เป็นสุภาพ

บุรุษแท้ผู้หนึ่ง แต่ออกจะซนมากไป คุณหมอน

คิกจะซนลาก ๆ ผู้หญิงอยู่ด้วย แต่หล่อนหา

คิกไม่ว่า นั่นแหละเป็นกิริยาของสุภาพบุรุษที่

ต้องเกรงใจให้เกียรติยศผู้หญิงต่างหาก

รววย นอนรำพึงว่า ผู้ชายนี้ช่างเย็น

เองหนอ โดยมากมักไรว่ทวนไค ไมไรว่ไค

ไวเหลืมเสียเลย อย่างดาอำพร ก็เปรี้ยว

เสมือนปลาที่พอเห็นเหยื่อก็ขย มิไคยคิกเสีย

เลยว่ามีอันตรัยหรือไม่ ไงอย่างปลา ซึ่ง

ที่สคเขาเอาพ่ายไฟใหม่ทำเหยื่อ กันกว่าอาหาร

เสียแล้ว ก็จริงของหล่อน แต่หล่อนนำจะคิก

ย่างกะมังว่า มันเป็นกิริยาที่ซนคกซันนของผู้ชาย

ไคไคใหม่? เมื่อเห็นผู้หญิงทอดสะพานก็จำต้อง

เฝ้า มิฉะนั้น เจ้าของสะพาน ก็จะเสียใจแน่

และหาว่าไงยิ่งกว่าปลาด้วยซ้ำ อีกประการ

มรดก

ฝัน

หนึ่งเล่า เขาว่าผู้หญิงมักชอบขอ ค่ายขอ
ก๊อ ค่ำหวาน การขอหรือชมเชย ก็ต้องใจ
ไปในทางเกียวนั่นเอง ฉะนั้น การที่เรียกว่า
เกี้ยว อาจะเกิดจากเจตนาเพียงขอ ก็ได้อ
มิใช่ฤา?

สมพร เห็น ะ เป็น สุข ยิ่ง กว่าใคร ๆ
เจ้าหล่อนรู้ลึก สุนก นอนคึกถึงความสนก
ใจก็เย็นสุข สมพร ชั่งน้ำหนักอย่างเก็ก ๆ
จึงนอนหลับสบาย

๐ ๐ ๐

อีกอาทิตย์เดียวก็ถึงคราวงานวิวาห์ของ
รัก ทั้งแต่เสร็จงานวันเกิดของรักแล้ว อนันต์
ก็มิได้ไปเยี่ยมบ้านศิริคามอีก นอกจากเขาไม่
อยากไปเพราะเกรงจะทำเหตุช่นอีกแล้ว เขา
ยังมีกิจธุระส่วนตัว ซึ่งกำลังจะพาเพศตัวเองอยู่
อย่างหมกมุ่น อนันต์ใคร่ควรดูความเป็นไป
ของทนเห็นแน่ชัดแล้วว่า การอยู่พบเห็นหน้ารัก
ย่อมทำให้เกิดความไม่เย็นสุขทั้งสองฝ่าย เขา
เอง รักก็ถึงชีวิต แต่เมื่อรักจะได้มีคู่ครองไป
เขาก็มิได้โทมนัสสนอภัยเลย เมื่อหล่อน
เย็นสุขแล้ว เขาก็พอใจ ส่วนตัวเองเขาก็คิด
ว่าหาหญิงที่เขาอยากได้รักคงจะไม่ได้อีกแล้ว
เมื่อรักไม่สมหวัง เขาก็ไม่คิดจะหารักเทียม
เข้ามาแทน เขาก็ไม่แน่ใจว่าจะมีโชคได้

ประสพรักแท้ อีกหรือไม่ แต่อย่างไร ก็
ฉะฉานเขาคิดใจว่า เล็กคึกถึงเรื่องการ มีลูก มี
เมีย เสียที่เกี้ยว การที่ผู้ชาย จะอยู่เป็นโสด
ก็ย่อมอยู่ได้ ไม่เป็นการตกทอนชีวิตอย่างไร
เลย กลับจะมีความสุขขึ้นยาวยิ่งกว่ามีเมีย
ก็ได้อ เมื่อทนพอใจอย่างนั้นจริง คงนั้น อนันต์
จึงไม่เ็นทุกข์ และไม่มีมีความเดือดร้อนสำหรับ
ตน แต่เขาคิดเห็นใจรักก็คิดว่า เจ้าหล่อน
รักเขาประจักษ์ทั่วหล่อนเอง หล่อนจะได้สุขก็
ยังพวง อยากรจะให้เขาได้สุขด้วย หล่อน
คิดว่าผู้ชาย เมื่อได้หญิง สาว ๆ สวย ๆ เป็นคู่
ครอง ก็ต้องเย็นสุข หล่อนจึงจัดการจะให้เขา
ทำนริในทางนี้ อนิจจา, หล่อนหามีความรู้
ไม่ว่า หญิงชายที่จะเป็นคู่ครองกันให้เกิดสุข
ไถ่นั้น มันมิได้เป็นใหญ่หรือสำคัญแต่ความ
มีงมีสวยงามเท่านั้น ยิ่งยัยสำคัญมันอยู่ที่ใจ
ต่อใจตรงกันด้วยความจริงนั้นต่างหาก ความ
รักในรูปเสียรกลั่นรสย่อมมีและเกิดได้ง่าย ๆ
ทั่วไป แต่ความรักด้วยน้ำใจจริง ใจต่อใจ
รักกันจริงนั้นดี มันหายากนัก ม่ายเช่นนั้น
การเป็นคู่ครองก็จะไม่สำคัญอย่างไรเลย ไม่
จำเป็นจะต้องเลือกเฟ้นคนหา และชนเชื่อว่า
ชายหญิง ก็ต้องเป็นคู่ครองกันได้ และต้อง
เย็นสุขไปทั้งนั้น การอยู่ร้าง และทะเลาะ

พ. ศ. ๒๔๙๕

เลือดเนื้อของหล่อน

วิวาทที่จะไม่มีเลย แต่เขาก็ต้องเล็งเห็นน้ำใจ
อันดีของหล่อนเป็นนักหนา และด้วยเหตุนั้น
แม้ว่าหล่อนจะไม่มีความสุข เหตุด้วยมีพระวงศ์
อยู่ด้วยตน ทั้งนั้นเอง จึงเป็นเหตุให้เขาคงคิด
มาก คิดคอยแทนน้ำใจอันดีงามของหล่อน
ด้วยน้ำใจอันเป็นลูกผู้ช่วยแก่ของตน เขาจะ
ต้องยอมเสียสละส่วนตัวเพื่อความสุขของหล่อน
ให้จงได้ หล่อนเป็นทั้งรักและหวงใจของเขา
ฉะนั้น ขอให้หล่อนจง สุข สุข ตลอดชีวิตเถิด
ส่วนตัวเอง จะเป็นอย่างไรไม่สำคัญ เขาเป็น
ลูกผู้ช่วย ย่อมต้องช่วยตัวเองให้รอดได้

“อ้อ! คนใช้ จาก บ้านศิริคาม ก็มาบอก ว่า
คุณหญิงให้เชิญอนันต์ไปพบ อนันต์นึกอะไร
ทำไม? คุณหญิงต้องการพบ ทุกทีเคยเป็นธุระ
ให้มาตาม แต่หรือหล่อนจะอนธามา เลย
ใช้วิธีประหลาดเช่นนี้ อนันต์หายแปลกใจ และ
กลืนเข้าไปใน นิสัยผู้หญิง นึกถึงอน หน้อย
ถึงอน แต่ความจริงผู้หญิง ถ้าไม่มึงอนเสีย
เลย ก็เรียกว่าไม่มีชีวิต และหญิงที่ไม่มีความรัก
ก็จะเรียกว่างามบริบูรณ์ไม่ได้ ผู้หญิงที่มีมึง
ยัง ยัง ยัง หวังเราอย่าง ช่าง ชายคาอย่าง
ก็อันอย่าง ละมุนละม่อมอย่าง ก็พูดก็เพีย
ก็จะรักจะออก คบก็คบอย่างนั้น นั่นแหละจึงงาม
และน่ารัก แต่ข้อสำคัญอย่าให้ถึงกับออกจว

ออก โชนะ เผลงงามไป

อนันต์ไปถึงบ้านศิริคามตามเวลานัก กลย
เกิดแปลกใจขึ้นอีก ด้วยเห็นคุณหญิงนั่งเป็น
เชิงรออยู่ที่หน้าตึกแล้ว เขาก็นั่งลงบนบันได
หินอ่อนชั้นใต้ลงมา

คุณหญิงมีอาการหน้าตัก ไม่อ่อนหวานเช่น
เคย “พ่อหลานรัก” ท่านเป็นศรีชัย “ข้า
มีเรื่องสำคัญจะพูดด้วย แต่ไม่ต้อง ตกใจ
ขอให้ทำใจให้ ๆ เรามาพูดกันสั้น ๆ ตรง ๆ
เถอะนะ”

อนันต์ยังยืน เขาจะพูด แต่เข็ดปากไม่
ออก แต่กิริยาของเขาได้แสดงอยู่แล้วว่า
พร้อมที่จะคอยฟัง

“อีกอาทิตย์เดียว ก็จะถึงวันแต่งงาน ของ
รัก การงานก็ใกล้จะเตรียมไว้พร้อมเพรียง
จนยี่สิบเชิญ ก็ได้ ออกไป เกือบทั่วแล้ว แต่
เดี๋ยวนี้มีเหตุที่จะทำการแต่งงาน ต้องเลิก
ไป ข้าจึงโหม่นสัสใจ หนอยการตายเสีย
ดีกว่า เพราะเหลือที่ระทอนความอับอาย
ออกสู่ได้”

“เอ๊ะ, มีเหตุอะไรเล่าครับ?” อนันต์
อุทานขึ้น

“เพราะเขาเกิดผิดใจกันขึ้น แต่ไม่ถึง
ทะเลาะเบาะแว้งอะไรหรอก”

“ลูกใจเรอะไรงั้นครับ?”

“ชั้นแรกข้าก็ไม่รู้ เขามักทรมานใจ

เล็งกัน เมื่อวานเอง พ่อวิชาคนมาเล่าเรื่อง
ให้ฟังจึงได้รู้ ข้าก็ให้เขาพบโต้ตอบกัน แต่
รู้จักไม่ยอมเลย บอกว่าเขาไม่ไ้เป็นฝ่ายผิด
และพ่อวิชาคนก็ถูกเหยียดเขาเป็นสัตว์เป็นต่าง
อะไรก็ไม่ได้รู้ เขาจึงจะพบได้ก็เมื่อพ่อวิชาคน

รู้สึกผิด และขอโทษเขา จึงให้พ่อวิชาคนไป
หาความเท็จจริงให้ประจักษ์แน่เสียก่อน แล้ว
จึงค่อยพูกกัน ข้าพพ่อวิชาคนก็ได้นำเรื่อง
ต่าง ๆ อันเห็นเหตุความเสียหายของรู้จักข้า
ฟัง จึงได้รู้ว่าเหตุนี้มัน ก็เกี่ยวกับหลานเอง
ข้าจึงต้องไปถามมา”

“วิชาคนหาเหตุผลอย่างไรหรือครับ?”

อนันต์กระมีโทษระชนข้าง

“เขารู้จักนะไม่รักเขา แกร่กเขา ก็น
ก่อนจะแต่งงาน เขาจึงต้องขอให้รู้แสดงความ
สัจจริงเสียก่อน ข้าสอยถาม รู้ก็ร้องให้
เป็นโอรชเช่นแผ่นดินที่ เขาว่าเขาไม่ใช่ลูก
สัตว์ ซึ่งข้าก็เห็นด้วย และเมื่อวิชาคนไม่
สอยสวนใดก็เสียก่อน เอะอะก็ลงโทษเช่นนี้
เขาจึงจะไม่ยอมแต่งงานด้วย เพราะเกลียด
ในความไร้วัย ของพี่ชายเสียแล้ว ข้า
วิชาคนก็ยืนยันและว่าให้ข้าสอยถามหลาน

ลูกใจ ถ้าหลานเป็นลูกผู้ชายจริง ข้าก็จะ
ได้รู้ความจริง ก็นั่นแหละ”

อนันต์ก็องพยายามสะกดกลืน ความแค้น
เป็นอย่างหนัก กว้างเกรงจะเป็นการเสียเกียรติ
ต่อหน้าผู้ใหญ่ “คุณข้าเชื่ออย่างไรละ
หรือ?” เขายืนถาม

“ข้า, ต้องเชื่อมั่นสัจใจของลูกข้าสิ
ว่าเขาจะไม่เป็นลูกผิดแม่ไปเป็นอันขาด”

“มิได้, ส่วนผมนะครับ”

“ข้าก็คิดว่าข้าคนไม่ผิดออก คนเช่น
หลาน จะต้องมีความสัจ และไม่ควรประพฤติชั่ว
ซ้ำเป็นอันขาด”

“ขอบพระคุณยิ่งครับ คุณข้าก็ถูกแล้ว
ผมยอมตายเสียดีกว่าที่จะประพฤติล่วงศีลธรรม
เพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน”

“เออ, พ่อคุณ ข้าเชื่อละ แต่ข้ายัง
เห็นว่าการฉ้อโกงเกิดเช่นเช่นนี้ไ้เล่า?”

“ผมจะเล่าให้ฟัง วิชาคนเขาไปผิด
ทั้งเรื่อง แต่เดิมผมรักน้องวิชาคนผู้สาวจริง
แต่เมื่อใดที่ทราบว่า เธอเป็นคู่หมั้นของวิชาคน
ผมก็มีใจคิดออกเลย คงนั่งถ้อยอย่างพ่นองโดย
บริสุทธิ์ นื่องวิชาคนก็ผมเช่นเดียวกัน แต่
ในฐานะพี่น้องโดยแท้ และด้วยความรัก
ของเออ เอยังก็รักการจะให้ผมได้มีโอกา

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือดเนื้อของหล่อน

แต่งงานเช่นเธอยัง ที่สุดเธอยังไถ่แถม
ถึงกานดา และคนอื่น ๆ ”

“ อ้อ ๆ พ่อวิฑูรย์ เขาว่าไถ่เงินเธอผูก
กับรุจิ สองค่อสองถึงเรือนรักเรือนเมียบ่ ก็เห็นจะ
ก๊วยเหตนเอง ”

“ ครบ, น้องรุจิชอบผูกกับผมสองค่อสอง
ถึงเรือนรักให้ผมมีเมียเสมอ และวิฑูรย์
คงไถ่เงินเขาสักครึ่งหนึ่ง จึงเลยเข้าโศกไป ”

“ ไม่เห็นละ เขาว่าไถ่เงินผูกกันถึงความ
รักเสมอ และเมื่อคืนงานวันเกิดรุจิ ก็ยังไถ่
เห็นไปอยู่กันสองค่อสองในที่มีก และแสดง
ความรักต่อกัน ”

“ อ้อ, ครบผมไม่รู้สักเลย ”

“ และครบนั้นละ ที่พ่อวิฑูรย์เขายกขึ้น
เป็นเหตุ จนเกิดยุ่งใหญ่อยู่แล้ว ”

“ ผมไปนั่งอยู่ก่อนคนเก็บว แล้วน้องรุจิ
ได้คำไปโดยผมไม่รู้สักเลย ความจริง
เธอก็ไม่ควรไปผูกกับผมในที่เช่นนั้น ”

“ รุจิ ถึงความบริสุทธิ์เป็นใหญ่ และดิฉัน
ตัวเองมากอยู่ เขาถือว่าเมื่อไม่ผิดแล้ว ก็
ไม่ฟังคนอื่นที่ก๊วย ”

“ ทนผมคิดว่าเป็นที่เข้าใจกันดีกว่า ”

“ แน่นะ ย้ำเรียมพ่อวิฑูรย์เขามาชี้แจง
และเขาจะท้องเข้าใจดู ถ้าหากเขายังหัวข้อ
เขาก็จะไม่ไถ่แต่งงานกับรุจิจริง ๆ ”

“ ขอให้คุณย่า จักการ ให้สำเร็จ ไป โดย
เรียมร้อย จะเห็นความยินดีของผมอย่างมาก ”

“ การแต่งงาน จะต้องขึ้นไป ตามกำหนด
และหลานก็จะต้องมาเป็นเจ้าของงานก๊วย ”

“ ผม ขอ คุณย่า ช่วย ทำ ความ เข้าใจ กับ
วิฑูรย์ด้วย อย่าให้เขาสงสัยผม และจง
ทราบว่าเขาเป็นเพื่อนรักกันเช่นเดิมเสมอ ”

“ แน่นอน เขาจะสงสัยเธอ หรือไม่
เพื่อนกับเธอไม่ไถ่แน่ ๆ ”

“ กระนั้น ผมก็จะรอลาตาย ”

“ อ้าว, หลานไม่พอรุจิเขาฉาด ? ”

“ ช่างเถอะครบ วิให้เธอมีไผ่สองไส
เสียก่อน จึงค่อยพบรักดีกว่า แต่คุณย่าช่วย
บอกให้เธอรู้ ว่า ขอให้เธอแต่งงานกับวิฑูรย์
โดยเรียมร้อย นั้นแหละจะเป็นการให้ความสุข
แก่ผม และแสดงว่าเธอรักผมจริง ”

“ เอาเถอะ ๆ ย้ำเรียมเธอ ”

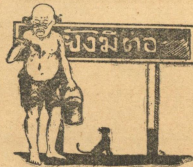
ขณะนั้นคนเก็บวจะออกไป คุณหญิง
กล่าวว่า “ หลานเอ๋ย ย้ำเห็นร้อยที่หน้าผาก ”

มรดก

มีน

เธอที่ไร ก็คิดไควว่า ยังมีไค้คอยแทนบุญคุณเธอ หยกลงมาเสียให้ไค้
 เลย ไค้แต่เอาเถอะ คงไค้คอยแทนให้สัมิใจ “ท่าน จะคอยแทน บุญคุณ — เห็นจะหมด
 วันหนึ่งแน่ ๆ” โอกาสเสียแล้ว ท่านผู้น่ารักนัยดิ้อ ขอท่าน
 อนันต์ ก็มิ ลงไหว อีก ครังหนึ่ง แล้ว ก็เคิร จงเจริญยังยืนเด็ก รุจิ—รุจิ ขอน้องผู้เฒ่า
 ออกไป เหตุไฉน หัวใจเขาคนนั้น รุสิัก เจ้าหัวใจของพี่ จงเป็นสุข—สุข”
 แน่น ออกถึงลำค้อ น้ำตา ก็กลอหนวดย จะย้อย เขาพิมพ์ออกประตู่บ้านไป

๐ โฉมโสฬส วิทกาม เพราะความรัก ประยูรศักดิ์ สีนววย ช่วยให้หอม
 ว่องวิเศษ ขันบุญาก็ เหมือนสีย้อม ขั้วคนทอม คินนิยม ชอบชมเชย ฯ
 พระศรี นพนธ์

ความมั่งคั่ง

อิตาการ

คนเป็นอันมาก มีความทะเยอทะยานอยาก
ได้ หรืออยากเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ความ
ทะเยอทะยานโดยมาก มักมีรูปเป็นความอยาก
มั่งคั่ง ตามธรรมดาเรามักจะมีใ้ความหมาย
ความสำเร็จใน ศิลปวิทยา สาขาใด สาขาหนึ่ง
โดยเฉพาะ เราเลี้ยงชีวิตด้วยการพยายาม
หาเงินหารายได้อันมากขึ้นเสมอ ถ้าเราหา

รายได้มาก ๆ เรา รู้สึกยินดีว่าเราบรรลุความ
สำเร็จ ดังนั้น เราชอบพูดกันว่า ทำอย่างนั้น
อย่างนี้ด้วยความพยายามอย่างขยันเพื่อบรรลุ
ความสำเร็จนั้น โดยมากก็อยู่ตรงที่ความ
มั่งคั่งนั่นเอง แต่ว่าแท้จริงเราควรที่จะเข้าใจคำว่า
“บรรลุความสำเร็จ” ให้ซึ้งกว่านั้นสักหน่อย

เรามักพากันรำพึงสงสัยว่า ความมั่งคั่ง
นั้นหรือ คือ ประโยชน์ที่แท้จริง ความมั่งคั่ง
นั้นหรือ คือ สิ่งที่ถูกคนต้องการ ยิ่งคิด ก็ยิ่ง
สงสัยหนักขึ้นว่า อะไร คือความสำเร็จ ความ
มั่งคั่งนั้นหรือ คือความสุข ความสุขคืออะไร
แน่ คนที่พอเกิดมามีเงินช้อนทองอยู่
ในปากนั้น มิใช่จะได้มีความสุขจากความ

มั่งมีเสมอและตลอดไปก็หาไม่ ความมั่งคั่ง
ควรก่อให้เกิดความกังวล มากกว่า ความจน
และความมั่งคั่งเล็กน้อย ทำให้เกิดความอยาก
มั่งคั่ง—โลกมาก คนที่มีรายได้น้อย
และได้เพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปีนั้น ย่อมรู้สึกชุ่มชื่น
เบิกบานกว่าคนที่มั่งมีได้มาก แต่ไม่ได้เพิ่ม
ขึ้นเลย

การเป็นผู้ครองความมั่งคั่ง มักทำให้คน
ขาดประโยชน์บางอย่าง ซึ่งถ้าเขาเป็นคนจน
เขาจะได้รับประโยชน์นั้น เงิน กับ ความ
รักเงิน มักไปด้วยกันเสมอ อเมซัน พักว่า
คนจนก็รักคนอยากมั่งมี และยิ่งมีมากก็ยิ่ง
อยากมียิ่งขึ้น เช่นเกี่ยวกับการดื่ม ทำให้
กระหาย

การหาเงิน ง่ายกว่าการเก็บแล้วใช้ให้ได้อะไร
รับประโยชน์คุ้มค่า การเก็บเงินไว้ ไม่ใช่
เป็นการแสดงความโง่งอย่างซัดแน่ ลอว์ก
อเวอรี่ ว่า “ความกลัวว่าเงินจะหายไป เป็น
กฎแฉวนเมฆคำไว้กับชีวิต” เสนอก เล่าว่า
เมื่อ Apicius ได้ จำหน่ายทรัพย์สินของตนไป

ข้อถกเถียง

มีน

จนเหลืออีก ๒๕๐,๐๐๐ เควน แล้วก็ฆ่าตัวตาย เพราะกลัวว่าเธอจะตาย ภูเขาที่น่าอนาถจริงหนอ!

ความมั่งคั่งอย่างเกียวกู้ประโยชน์ไม่ได้ ไร้ประโยชน์เมื่อเจ้าของรู้จักใช้ และวิธเพิ่มเติมเติมเสมอ

ความมั่งคั่ง มิใช่สิ่งจำเป็นในการดำรงชีพของบุคคล แต่การมีเงินจ่ายใช้สอยพอสมควรแก่ฐานะความเป็นอยู่เป็นสิ่งที่ทุกคนควรพยายามกระทำ แต่ถึงกระนั้นก็ไม่เป็นการจำเป็นอย่างใด ที่เราจะต้องมุ่งแต่จะมั่งคั่งจะมี หนึ่งมันถึงถึงความรู้, ความเพิกเพิก, อานาธิ ฯลฯ ของเราเสีย ความมั่งคั่งอาจช่วยให้เราของ มีเวลาพักผ่อนมาก มีหนังสืออ่านมาก, มีเวลาศึกษาศิลปะวิทยา และมีโอกาสที่จะช่วยคนอื่นได้มากด้วย

เป็นการง่ายนักเกี่ยวกับประโยชน์ของเงิน หมายความว่าเงินเป็นพระเจ้า ก็คือในการที่จะมีเงิน ในการที่จะทำงานหาเงิน แต่ในการที่จะเสียสละช่วยคนอื่น หนึ่งมันถึงคุณธรรมความดีงามของบุคคลนั้น ใคร ๆ อยู่ การแต่งงานสมัยนี้มักเป็นเช่นนั้นจริง ๆ แม้เงินก็ ทองคำก็ ทองแดงก็ ตะกั่วก็ ต่างก็เป็นอาชุนะเหมือนกัน แต่มนุษย์เรา

ได้กำหนดค่าของวัตถุเหล่านั้นไว้ต่าง ๆ กัน ในบางกาลเทศะ เข้าซามหนึ่ง มีค่ามากกว่าทองคำทั้งโลก

วิธีคิดที่ว่า เงินเป็นเพื่อนได้ และว่าเงินมีอำนาจมากที่สุดกับมนุษย์ และถามว่า “พระเจ้าก็คือ คนมั่งมีนั่นเอง” เกินไปไหม?

คนเป็นจำนวนไม่น้อย ที่พูดกันว่า “ฉันไม่ชอบมั่งมี” แต่ฉันก็ยังต้องการเงิน เพราะเงิน ทำให้ฉันได้รับความสุข ทำให้ฉันมีงานทำ ทำให้ฉันมีเวลาพักผ่อน” เราได้เห็น

อย่างไรก็ตาม ถ้าบุคคลใดสละชีพเป็นพลในอันจะหาเงินแต่อย่างเดียว เพื่อความมั่งคั่งแล้ว ก็เท่ากับหาความจนมาใส่ตัวเอง การหาความมั่งคั่ง บางคนก็หาด้วยการทำงาน ด้วยขยันขันแข็ง และด้วยสมอง บางคนก็หาด้วยการหลอกลวง ฉ้อโกง บางคนก็หาด้วยการเล่ห์เหลี่ยม บางคนก็หาด้วยการขายตัวในการสมรสกับคนที่ตนถวิลหา การกระทำสิ่งใดด้วยเจตนาทุจริตนั้น ผลร้ายมักตามมาเสมอ ถ้ากฎหมายบ้านเมืองไม่ลงโทษกฎธรรมชาติดังไทย คนชั่วจะหมดสิ้นลงถึงที่ตนควรมีควรรู้ ด้วยกลัวว่าภายหลังตนจะต้องถูกบังคับให้สละ เราควรหวังในสิ่ง

พ.ศ. ๒๔๗๕

ความมั่งคั่ง

เตรียมพร้อม เพื่อสิ่งร้าย และระวังทุกสิ่ง
ที่พลันมาถึง

ความเพิกเพลิดจากสถานที่เหล่านั้นก็ไม่มีใช้
หรือ เรายังสิ่งเหล่านั้นครบถ้วนแล้ว สิ่งที่เรา

ความจริงเราทุกคนมั่งคั่งกว่าเราคิดเสมอ
คนนั้นอีกคนมั่งมี และว่าพึงในใจว่า ทำไมนะ
เราจึงมั่งมีอย่างเขาย่าง จะเป็นเจ้าของที่ดิน
อย่างเขาย่าง ซึ่งแท้ที่จริงนั้น ทุกคนมีที่ดิน
ของเขาอยู่แล้ว สะพานพระพุทธยอดฟ้าก็
ถนนถนนทางหลวงก็ ทะเล ท้องฟ้าอากาศ
สวนลุมพินี และสาธารณสถานเหล่านั้น ไม่
ใช้ของเราแต่หรือ เราอยากจะทำความสุข

อาจไม่มีก็คือความคิดในอันจะหาความเยือกเย็น
จากสถานที่เหล่านั้น การที่เราจะพูดว่า
“สะพาน พระพุทธยอดฟ้า เป็น ของ ฉัน ด้วย”
เช่นนั้น เป็นการผิดหรือ ถึงจะไม่ใช้ของเรา
ตามกฎหมาย แต่ถ้าใช้ความคิดธรรมดา
ให้สูงขึ้นอีกสักหน่อยว่า คนหลายคนอาจเป็น
เจ้าของของสิ่งเดียวกันแล้ว เราคงไม่ปฏิเสธ
ว่า สาธารณสถานต่างๆ มีใช้ของเรา

๑ ถิ่นเนื้อสั๊ก เล็กเข้า เราอ้อมแท้ แต่ขายแก่ ช้างกระต่าย ไม่หายทวี
เงินเท่านั้น ยืนชั่ว ให้ชั่ว
ใครรู้พอ ชะลอตัว สำเร็จเคย ฯ
พระศรี นพินธ์

ชะโมยอาลา

โดย “ศศิรังสี”

เช้านั้น—ถึงแม้ระคอนข้างหนาว แต่ก็ ว่าหาเช้ากินค่ำ แต่ก่อนนั้น การทำมาหากิน
อากาศปลอดโปร่งสกลใส่น่าสบาย ฝูงนกหูก ค่อยมีความสะดวกน้อย ครั้นมาถึงทุกวันนี้
บินว่าเรื่ออยู่บนอากาศ และร้องเสียงแว่วอยู่บน การหาเงินทุก ๆ ทาง ไม่ว่าหนักหรือเบา
ถึงไม่ เหล่าหนุ่มสาว พากันออกกินอากาศ ออกกระเผลกเคื่องลงมาก โดยเหตุที่เศรษฐกิจ
และออกกำลังกายเป็นหมู่ ๆ บ้างวิ่ง บ้างเก็บ ตกค้า ระหันไปทางไหน ก็มีแต่เสียงร้อง
หิวร้องค่อนซึกว่าเรื่อ เออ—เกือบทุก ๆ ชีวิต ปรียทุกชั่ว แยะ ๆ เท่านั้น ทักต้อง รู้สึกว่า
ค้างเบียดขานสรวาญใจ ปราศาจากซึ่งซ้อซ้น แม่แต่เพียงคำเหล้า วันหนึ่ง ๆ ยังหาไม่ใคร่
ซ้องหมองใจทั้งหลายแหละ แค่มิโยใครระสุช พอเพียงเลย กำลังทั้งซ้มกระท้อทวยคึก
สนุกสนานปานโคไปซี้ ยังมีบุรุษกลางคน สรรระยังอยู่ขึ้น ก็พอมีเสียงเรียกซ้อ เขา
อีกคนหนึ่ง ซึ่งไม่พลอยฟ้าพลอยฝนใครยส่วน จึ่งสะกิดกันจากธารมณเฒัน หันไปทางเสียง
เฉลยใน ความรนเรื่อ เหล่านี้เลย แม่แต่กันซ้อ ทักนั้นทักควัน

เขา—ทักจ้อง นังซ้อมอยู่ภายในร้านขายของคา เขาเผยซ้อมอย่างแท้จริง ๆ เป็นครั้งแรกใน
ปากทอกรก้วยอาหารสกลซ้อ เหม่อมมอ เช้าวันนั้น เมื่อปรากฏว่า ผู้ทักทักเขานั้น คือ
ออกไปทางถนนใหญ่ ขี้ทักผู้คนซึ่งเคียวผ่าน ผู้ปลักแวง เพื่อนรัก เพื่อนเกลอผู้มีอาวุโส ของ
ไปมาเป็นครั้งคราว นาน ๆ จึ่งระหิยแก้ว เขานั้นเอง
ของคาขายเสียครั้งหนึ่ง คล้ายกับจะเพอ “อ้อ, นังซี้ปลัก นึกว่าใคร” เขา
ซี้ได้ ความหนาว และ ความ กลักกลุ้มใจให้ ร้องเชิญพลาเงนเก้าให้
เทือกหาย หรือเขายางไปละนั้น ครั้นแล้วก็ ปลักแวงนังลงพลาเงว่า “ยังงั้นวัน รุ่ย
ถอนใจใหญ่ราวกับทุกซ้อหนึ่งหนัก แค้เข้าเขี้ยวระ น้อยชาย” แล้วหันไปทาง
ทักจ้อง เป็นคนยากจนซ้นไร ชะนิกทักเรียก จันชงเจ้าของร้าน “เฮ้ย! ตักมาอีกแก้วนัง

พ. ศ. ๒๔๗๕

ชะโมยอาลา

เข้าทิศตะวันออก? ระวังไหม? ก้องฮั่นท้วง
เสียงกึกก้อง”

ทิกจ้อง หน้ามอของหน้า ปลัดแกง ยิ้มเหย
“วันนั้ คุณพ่อกับแม่ไปเฝ้าอาการอยู่ เทียบได้
กับคนที่เที่ยวมั่วเซาพื่อแ่่งงานนั้แหละ”

“อ้อ! เขาไม่เหมือนกะทิกนั้ จะไค้มีนั้
เคว้ไค้เอนเอนเสียหลายอย่างนั้” ปลัดแกง
หัวเราะร่วน พลงเขาเฝ้ามือหยอกเขาให้ท
หลังทิกจ้อง แล้วรีบแคว้มาจากรันซง คม
เสียงเอออใหญ่ “เอนยังไ้ไ้ปะ ทิก?”

“หมูนั้ ฉันทอกระแ่ ปลัดกั้!” ทิกจ้อง
ปรันทุกซั้ “เค้รชฎิกิทำเอาออยแ่บย ซัก
หน้าไค้ถึงหลังเสียเลย นยวนยังจะผลเค้อง
ลงทุกกั้ โขย! เค้มทั้”

ปลัดแกง มอหน้าทิกจ้อง อย่าง เห็น ออก
“เออ! ช่างเหมาะเจาเ้เค้ยว ทิกไค้ทุกซั้
กั้พอกซั้มาทางซั้วยเหลือ ออย่าเพ่อปรวรมกั้
ไปเลย ทิก! ซักกั้ล้งจะมามาออกลาให้
ทักเ้ยว”

“ให้ท้ายเถะ!” ทิกจ้อง สบตทิกปาก
“นั้ ปลัดกั้หมายควาว่าจะมีงานให้ฉนั้ไค้ทำ
ทวอน? เฮ้! อาซง ทักเ้ล้ามาเค้มให้
พปลัดกั้”

“ออย่าเพ่อร่วนวายไปเลยนอ้งซาย” ปลัด

แดงโยกมือห้ำมอย่างวางท่า “เราม่กั้เอง
แท้ๆ นั้ นั้! ซักหมายว่าะมาออกลา
ให้ทิกตักอย่างหนึ่ง มั้ง่ายคายเสียเหลือ
เกิน ฉายอกให้ละกั้ ซักว่าทิกจะตักกราย
ซักเ้ยว”

“กรวดาเถะ พปลัดกั้!” ทิกจ้องเฝ้าอย่าง
รอนรน “ฉนั้ฉนั้กั้เค้ยว ไค้ว่างานหนักกั้เขา
งานเฝ้ากั้ทั้งนั้ โอ! พยัไค้เอนเอนอย่าง
ออกฉนั้”

“ม่กั้อกอฉนั้เค้ยวฉนั้แหละ ทิกเฮ้!
เอาเถะ ซักว่าให้พ้ง แต่—ว่า—เอนงาน
กลางคั้เนะ—งานมิก!”

“เฮ้! ถ้าฉนั้พม่ มา ซักชวนให้ฉนั้ไป
ชะโมยเขาทวอกทวอน? ขอเส้ยทเถะ งนั้
ไปรอกอย่าทาควาว่าให้ฉนั้เลยเถะ เอาเร้อง
ทน่าพ้งกว่านมาพกคั้ปะไร”

“นชั—นชั!” ปลัดแกง ทวยโระผาง
“ม่ยงเส้ยนมาพกวา ยังม่ทนั้รู้เ้ไร
ละกั้ มาคั้พอยคั้พายเส้ยแล้ว พ้งซักอ่นชั”

“อ้อ, อย่างไร? พักรู้อยู่แล้วฉนั้
เอนคนไค้รอนเพียงไค้”

“ทำไค้เอน ไค้ก่อนชั” ปลัดแกง ค
“เอาเถะ ซักว่าให้พ้ง คั้ว่า—ท่นซุน
วรณยุคกั้ไค้มาว่าจ้างให้เราไปชะโมย—”

“นั่นใหม่ละ อะโหมบ! บอกว่า” ทักทอง
ชักโทยเร็ว “ขอให้พักเรื่องอื่นเถอะ”

“เอ! บอกว่าให้ฟังก่อน — ฟังก่อน”
ปลัดแกง ชัก คน ใน ความใจ เร็ว ของ ทักทอง
“เกี้ยวข้าก็จะมีบอกลาให้ท่านเอง ฮัม!”

“ขอโทยทัก ว่าต่อไปซิ ฟังปลัด” ทักทอง
เสียวอ้อย

ปลัดแกงจึงว่าต่อไป “ทักรู้ใหม่ละว่า
ท่านขุนคนนั้น มีคุณนายชื่อนิกายาปลาร้าอยู่
คนหนึ่ง—เอ๊ย—ถ้าจะให้ลูกเรื่องและฟังง่าย
เข้าหน่อยละก็ ต้องว่ายายปลาร้าคนนั้น มี
ท่านขุน คือ ท่านขุนเป็นของยายคนนั้น ไม่ใช่
ยายคนนั้นเป็นของท่านขุน ข้าพคยงร ทัก
เข้าใจใหม่ละ? คือ—โทยเหตุที่ว่าท่านขุน
อยู่ในกำมือของคุณนายนั้นเอง ว่าจะลึงรูป
บ้าง หรือจะลึงปาก โอ๊ย! ท่านขุน
ของเราแพ้ทุกสิ่งก็เกี้ยว ท่านขุนนะก็เชื่อว่า
เป็นลูกผู้ชายเสียเปล่า ๆ เมื่ออยู่ต่อหน้า
คุณนายแล้ว ทักอย่างอื่นไกล ช่างไม่ผิด
อะไรกับหนูอยู่ต่อหน้าแม่นั้นเกี้ยวแหละ แก
เป็นทอง เปลือง เครื่องผู้ชาย ลงกองหมดเลย
คุณนายปลาร้า แกปรายเสียอยู่หมัก จน
ท่านขุนหนีไม่ชนะสักที”

“ฮะแฮ่ม!” ปลัดแกงกระแอม พลงาหยิบ

แกว้ของตาขุนจึ่งแก้คอแห้ง แล้วพูดต่อไปว่า
“มาเคียววัน เรื่องมันยังระเลลงใหญ่โต คือ
ว่า—ท่านขุนกับคุณนาย เกิดมีปากเสียงกันขึ้น
อย่างรุนแรง นัยว่าถึงกับท่านขุนเอาจาน
ขว้างหน้า และคุณนาย นวกเอาท่านขุนเสีย
ขยอเข้า จนกระทั่งท่านขุนต้องหอบหัวสังขาร
ออกไปเสียจากบ้าน เพราะคุณนายแกไม่ยอม
เป็นฝ่ายออก ท่านขุนแกว่า “เมื่อคุณนาย
จะอยู่ ฉันก็จะไป เมื่อคุณนายไม่ยอมไป ฉัน
ก็จะไปให้พ้น เราอยู่ร่วมกันไม่ได้อีกแล้ว”
นั่นแหละ ประคองของท่านขุน จึงมีแต่ทางออก—
ทางเกี้ยว จำใจ จำทองชนของที่ทำเป็นออก
ไปจากบ้าน เพราะเหลือทน”

“ล่วงมาหลายวัน หลังจากที่ท่านขุนแก
ออกไปจากบ้านคุณนายแล้ว แกก็คิดถึง
หม้อเข้าของแกเข้าอก ร้อนอก ร้อนใจที่จะ
กลืนมาขอคืนกับคุณนายทำเกี้ยว แต่ข้อ
สำคัญมีอยู่ว่า แกไม่กล้า แม้เพียงใกล้กรวย
เข้าไปในย่านนั้นเสียเลย ถูกโทษของยาย
คนนั้นมากเพียงไร ท่านขุนยอมรู้ก็ และข้า
รู้ก็รู้ว่า หากแกขึ้นยุ่มยามเข้าไปขอคืนกับใน
ขณะนั้น คงไม่พ้นเจ็บตัวแน่นอน แกจึงต้องกึก
หาอุบาย ท่านเองไม่ได้เกี้ยวได้ ก็ต้องได้
ด้วยกล”

พ. ศ. ๒๔๗๕

ชะโมยอาสา

“พุทโธ! ร้ายออกอย่างนั้นแล้ว ท่านขุน
ยังมีกระดกอะไรจะไปซื้อคืนอีก” ทิศทอง
พูดขึ้นมาลอย ๆ “ยายคนนั้นแกมีค้อย่างไรนะ
ท่านขุนจึงทิ้งไม่ลงคอ?”

“ถึงว่าชี น้อยชาย!” ปลัดแกลงว่า
“ข้าก็ออกธรรมาอยู่เหมือนกัน แต่เคียว
ท่านขุนแกมีอุบายแยบคายอันหนึ่งแล้วละ แก
ขอให้เราทำตามอุบายนี้ — คำเห็นแก่เห็นอภัยเล็ก
น้อย ทั้งคนละ ๕ บาทเทียบมา ทัก”

“ทำอย่างไรละ พี่ปลัด?”

“อ้าว! ทักยังไม่เข้าใจ คือว่า—แกให้
เราปลอมตัวไปชะโมย ที่บ้านยายคนนั้นยังงั้น
เราไม่ต้องชะโมยจริง ๆ ทรอกนะ แกเรา
จะต้องไป รมกวณ ยายนัน ให้ ออกสัน ขวัญหาย
ยังเกิดความรู้สึกพรหมพรังชะโมยหรือผสง
ขึ้นมาเที่ยว ตัวเป็นผู้หญิงนั้นนา เมื่อถูกคนร้าย
รมกวณเข้าเช่นนั้น เพียงสักครึ่งก็ควรจะทัก
ก็ถึงผู้ชาย — ก็ถึงพระคุณผิว ทนแหละ
แก คง อยาก ให้ ท่านขุน กลัไป อยู่ด้วยกัน
ตามเดิม นี่ — อุบายนี้ ข้าเห็นว่าแยบคายก็
เหลือเกิน”

“ให้ท้ายเถอะ เก็ก — เก็กเหลือเกิน
อุบายคินก็ ชะ — ชะ ความคินท่านขุน
วรรณยุกต์ ๆ นีเสก่าเลย” ทิศทองชมอย่าง

จริงใจ “นี่ก็ง่ายนักก็แล้ว เพียงเท่านั้นทำไม
จะทำไม่ได้ ว่าแต่ถ้าปะเหมาะะ ทรหิยควย
อะไรก็คิมอมาบ้าง จะว่าอย่างไร?”

“เฮ้ย! ประเดี๋ยวก่อน” ปลัดแกลง ชัก
จึงหว่า “อย่าเพื่อพาล่ามให้เกินไป จ้ายัง
ชยายยังไม่ทันหมดคินนะ เอาละ! ข้าจะลอง
ปัญญาทักดู คือสมมุติว่าขณะที่เรากำลังทำการ
งักหรือทำการชะโมยอยู่นั้น ยังเรื่องเคราะห์
หามยามร้าย ตำรวจไปเจอเข้า ก็ทดลอง
ชยายออกมาฟังกันบ้างซิ ว่าเรแก้ไขอย่างไร
กัน?”

“อ้อ, จริงแหละ!” ทิศทองว่า หน้าเร่
ลงถนัด “ข้อนี้คินก็ไปไม่ถึงเลย แต่ถ้า
เป็นใจคิน ๆ ว่าเข็กกันเท่านั้นเอง ถ้าผิดจากนี้
ก็ยอมใจละ หรือพระว่ายัง?”

“น่านไทมละ ข้าก็กลัวว่าทักจะไปอับเบย
นั้น” ปลัดแกลงหัวเราะว่า “ที่แรกข้าก็ว่า
อย่างนั้นเหมือนกัน แต่ใช้ไม่ได้ ของท่าน
ขุนแกแยบคายกว่านั้นเห็นไหน ๆ เรืองน
เราไม่ต้องเป็นทุกข์หรืออะไร เพราะท่านขุนแก
คินแก้ไขไว้เรียบร้อยแล้ว คือ แกได้ขอให้
คุณจิตต์เพื่อนของแกคนหนึ่ง แต่งตัวปลอม
เป็นตำรวจ ไปเฝ้าเฝ้าอยู่แถวที่เราทำการนั้น
เป็นท่านองคินทำ และกลลกลอน—”

“อ้อ, เข้าใจแล้วละ” ทักต้องพูด ค่อย
ฉลาดขึ้นบ้าง “เป็นอันเข้าใจไว้ว่า ถ้ามีคน
ในแบบตำรวจไปในที่นั้น ก็คือคุณจิตต์นั่นเอง
ใช่ไหม?”

“เออ... อย่างนั้น”

“ว้า! อย่างนั้นก็เลยเลย พระเจ้า เป็น
อันตกลงละกัน ขอใจพี่ปลื้มเหลือเกิน ที่มา
บอกเล่าให้ ไม่ตายเสีย เมื่อทำมาค้าขายจะ
สมนาคุณให้ถึงขนาดเชียว”

“ถึงว่าซี อยูยากคนคิน ไม่เลยเลย”

ปลื้มแกงพูดอย่างทวิตรอง “ข้อสำคัญสำหรับ
เรา ๆ จะต้องทำให้ขายปลาวันนั้นตระหนกตกใจ
เช่น อย่าง มาก ทสูก จนถึง ขวัญหนี คผอ เทียว
แล้วค่อยๆ เถาะ แกงจะ เทียวความงอนง้อ
ขอคืนก็ กับ ท่านขุนวรรณยุคก็ - ต้องการให้
ท่านขุน กลับไปอยู่กิน เป็นเพื่อนกันอีกตามเดิม
เทียว ถ้าไม่เช่นนั้นถึงบอกว่า จริงไหม
ข้าว่า?”

“ก็ผู้หญิงนั้น พี่ปลื้ม ถึงจะเก่งกล้า
สามารถเพียงไร ก็คงจะไม่พ้นไปจากความ
คู่มีครองของกันของพวกเรานี้ผู้ชายหรอก ที่
แก่เสียงของแม่เท่านั้นแหละ ครั้นเอารัง
เอางเจ้า ก็ดูความระเข้ก็ โย่ง วังเข้าหาง
แขนของพวกผู้ชายเราเสียอีกนะ”

“แต่... เขาว่ายายคนนั้นะ สักเพ็ดผู้หญิง
มากเชียวระกิด” ปลื้มแกงว่า “แก้ออกระ
สำมะคัญเขาการอยู่ ผู้ชายออกสามศอกแก
ยังเคยเลื้อยเส้นก้นอกกันเลย ท่านขุนวรรณ
ของเรายังไง เคยรบร้อยเคียวกันมานานแทบ
นับครึ่งไม่ถ้วนแล้ว ไม่เคยเลยที่แกจะเข็น
ฝ่ายรุก แกกลับเป็นฝ่ายรวาททุก ครั้ง
นับเป็นครึ่งที่ร้ายแรงกว่าครึ่งไหน ๆ จนถึง
กับทำให้ท่านขุนเขยาค ไม่กล้าที่จะใกล้กราย
เข้าไปเลย”

“เอะน่า พี่ปลื้ม! เรือนนี้ขออย่าได้วิวก
วิจารณ์ไปหน่อยเลย ทดพนังงานฉิ่นระวาย
เอง เป็นตายอย่างไร ขอปรายยายแรงทั้งนี้
ให้ห่มอวยรายสักทั้งเอะ”

ทั้งสองสหายพูดจาดันแนกันเป็นการตกลง
สักครู่หนึ่งแล้ว ต่างก็พากันแยกทางกลับ
ไปที่อยู่ของตน รอคอยเวลาที่พระพรหมกันลงมา
ทำการตามความตกลงเท่านั้น

◎ ◎ ◎

คืนนั้น เช่นคนข้างแรม เดือนมืด แม้จะมี
แสงทาวบ้างพอสลัว ๆ ก็มิได้ถึงกับทำให้แลเห็น
ตัวกันได้ฉัดในระแวกไกล เหมาะแก่การระ
ประกอบโจรกรรมขึ้นนัก ปลื้มแกงกับทักต้อง
สองสหาย พากันเคียวมั่งคั่งไปยั้งบ้านคุณนาย

พ. ศ. ๒๔๗๕

ระโมยยาสา

อบ ของ ขุนวรรณยุค ก็ ทั้พร้อมสรรพไป
ทั้ด้วยเครื่องมือและงัก เป็นทั้กันว่า ส่วน
เล็อยเล็ก และเหล็กขะแลง เป็นคัน

อินบ้านของขุนนายอิน เป็นบ้านชั้นเกีย
ทรงเคีย หนังก่างบ้านสูงเสมอกันนั้น ย่อม
เป็นการสะดวกในการระงัก เมื่อสองสหาย
คู่หูไปตั้ง เป็นเวลาพักโขอยู่ เจ้าของบ้าน
คงจะเข้านอนหลับแล้ว เพราะข้างในมืดและ
เงียบ จึงไ้เริ่มส่งมัจฉาทันที

“นี่!” ทัก้องกระซิบ “ที่ต่างว่าเรา
เข้าไปไ้แล้ว จะเลยละสมคว่าเอาอะไรก็มื่อ
กันมายัง ปล่อยกระเห็นเป็นอย่างไร?”

แต่ไม่ทันที่ปลัดแกลงจะตอบประการใด หู
ก็แว่วไ้ยินเสียงรอกเท้ากระทยพนคันอินชระ
ทรงเข้ามาในครอก ที่เขาทั้งสอง กำลังทำการ
อยู่นั้น ดูเหมือนจะทำให้ทั้งสองชะงัก เหลียว
พร้อมกันไ้ไปทางคันเสียง ทันใด ทัก้อง
พุกขึ้นเขา ๆ ทัก้องปลัดแกลงว่า

“เฮ้! นั่นดูเหมือนคำรวมา”
“อ้อ, คุณจิกักักท่านขุนวรรณฯ ปล่อยม
เป็นคำรวมายังไรละ ทำเป็นปล่อยไปไ้”
ปลัดแกลงว่า ซึ่งทำให้ทัก้อง ร้อง “อ้อ!”
แล้วก็ถ่มมือกันท้อไปอย่างไ้ไม่เอาใจไ้

คำรวคนทัก้อง คงเกร้อา ๆ เข้ามายังคัน

ทั้งสอง สักเกไ้ว่าคันคันและรีบร้อน เมื่อ
เข้ามาไ้ใกล้ และแนแนไ้ว่าภาพคันไ้ประสพ
นั้น คือ คันสองคัน กำลังช่วยกันงักหน้าค่าง
บ้าน โดยสายตามไ้ถ่วงตัวเองแล้ว เขาก็
อุทานขึ้นว่า

“เฮ้ย! นั่นทำอะไรกันยะ?”
“อู๊—คุณ! อย่าเอ็กกระโไปนะ” ปลัด
แกลงเหลียวมาๆปากห้ามด้วยเสียงเขา “รู้
อยู่แล้ววว่าเรากำลังงักหน้าค่างจะเข้าไปใน
คุณนายอิน—”

ด้วยอาการที่ไ้เห็นของเขาทั้งสอง ทำให้
คำรวนายอินรู้สึกฉงนมาก ระบิความคันใจ
ไ้ไ้ไ้ พลงว่า

“ยะ—นั่นแก็ ก็หมายความว่า จะเข้าไป
ชะโมยนะซี ยังงักกแล้ว นั่นแน! แก็
ก็เห็นอยู่แล้วมิใช่หรือวว่า ฉนเป็นคำรว และ
คงรู้ทั้ด้วยว่าเมื่อคำรวเข้ามาเห็นชะโมยเข้าเช่น
นี้ เขาจะงักการอย่างไร?”

“พุทไ้ คุณก็” ปลัดแกลงเริ่มไ้ไม่พอใจ
“ผมขอกวว่าไปรอกอย่าเอ็กไป ผมรู้ก็รอกนำ
คุณ!”

“เฮ้! นั่นแก็ยังระชินกันทรงักอยู่หรือ
นั่น?” คำรวคงนหนักันกว่าเดิม “แก็
ช่างไ้แกลงกั—”

ศศิรังสี

สี่ใน

“แน่ชั้คุณ!” ปลัดแก่งขึ้นเสียงอย่างไม่
สะทกสะท้าน ส่วนมือคงยังทำการหมุนส่วน
ข้อไปเรื่อย ๆ “เพราะว่าเรายังมีข้อที่จะ
กระทำข้อไปอีกหลายอย่าง โปรดคุณอย่ามา
ชวนพวกให้เสียเวลาหน่อยเลยครัย เกรี้ยว ๆ
ก็ไ้”

ความฉงนของตำรวจยิ่งทวีมากขึ้น เขา
รู้สึกว้า ๆ ค้างแต่เขาได้เข้าเป็นตำรวจมา เคย
ได้จับกุมคนร้ายมาจำคุกมาแล้ว ทว่าเคยพบ
คนร้ายที่ใจเย็นอย่างนี้ไม่เคย

“อ้อ, นั่นอีกคนหรือ?” ตำรวจชิมอไปยัง
ทิศห้อง “สมัรู้ร่วมคึก ชี—ชี!”

ปลัดแก่งรู้สึกว้า ๆ ใจมาก ที่ตำรวจ
นายนั้นมารบกวนอยู่ข้าง ๆ โพล่งออกไปว่า
“พุทโธ่ คุณก็! ผมบอกแล้วว่าไปรื้อของ
เข้กทะไรไป ประเดี๋ยวชาวบ้านร้านช่องเขาจะ
แตกกันกันหรือถอก แล้วการของเราจะเสียไป
หมด แน่ชั้คุณ! ผมจะบอกให้ เจ้าทิศห้อง
คู่หูของผมแหละ ทายาทนักเถล มีนเคยฆ่า
ตำรวจมาแล้วทั้งสองศพแน่!”

“ก็ — กล้วยกันแหละคุณ พื้ปลัดนะ!”
ทิศห้อง ออกรทนไม่ไ้

ตำรวจดูเหมือนจะสะกั้งขึ้นสุดตัว เกือบ ๆ
จะอาปากกระโดนเรียกให้ชาวบ้านมาช่วยกันจับ

ชายทั้งสองมักไปส่งกรงขังอยู่แล้ว แต่ยังไม่
ยอมยังไว้ไว้ ไ้ โดยคงไว้ว่าจะลงล้างเอาความ
ลับออกมาอีก ส่วนคนทั้งสองคงยังง่วนอยู่
กับ ‘งาน’ ของเขาโดยปกติ

ทันใดนั้น มีเสียงถอกถอกลงประตู และ
ร่างของหญิงฉ้วนลำคนหนึ่ง ถลันออกมาโดย
รวกเร็ว ในทันทีทันใด ทิศห้อง รู้สึกว่ามีมือ
อันล่ำสัน ประทุคัมเหล็ก มาจับผมไว้แน่น จน
รู้สึกปวดร้าวไปทั้งศีรษะ ตำรวจผู้ไหวก็
กระโดดเข้าตะหวักคอปลัดแก่งไว้อย่างแน่นหนา
ในขณะตะแทะตรงเข้าเล่นงานคุณนายชอย เพื่อ
แก้ใจเขาเพื่อนให้หลุดจากอ้อมมือ ความ
หวังเดิมของปลัดแก่งและทิศห้อง แดกกระวาย
ไปหมด มีเสียงหัว ๆ หลุดออกมาจากปาก
คุณนายชอย ด้วยความโมโหที่เกิดขึ้นว่า

“อ้ายย้า! เองมาทำอะไรกับบ้านข้าใน
คำคนกันคึกเช่นนั้น หา? หน้อย! ยังจะกิน
ไปอีก เกยวแม่ผดลองด้วยคำหมักให้สลับ
เล่นนั้”

“บ่าวจ้—คุณนาย—” ทิศห้องวางอ้อม
“ชี—ชี เป่ล่า! ยังจะทำปากแข็งไปอีก”
“ไม่ใช่หรือจ้—ฉั้น—ง่า—” ปลัดแก่ง

ช่วยพวก แท้ก็พวกไม่สำเร้า
“ไม่ใช่ ยังไง?” คุณนายชอยตวาด

พ. ศ. ๒๔๓๕

ชะโมยอาสา

“ชะโมยซักๆ ที่เคียวนี้ หรือเองจะเข้าไป
ทำมิดีมิร้ายซ้ำ? เชื้อ! เมินเสียเถอะไว้อ
อ้ายหน้าสองไฟ!”

“เปล่าทั้งนั้นแหละจ้ะ—จ๋า—”

“ก็แล้วทำไมเองจึงมางักหน้าทางข้าหา?
เฮ้! ความข้าเข้ามา เมื่ออยากเข้าในบ้านก็
ใส่หัวเข้ามาที่เคียว อ้ายระยำ!”

คุณนายออบก็งัดมือทักท้วงให้เกิรตามเข้าไป
ในบ้าน ส่วนตำรวจรบนหลังปลัดแดงให้ตาม
เข้าไปด้วย ปลัดแดงก็ยืนชุลลชุลลอยู่พักหนึ่ง
แต่ก็ไม่เป็นผล ต้องเข้าไปในบ้านแต่โดยคิ
ทักท้วงบ่นพึมพำว่า “พุทโธ! เราไม่ประสงค์
จะรบกวนให้เสียที่เคียวอันกันเช่นนี้หรอก พธิ
ทำลายหมก เพราะ—จ๋า—คุณที่เคียว”
หันไปทางตำรวจ

“อ้ายย้า! เองอย่าพุดมาก” คุณนายออบ
ทวาด “อ้อ!” (หันไปทางปลัดแดง ซึ่ง
ยังอยู่ในความควบคุมของตำรวจ) “อ้ายก๊วย
คนนั้นล่ะ สมรู้ร่วมคิดกันรึ?”

ตำรวจพุดแทนว่า “มันพวกเคียวกันแหละ
คุณนาย สมรู้ร่วมคิด อ้ายพวกหน้าเรียวเสียสาม
ใหญ่ ช่างไม่เกรงกลัวเจ้าหน้าทีเสียเลย”

“ก็แล้ว!” คุณนายออบพุดซบฟันแน่น
ด้วยความโกรธ “มันอยากกลองกบขอยอคน

ชะ! ไม่รู้จักเสีย ชัม! ยังไง? เองอยาก
รู้สักรึะ แม้จะท้วงสั่งสอนให้มันรู้สำนึกเสีย
บ้างเถอะ เฮ้! อ้ายชเวอน อยากได้
อย่างนี้ก็เอาไป—”

พุดจากคำ แกล้งล้อผลทักท้วง พร้อม
กบขยักขยักเข้าให้ท้วงรื้อหน้าทักท้วง เสีย
กึ่งฝั่ง! ยังผลให้ทักท้วง เขาไปตะกบฝ่า
แล้วล้มโครมลง กลางพินห้อง อย่างไม่มีท่า
ขวางอ้อว่า “เสื่อออกอย่างนั้นเล่า ท่านขุน
จึงหงอ ฮือ!”

และ—ในเวลาไล่ๆ กัน แกล้งหันมากระซอก
ท้วงปลัดแดงออกจากตำรวจ พุดใส่หน้าก่อนว่า
“อ้ายเจ้าหน้าสองไฟนี่ไม่ใช่เล่น หัวหงอก
ขาวไปหมดแล้วยังไม่รู้สึกลำบาก เฮ้! เสื่อ
ออกไปเชียว”

แล้วคุณนายออบ ก็ปล่อยเตะเข้าไว้ ทักกัน
ปลัดแดง เสียงก๊วยซ่านสนั่น ปลัดแดงเสียหลัก
ถึงกับหัวชุนออกไปทางช่องประตู ลงนอน
พุงหน้าอยู่ก๊วยพินกัน และในขณะนั้นเอง ร่วง
ของทักท้วง ก็ถูกเขย ออกมาข้างนอก ด้วยเท้า
ของคุณนายออบอีกคนหนึ่ง ตำรวจยืนจิ้งจก
อยู่ครู่หนึ่ง ก๊วยก็เห็นฤกษ์พิเศษของคุณนายออบ
แก้พ้อได้สักระยะก็ออกมาจนประตูทักท้วง คุณ
นายออบยื่นเท้าสะเอวว่า พุดก๊วยเสียงอินดังว่า

ศศิวิมล

มีน

“ช่วยลากคออ้ายก๊วยสองคน^{นี้} ไปเข้าวัง
ซึ่งที่ พ่อคุณเอละ! หน้อย! ออควิเศษ
มันไม่รู้จักเสีย ชี้ม! อยากจะคบหน้ามัน
ให้สามใจอีกสักที”

“ขอเสียทีเอละ คุณนาย! เหน้ก็พอ
แล้ว” คำรวท้าม

ปลัดแกงกัยทัก้อง ลูกซัน^{นี้}งังเงงนค้วย
ความม่ง ฐักปวกร้าวไปทั่วคัว ทั้งสองคน
คล้าย ๆ กันว่า ถูกขวางค้วยก้องเหิน หรือถูก
หวกค้วยท่อนเหล็กคณั้น ปลัดแกงพกกรอก
หูก้องว่า

“ยังเ็นเล่า อ้ายทัก! ไหนว่าจะขอปราย
ยายแรงทงนสักคังไม่ใช่หรือ? น้แหละถูกอ
เกชของแม่ละ อ้อ!”

โตนเข้าไม้^{นี้} ทัก้องหน้าม้อยลงถนค
คราวอ้อย ๆ ว่า

“เช่น^{นี้}แล้ว ท่านซุนยังมีกระออกเงใจระ
ถลันมาคินคักนอีกไคลังคอ เออ! มีนำเล่า
ดังค้อไช้อยาย อ้ายอยายคี่ ของแกนั้นเอง
ทำพียแก่เราแยะ อ้อ—เพราะ^{นี้}!”

เหลือบทาซุนม่ง คุณนายออย และ คำรว
อ้ายก็แสนอาย แต่เมื่อเห็นวาระแทรกแผ่นคิน
หน้าหน้าไปไม่ได้แล้ว ก็เตรียม^{นี้}ที่จะใส่คินหมา

โดยไปให้พินพินทา เท้าเร็วเท้าความคิก
และความคิกก็ตรงกัน ทั้งสองจึงซบ^{นี้}จะเล่น
หนี แค่งไม่เร็วไปกว่าความว่องไวของ
คำรว โดยที่ทั้งสองรู้^{นี้}สึกว่าเมื่อมาจับไล่ไว้
แน่น เขากลับซงักกใจ โดยคิกว่าเป็น
คุณนายออย แต่เมื่อเห็นว่าเป็นคำรว ใจก็ซัน
ซันเย็นก้อง

“เฮ้ย! เอะจะหนีไปไหนพินไว” คำรว
พกกระชา “มา—ไปโรงพักก้วยกันเอละ
น้แหละคือไซคของคณันละ จะไคเลือนก้อคราว
น้เอง”

“อ้าว—!” ปลัดแกงหันมาว่า ความ
ใจซันเหือกหายไคคังครั้ง “ก็คุณคือคุณจิตค
ไม่ใช่^{นี้}?”

“คุณจิตคคุณจิตที่ไหนกัน คณไม่
เข้าใจ” คำรวทวาท “คณคือ สิบเอก ขัย
ว่องไว ะ รู้จักไคเอละ และคณจะจับแกทั้ง
สองไปโรงพักละ”

“อ้อ!” ปลัดแกงกัยทัก้องคราวพริ้ม
กัน ความใจซันทว่าเหลือบคังคองหนึ่ง เหือก
หายกันไปหมดเลย

แล้วคำรวก็รวบคัวซายทั้งสอง เกิรคอกค
ฝ่าความมิดไป

จบไปตอนหนึ่ง

นาฬิกาของขวัญ

โดย ส. มีมทา

—๐๐๐๐—

วันนั้นเป็นวันเกิดของอ้าไฟ แม่ยกชีวิต
ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ากลับจากทำงาน เลย
ไปแวะที่ แอลเบิร์ตตัน เลิกซื้อนาฬิกาข้อมือ
เรือนทองขนาดเล็ก งามน่ารัก ๑ เรือน บรร
ในหีบกำมะหยี่ เพื่อเป็นของขวัญ

รีบประทานอาหารเย็นเสร็จแล้ว มานั่งคุย
กันที่เฉลียง ข้าพเจ้าเผยแพร่ว่า พนักงนที่
ลอบไปในอากาศเย็นกลุ่ม ส่วนเธอกำลัง
เพเลินอยู่ก้นห้องส้วมไทยเซมมรวมข้าวดะมยหลัง
ที่สก

“วันน วันเกิด ของน้อง ไม่ใช่หรือ?”

ข้าพเจ้าเอ่ยขึ้น

“ค่ะ, คุณพี่คงจะวางวลอะไรน้องคงมี?”
เธอขม หวานน่ารัก ควรแก่ของขวัญ หรือ
จะมีค่ายิ่งเสียกว่าของขวัญเสียซ้ำ

“พี่มีของดีมาฝากน้องนะซี จึงได้ถาม
เชื่อน้องคงขินคักด้วย”

วางไทยเซมมรวมข้าวดมยไ้ระ สายตา
ของเธอแสดงความพอใจ และชื่นชมอย่างฉงนพัน

“อะไรนะคะ น้องอยากดูจริง”

ข้าพเจ้าลุกเข้าไปหยิบหีบกำมะหยี่ออกมา
แล้วเปิดให้เธอดูนาฬิกา ซึ่งฉายแสงวาววับอยู่
ภายใน

“นาฬิกาข้อมือ!” เธอร้องขึ้น “พี่โอ!
นี่คืออะไร”

“อ้าว, น้องไม่ชอบนาฬิกาข้อมือหรือ
หรือน?” ข้าพเจ้าถามด้วยความฉงน

“ไม่ค่อยชอบหรอกค่ะ น้องเห็นมันแบน
ของรุ่มร่าม ถ้าเป็นของเล็กน้อดยอย่างอื่น
แม้แค่แหวนนามสกุลสักวง น้องจะจิตใจยิ่ง
กว่า”

“โอ! ฉันแพ้เสียใจแน่ซี ถ้าฉันจะไม่ชอบ
และไม่รับเอาของขวัญ ที่พี่ได้ซื้อค่าหามาใน
วันเกิดของน้องนี้ มันมีประโยชน์มากนะ
ที่รัก การมีนาฬิกาติดตัว ไปไหน มาไหน
และรู้เวลาเสมอ ในคราวที่เกิดเหตุอะไรขึ้น
เวลาจะเป็นพระยานสำคัญอย่างหนึ่งของเรา”

พระยาน อะไรกันคะ คุณพี่ มันจะเป็น
เครื่องล่อให้เจ้าพวกเสือหัวมันป่องร้ายเรานะซี
พอเห็นเคียวเข้าไปในที่เงียบ ๆ ปลอตกคน ก็

ส. มีมทา

มีน

สครคอยคามเข้าไป ทุยหัวเราแล้วเอา
นาฬิกาไปเสีย ทำให้เราเจ็บหัว แล้วก็อาบ
เชาด้วย แลเมเสียบของอีก”

“อัม!” ข้าพเจ้าเป็นคนไม่ซัดคอกเมียมา
แต่ไหนแต่ไรแล้ว “น้องพุดของน้องก็ถูก
แต่เอะน่า พอดีให้น้องรับไว้ใช้ แลวันน้องจะ
เห็นคุณของการมีแมวคู่สักคราวหนึ่ง”

“อะ, น้องจะรับไว้ใช้ ให้สัสมกับควม
ทั้งใจจริงของคุณพี่ ขอยพระคุณ ๆ พี่อย่าง
ที่สุดแล้ว ที่พูดก่อนน้องมากมายถึงเพียงนี้”

เธอกราบลงบนเข้าข้าพเจ้า แล้วรับเอา
ของขวัญของข้าพเจ้าไป คงท้าวานเซียม
สำแดงความนอบน้อมและชอบคุณนั้น คุณแล้ว
ไม่จัก ไม่เบื่อ ข้าพเจ้าออกเธอไว้นาน เรา
กำลังปลายนัดไปด้วยความสุข ระหว่างสาม
ภรรยาอย่างแท้จริง ในโลกนี้ จะมีอะไรอีก
หรือไม่ว่าจะนำมาซึ่งความช่นชานแสนสุขซึ่ง
ไปว่าการมีภรรยาที่อ่อนหวานน่ารักเช่นนั้น

ต่อมาอีก ๓ วัน ตอนเย็น กลับจากทำงาน
ข้าพเจ้าพบ วรรณ วงศ์ศรีรา เพื่อนรักเก่าแก่
เพิ่งกลับจากวชิร ด้วยความยินดีที่นาน ๆ
เราได้พบปะ จึงเดินไปเที่ยวด้วยกัน และเมื่อ
ใกล้ค่ำ ก็นั่งคุยกันสัสมแก่ความกระหายแล้ว
เราก็แยกกันกลับด้วยความเสียดาย วันนั้น

ข้าพเจ้ากลับถึงบ้าน ๑๘ น. กว่า ซึ่งยังไม่เคย
ปรากฏเลย ตั้งแต่แต่งงานแล้ว ภรรยาผู้
เป็นทริคของข้าพเจ้ายินยอมอยู่ อยู่ที่บ้าน

“วันนี้อคุณพี่มีงานมากนะอะ จังกลัย
เกือบค่ำ?” เธอเอ่ยขึ้น

“อะ, วันน พี่มีงานด่วนที่ของทำให้เสร็จ
ในวันน” ข้าพเจ้าตอบโผล่ออกไป ด้วย
ความตั้งใจอย่างซัด ๆ ว่าจะกล่าวเท็จ “พี่
เลยต้องอยู่ที่ออฟฟิศ รีบทำเสียให้แล้ว”

“แหม! หมั่นหมั่นว่างานมากนะอะ เลิก
๕ โมงแล้วยังต้องแกร่วอยู่จน ๖ โมงโดย
ไม่ได้ไปข้างไหนเลย” เธอพุด เมื่อนั้นมา
บนเรือนแล้ว และในขณะที่ ข้าพเจ้ากำลัง
สาละวนลอคตรงเท้าอยู่

“อะ, น้องยังคิดใจอะไรอีกหรือ?”

“น้องอยากทราบว่าคุณพี่ไม่ได้ไปข้างไหน
แน่นะคะ?”

ข้าพเจ้าซัดลึงเล แต่เมื่อนึกขึ้นมาได้ว่า
ได้หลวมตัวในการพุดกับเธอมาแล้ว อะ
ดลยหลังเสียดก็กระไรอยู่ จึงรีบคำว่า “อะ—
—จ้ะ”

“ระหว่าง ๕ โมงครึ่ง กับ ๕ โมง คุณพี่
อยู่ในออฟฟิศหรือคะ?”

พ. ศ. ๒๔๗๕

นาฬิกาของขวัญ

“อ้าว, ก็ทำงาน พักต้องอยู่ในออฟฟิศ พอที่จริงไหมคะ?”
นะซี” ทำเสียงแข็ง

“เอาแล้ว, รีบอ่านปกแล้ว นักรู้หรรษะระหว่างนั้นคุณพี่ไม่ได้อยู่ในออฟฟิศ”

“น้องรู้ไยยัง?” ขำเจ้าลดยหน้าถาม

“อู๊ย! น่าหยิกให้ข้าเขว่นัก นาฬิกาของขวัญเรือนนั้นแหละค่ะเป็นพระยาน คุณพี่ไปอยู่ที่ร้านทองเฮง กับคุณเจริญ ตอนเย็นวันนี้จริงไหมคะ?”

“ปละ——”

“ยังจะ ‘ปล่า’ อีก” เธอเข็ดขำเจ้า
“น้องไปซื้อผ้าที่พาหุรัก ก็รีบกลับมาทางนั้น เห็นคุณพี่ กับคุณเจริญ กำลังคุยกันเสียงกังสัน เขียว หน้าแดงเป็นกวนอู แล้วน้องก็ดูนาฬิกาข้อมือเป็นพระยาน เวลานั้น ๔ โมง ๓๕ นาที

“จะ——จ๋า, อู๊ย! แหมหยิกเจ๊จริง

อ้ายนาฬิกาของขวัญ มีประโยชน์ถึงเพียงนี้ เขียวหรือ?”

“ค่ะ, แน่ะ, น้องรู้สึกว่ามีประโยชน์น้อยมาก ยัยคนโกหกก็ได้อ”

“พี่ยอมแพ้แล้ว ทน”

“คำ, ก็จนมุม จนไม่รู้จะคิดอย่างไรแล้วน ที่หลังคุณพี่จะไปไหนมาไหน ก็ขอให้บอกน้อง ตามตรงเถอะค่ะ น้องไม่ว่าหรอก อย่าน้อ่านพูดเท็จอย่างนี้อีก น้องไม่ชอบ จำไว้นะคะ”

“จะ—จะ อู๊ย!” ขำเจ้าเรี่ยคำควยก็
มีอูไปดูมา ตรงเนื้อที่ถูกทำโทษด้วยการลงเล็บของเธอ และพิมพ์มอยุ่ในใจว่า “ชะ—ชะ เจ้านาฬิกาของขวัญของเรา”

ห้วงหนึ่งของมนุษย์

เสรี. แม่เพื่อนรัก!

ฉันกลีบถึง ท้ายสะแก แล้ว พอก้าวลง
จากรถไฟ สู่ถิ่นแดนที่เคยมีความสุข และ
แสนซนมาก่อน ความรักที่เคยให้ความเศร้าใจ
ฉัน ขอ ความรู้ รัก กับเธอไม่ถูกต้อง ว่า เป็น
อย่างไร หากไปเสียเพียงชั่วครั้งเกื้อหนุน
ครั้นกลับมาถึงบ้านเจ้า ช่างหัวเหวากเหมือน
ไม่เคยอยู่มาก่อนเลย เปล่าเปลี่ยว ถึงหนึ่ง
ว่าที่มันแต่ฉันคนเดียว ปราศจากเพื่อนมนุษย์
หรือจะเป็นด้วยรสความครึกครื้นรื่นเริง ของ
พระมหานคร ตามมาวังแกหัวใจฉัน เสรี,
ฉันคิดได้แล้วว่า ไม่ควรจะไปให้กลืนใจของ
ความสุขอย่าง ครึกครื้นมาตลอดลง ฉันเลย
คิดไว้ เมื่อจะจาก พระนคร มันว่า ท้ายสะแก
ของฉัน คงจะค่อนข้างด้วยความสะดวก แต่
ที่ไหนได้เล่า เสรี, สมภาค เพื่อนของเธอ
แทบจะอนเอยอย่างฉันขบขันไฉนที่ ๕ มองไป
ทั่ว ๆ ก็พบแต่ความท้อใจ ช่างซ่ายเย็นคง
เหมือนเสื่อหมอย รกตา บ้านขวา เห็นสวน
มะพร้าวและทิมทิม ต่าง ๆ กัน ส่วนหน้า คือ
ทะเลอันกว้างขวางชวนวังเวง วางกระเช้าเกิรทาง

สองใบทอดมา ลากด้วยนั่งนอนใจ รู้สึกสะท้อน
ควักเอาผ้าเช็ดหน้าออก ขยับเหงื่อ เปล่า!
แห้งผาก ไม่มีเลย——แต่ทำไมร้อนอย่างน่า
ใจหาย ลุกไปไขกุญแจ เปิดประตู หน้าต่าง
ออกทุกบาน ลมทะเลโกรกเข้ามาช่วยเล็ก
น้อย โอ! บ้านของฉัน ของฉัน ถูกแล้ว
ของฉันเพียงคนเดียว ภาพนั้นมีรูปหญิงสาว
ที่ยืนอยู่ในกรอบใกล้หน้าต่าง ไม่ชวนกลืนเลย
ยิ่งกว่านั้น แผลงมุมกำลังมีงานไว้ ให้ฉันมาก
จนหนักใจ หันไปทู่ตะเข้นหนังสือ เธอ!
ล้วนไปก๊วย ผุ่น ละออง จมเป็นความ เหมือนกับ
แกลงทำสีใหม่ เหลือหัวเขาเกือบเหมือนคนออก
นำฉันในน้อยไปหรือ เสรีจำ ทพน ตามซอก
ตามมุมห้อง ก็ลากไว้ด้วยความรัก อย่างรุ่งรัง
ทั้ง ๆ ที่อ่อนใจ ฉันได้ลงมือทำมันจนเรียบ
ร้อยสะอาดจากพื้นทั้งๆ แต่เปลี่ยนมาเขียน
ตามเนื้อตัวของเราของท้ออย่างมอมแมม เสรี
แล้วก็ลงไปชำระล้างตัวเอง และเลยไปหาแม่
ซื้ออาหารทอดจุก กลีบถึงบ้านอีกครั้งหนึ่ง
พอได้เวลานอน เตรียมตัวไว้รับงานวันรุ่ง
ขึ้น——

พ. ศ. ๒๔๗๕

ห่วงหิ้งของมนุษย์

—และที่เรอะโรอย่างนั้น พอนั่งเก้าอี้
รับตำแหน่งคนวันนั้น ในหน้าที่ของฉันทน์ รดควน
ชะนวนชน จากชุมพร เข้าไปกรุง ฯ ที่เขาคน
เข้าอีก โอ๊ย! เสว! นึกกลัวน้ำเสวใส่เย็น
พินึก คนการของฉันทน์มายกเมื่อชะนวนรด
ออกไปแล้ว ว่ามีคนที่ หิ้งถูกรถขึ้นนอน
กลิ้งอยู่ใกล้ ๆ กับชานชาลาสถานี ฉันทน์
ไปก็พร้อมด้วยพวกที่มาสั่งผู้โดยสารหลายคน
ก็เห็นผู้ถูกรถขึ้น นอนเล็กน้อย ก็นั่งและร้อง
ครวญคราง น่าเวทนา ฝน ก็กำลังตกหนัก
ฉันทน์ร่วมมือกับคนการ ๒-๓ คน หามไปหา
หมอบในตลาด พวกนั้นพอเห็นเลือด ก็พากัน
หันหน้า ถึงฉันทน์ ซึ่งไม่เคยก่อเหตุการณ
อันร้ายเช่นนั้น ก็ชวนจะหนีมาอีกหลาย ๆ ครั้ง
หากพยายามคุมสติไว้ เธอก็กลัวคนอื่นพลับ
มาถึงแก่การเกิรทาง และยังมีมายุ่งกับที่อยู่
ข้ายังอกหักมีคนอื่นเข้าด้วยแล้ว ร่างกาย
ของฉันทน์ซึ่งน่าจะเป็นเพศเดียวกับเธอมากกว่า
เพศของตนเอง เมื่อได้รับความกระทบกระ
เทือนทั้งกายใจเข้าอย่างนั้น เธอทนไหวหรือ?
แต่ไม่เป็นไร ฉันทน์ทนได้จนตลอดเวลา หมอบ
ในตลาดเขาไม่กล้ารับรักษา เพราะเป็นแผล
ใหญ่สาหัสเกินความสามารถ ที่สัปดาห์เอง
กับคนการช่วยกัน เปลี่ยนเอาผ้าเลือดที่เย็บชุ่ม

ทั้งเลือดและน้ำฝนออก เอาเลือดของฉันทน์ ผ่าหิ้ง
ของคนที่มา ผ่าหิ้งของเสมียน ฯลฯ เปลี่ยน
ให้เพื่อความอบอุ่น แล้วค่อยตามกลิ้งมาสถานี
รอชะนวนรดที่เรานำไปรักษาจริงหวัคประว
คิรชนธิ รออยู่พร้อมด้วยคนการพยาบาลตาม
จำเป็นทุกอย่าง ทุกคนมีความสามารถ จะให้ใคร
ราว ๕-๕ ชั่วโมงพัก ผู้เรียกข้าใจ เสว!
แม้ยอกสหาย นั้แหละคือ อนิจ! ตกย้าย
เจ้าหน้าทฝ่ายบ้านเมืองมาชันสูตรศพเรียบร้อยแล้ว
ก็นำไปฝัง เป็นเสร็จเรื่อง คงทิ้งแต่ความเศร้า
ใจไว้แก่ฉันทน์ ขวดยกับความเปลี่ยวเปลี่ยวแท้แล้ว
โอ้! ชีวิต...เวรของมนุษย์...กรรมของฉันทน์
สมภาค, เพื่อนของเธอที่โตขึ้นว่าเป็นชาย
ถูกแล้ว ฉันทน์เป็นผู้ชายซึ่งมีหัวใจอื่นกร้าว—
มันเหมาะที่จะรัก—และยังมีใครตลอดเวลาเสมอ
อย่างใจเย็น แม้จะรู้ว่าในชั่วเวลาข้างหน้านั้น
ฉันทน์ก็ต้องลงนรก—อเวจี หรือชั้นสวรรค์—
แต่บางครั้งฉันทน์กลับเป็นคนอ่อนแอ เปล่าเปลี่ยว
—และเศร้า— คือการความประเล้าประโลม
ถึงเคยวัน เสว! ฉันทน์อยากจะได้ไอ้มแขน
—ทรงอก หรือไหล่ของคนที่รัก อย่างไว้วางใจ
เป็นท้าวที่กระชั้นชิดไป ด้วยความอ่อนเพลีย
ขอฝากไว้เพื่อใครฟังเพื่อความปราณี อยาก
จะได้ฟังคำปลอบโยนที่อ่อนหวาน อยากจะ

ส. ไพรีศรี

มิน

ไ้เห็นทวนหน้า^๕ที่ชวน^๕ฉัน

อยากจะได้^๕พบ

ไ้^๕กับ^๕เห็น^๕นั

อาการ^๕บิณ^๕เต็ม^๕ไป^๕ด้วย^๕ความ^๕กรุณา^๕ และ

พียง^๕เหมือน^๕กัน^๕ ความ^๕สุข^๕ เมื่อ^๕แสง

ที่สุด^๕อยาก^๕จะ^๕ทอด^๕ร่าง^๕ลง^๕บน^๕คอก^๕ที่^๕กับ^๕ขียน^๕ด้วย

ของ^๕เพศ^๕ตรง^๕ข้าม^๕ฉาย^๕เข้า^๕มา^๕เป็น^๕ที่^๕ถูก^๕ใจ^๕ แต่

ความ^๕ละ^๕มึน^๕ ละ^๕มึน^๕ เพื่อ^๕หลย^๕เสีย^๕สัก^๕กับ^๕หนึ่ง

ล้า^๕ยาก^๕น้อย^๕ไป^๕หรือ^๕? เสร้, ฉัน^๕มอง^๕ไม่^๕เห็น

หรือ^๕เพียง^๕เอน^๕ร่าง^๕อิง^๕ผู้^๕การ^๕บุญ^๕ พอ^๕เป็น^๕ทาง^๕แบ่ง

เลย^๕ว่า^๕จะ^๕ล้า^๕ยาก^๕อย่าง^๕ไร^๕? ทำ^๕ให้^๕ได้^๕รับ^๕แสง^๕สุข

ความ^๕เศร้า^๕อัน^๕คิ^๕อยู่^๕ใน^๕อก^๕สัก^๕เล็ก^๕น้อย^๕—แต่

เช่น^๕นี้^๕อย่าง^๕เต็ม^๕ที่^๕ ริง^๕อยู่^๕หรือ^๕คอก^๕ที่^๕เชอ^๕อา^๕

—แต่^๕ฉัน^๕จะ^๕ไ้^๕ใคร^๕เล่า^๕? อึ^๕ใจ^๕! แสน^๕ที่

ปล^๕อย^๕ฉัน^๕ว่า^๕ “ค^๕ของ^๕ส^๕มา^๕จะ^๕ริง^๕เอง^๕” แต่

จะ^๕เปล^๕่า^๕เปล^๕ย^๕ว^๕และ^๕วัง^๕เวง^๕ ถึง^๕คราว^๕แล้ว^๕ เวลา

ฉัน^๕คว^๕จะ^๕ร^๕หรือ^๕หรือ^๕วิ่ง^๕ไป^๕ตาม^๕ทาค^๕? ล^๕อง^๕ข^๕้าง

ไ้^๕ส^๕อน^๕ให้^๕ฉัน^๕ค^๕ึก^๕หา^๕เพ^๕อน^๕ หา^๕เพ^๕อ^๕ จะ^๕! หา

น^๕ิค^๕หน^๕อย^๕ เมื่อ^๕ไป^๕กร^๕ง^๕ าว^๕คราว^๕ที่^๕กล^๕ย^๕มา^๕น

—เพ^๕อน^๕! เพ^๕อน^๕ที่^๕อา^๕ง^๕ทุก^๕ข^๕ัน^๕ท^๕น^๕หม^๕น^๕ม^๕อง^๕

“ล^๕อง^๕” น^๕ั้น^๕ ไม่^๕ไ้^๕ไ้^๕มา^๕ย^๕ความ^๕ก^๕ว^๕้าง^๕ไป^๕ก^๕ว่า

และ^๕วิ^๕สุข^๕ส^๕รา^๕ว^๕ญ^๕แ^๕ก^๕กัน^๕ไ้^๕ เพ^๕อน^๕อย่าง^๕ที่

ที่^๕ระ^๕พ^๕ค^๕ให้^๕พ^๕ง^๕ะ^๕ ฉัน^๕ล^๕อง^๕กล^๕้า^๕พ^๕ก^๕กับ^๕ค^๕ุ^๕ณ^๕ผู้^๕ท^๕น^๕ง^๕

ค^๕้าง^๕ฝ^๕้าง^๕ท^๕้าง^๕เขา^๕ไ้^๕ก^๕น^๕ค^๕ และ^๕เพ^๕อน^๕เช่น^๕นี้^๕ ฉัน

ส^๕อง^๕ค^๕น^๕ ค^๕n^๕ท^๕น^๕ง^๕เป็น^๕เพ^๕อน^๕ก^๕ย^๕เม^๕ย^๕เพ^๕อน^๕ของ^๕ฉัน

ค^๕ึก^๕ว่า^๕ ฉัน^๕มี^๕ความ^๕แ^๕่ง^๕แ^๕ร^๕ง^๕แล้ว^๕ไ้^๕โดย^๕เพศ^๕ชาย

อ^๕ก^๕ค^๕n^๕ท^๕น^๕ง^๕เป็น^๕เพ^๕อน^๕ของ^๕เพ^๕อน^๕ค^๕อ^๕จาก^๕เพ^๕อน^๕ของ

ที่^๕ย^๕ก^๕ย^๕น^๕ บ^๕ัง^๕ชา^๕ก^๕อยู่^๕แต่^๕ความ^๕ส^๕ค^๕ซ^๕น^๕ และ

เม^๕ย^๕เพ^๕อน^๕ พ^๕ค^๕คือ^๕เรา^๕ค^๕ุ^๕ย^๕กัน^๕ ค^๕ุ^๕ย^๕อย่าง^๕อยาก

อ^๕อน^๕ท^๕ว^๕น^๕ ฉ^๕นั้น^๕ ถ้า^๕จะ^๕ท^๕าก^๕ค^๕ง^๕หา^๕ไ้^๕ส^๕่ว^๕น^๕ที่

ไ้^๕ส^๕น^๕ท^๕ เสร้, เชอ^๕ท^๕ว^๕า^๕มี^๕ไ้^๕หรือ^๕? ว่า^๕ฉ^๕นั้น^๕ะ

ชา^๕ก^๕เหล^๕่า^๕น^๕า^๕ก^๕เพศ^๕ท^๕น^๕ง^๕ เน^๕! และ^๕จะ^๕หา

ไม่^๕ค^๕อ^๕ย^๕สุ^๕ส^๕ัก^๕ย^๕เพศ^๕ของ^๕เธอ^๕น^๕ค^๕ ฉ^๕นั้น^๕ การ^๕ที่

มา^๕ไ้^๕เป็น^๕เพ^๕อน^๕ท^๕าย^๕ ถ^๕ก^๕ย^๕็น^๕ก^๕ ใน^๕โล^๕ก^๕

ฉัน^๕ไ้^๕รู้^๕จัก^๕ค^๕ุ^๕ณ^๕ผู้^๕ท^๕น^๕ง^๕ส^๕อง^๕ค^๕n^๕คราว^๕นี้^๕ ฉ^๕น^๕จ^๕ึง

ร^๕า^๕จะ^๕ชา^๕ก^๕จาก^๕ความ^๕ส^๕ัม^๕พ^๕น^๕ห^๕ระหว่าง^๕เพศ^๕เสีย

ทำ^๕ไ้^๕ก^๕ล^๕้า^๕พ^๕ย^๕า^๕ม^๕เร^๕ว^๕น^๕ะ^๕ไร^๕—? จาก^๕เขา

มี^๕ไ้^๕ บ^๕ัง^๕มี^๕ความ^๕จำ^๕เ^๕น^๕ย^๕้ง^๕ก^๕ว^๕่า^๕น^๕อ^๕ก^๕ท^๕ล^๕าย^๕เท^๕่า

อย่าง^๕อยาก^๕จะ^๕ไ้^๕— ไ้^๕ความ^๕รู้^๕!! (?)

สำ^๕ห^๕ร^๕ย^๕ผู้^๕มี^๕ชี^๕วิ^๕ต^๕โค^๕ก^๕เ^๕ย^๕ว^๕ ก^๕ึง^๕ฉ^๕นั้น^๕ พ^๕ระ^๕ราช

แต่^๕เว^๕ร^๕ของ^๕ฉ^๕ฉ^๕น^๕ เร^๕อง^๕ม^๕ัน^๕ไม่^๕ย^๕ก^๕เ^๕เหมือน^๕ความ^๕ค^๕ึง

นิ^๕พ^๕น^๕อ^๕ อ^๕น^๕ จ^๕ิ^๕ย^๕ไ้^๕ มี^๕พ^๕ระ^๕ก^๕ระ^๕แ^๕ส^๕เ^๕ก^๕ค^๕ชา^๕ก^๕ที่^๕ว่า

ไ้^๕ โส^๕ล^๕ไป^๕เป็น^๕เร^๕อง^๕ที่^๕ทำ^๕ให้^๕เขา^๕เสีย^๕ท^๕าย^๕ ผู้^๕

“—ใน^๕โล^๕ก^๕นี้^๕มี^๕อะ^๕ไร^๕ที่^๕ไม่^๕ค^๕ู่^๕? ไ้^๕เห็น^๕อยู่

ไ้^๕ญ^๕เ^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ิน^๕แ^๕ท^๕ง^๕แ^๕ค^๕ล^๕ง^๕ไ้^๕ซ^๕น^๕ ฉ^๕น^๕จ^๕ึง^๕ไ้^๕รับ

ท^๕ัว^๕ว^๕ัน^๕ล^๕้วน^๕เป็น^๕ส^๕อง^๕—” าว^๕า^๕” น^๕ั้น^๕จ^๕ริง^๕น^๕ค^๕

ความ^๕เสีย^๕ไ้^๕เป็น^๕ป^๕ระ^๕เ^๕ก^๕ิม^๕ และ^๕วิ^๕ก^๕ล^๕ย^๕มี^๕มา^๕อย่าง

เท^๕ย^๕ว^๕ ฉ^๕ฉ^๕น^๕ฉ^๕น^๕ก^๕ฏ^๕อ^๕ร^๕ม^๕ชา^๕ค^๕ิ^๕ ก^๕ฎ^๕น^๕นี้^๕จ^๕ึง^๕ล^๕ง^๕ไ้^๕ย^๕

หน^๕ไม่^๕พ^๕น^๕ เป็น^๕ป^๕ระ^๕ค^๕ุ^๕ศ^๕ก^๕ท^๕าย^๕ ฉ^๕ฉ^๕น^๕จะ^๕เล่า^๕กับ^๕เธอ

พ. ศ. ๒๔๗๕

ห้วงหนึ่งของมนุษย์

แล้วอยากขอความเห็นจากเธอยังว่า การกระทำของฉันอย่างนั้นะ มันผิดมากไหม? แต่-----

ชักออกเกรงว่า ถ้าเธอมีทราญไปถึงหูคุณทั้งสองคนนั้นเข้าละก็ ฉันคงถูกสาปแช่งอย่างยับเยิน หรือเธอพอหย่อนๆ ใจกะมังฉันก็คิด เราอย่าเอาชื่อเขามาเล่าก็แล้วกัน ฟังเพียงเพื่อความ เพราะเรื่องพรคน มันอาจมีไ้แทบทุกคน ไม่จำเพาะ หากจะพากันฟังกันเข้าข้าง ก็พอจะขอร้องภัยโทษกันไ้

ก่อนจะเล่าต่อไป ฉันควรจะถามเธอซักข้อนะ เสวี่, ที่ที่เขียนนอกหมายถึงเธอเนี่ย เธอทายไ้ไหมว่า ฉันเขียนที่ไหน? ยนไ้เขียนหนังสือในห้องหรือ? ผิด! ที่หน้ามุ้ง? ผิด!! เขียนในมุ้ง? ผิด!!! ไ้ชิมรাত্রี-กระดังงา ฯลฯ ไ้ค้นไ้คือ? ผิดทั้งนั้นนะเนี่ย! ฉันเขียนที่ชายทะเล ใช้หลังอิงเอนเข้ากับต้นสน เลี้ยงลมกระทบใบกิ่งไ้ เห็นคลื่นกระเซ็นซ่า เห็นเรือ เห็นนก เห็นตะวัน ยอแสง เห็นหลายอย่าง แต่ใจของฉันมุ่งถึงเธอเท่านั้น-----

เริ่มค้นตั้งแต่ฉันจะไปกรุงฯ คุณส่งก็เมียเพื่อน เขาฝากบอกมาย ฝากของ และเงินไปด้วย ให้ฉันเขียนไ้ค่าง บรรทุกส่ง พอ

ถึง ฉันตรงไปหาที่บ้าน พบคุณคนนั้นโดยฉะเพาะ เสวี่ว่า! ไ้ฉันควรจะชมโหมให้ฟังสักหน่อยไหม? สำหรับความเห็นในส่วน

รูปว่า ความ สะสวย - ความ อ่อนโยน สุภาพ รวยเรียบ พร้อมด้วย ความเมตตา และอะไรๆ จึงแหละนะ ฉันควรจะบอกเธออย่างนอยที่สุด แม้ไม่สันตการ อธิบายอันอ่อนด้วยสำนวนภาษาให้สะสวยสม เสมอกับความจริง คุณคนนั้นนะ สวยแน่ละ เสวี่, แต่ความช่วยเหลือไ้กว่าความกรุณาปราณีเลย เทียบเธอ อ่อนนุ่มนวล หวานสกลซนที่สุดที่เคยพบมาแล้ว หากเขาจะไ้พิชฉันในเมื่อแสดงคนขึ้นคนบ้านนอก “ชนะก็-ไ้ค่าง” อย่างนั้น ก็ถาม ฉันออกแปลกใจที่เขาไ้แสดงอาการ “หยาบ” แม้แค่น้อย กลยไ้ให้โอกาสกับฉัน เพื่อคุยแสดงความไ้ค่างๆ จนลามไปถึงความเชื่อ แล้วที่สุดก็บอกความประสงค์และให้ซองฝากที่เขาบรรจุทุกไป คุณนั้นนไ้ให้ฉันไปรอพบ เพื่อจะไ้ชื่อของส่วหรัย คุณส่งก็ เวลาราว ๑๒-๑๓ น. ที่สะพานหัน ในวันรุ่งขึ้น ทายไ้ไหมจะ เสวี่, -ฉันไปถามนักกัณหาพิกา? ๑๑ น. เศษ ยังไม่ทันถึง ๑๒ น. เลย ที่ฉันตระกรามไปรอเขา เกรงไ้ว่าเขาจะไม่รอฉันแน่นๆ ใจก็กลัว ถ้าเขามา

ส. ไพฑูริ

มีน

ถึงก่อนและไม่พบ มันเป็นการถูกขโมยไม่ใช่หรือ
ที่ฉันก็ต้อง รอคอยเขา แม่สิก็เดี๋ยว—เคื่อน
หรือ? การรอคอยคนนั้นก็ โอ! โรงเรียน
สำหรับสอนสำนวนมีอยู่ข้างหรือไหน ฉัน
อยากจะได้มาลอง ออัยให้จำเหมาะกว่า
มาก ๆ มันร้อนใจอะไรเสียเท่าละเธอเอ๋ย!
ยังจวนเวลาที่จะคุยกับกระต่ายมากทวน

ตามเวลา คอยแต่ทั้งตามอง มองตามถนน
ตามฟุ่ปลา ตามรถราง รถยนต์ แท็กซี่
รถลาก ยา! ร้อยพันแปด เห็นใครคันคอ
ขาว ๆ หนึ่งรถมาละ ฮือ! ใจฉันคิดว่าใช่แหละ
เลือกเข้าไปมองดูเขาจริง ๆ ข้างก็เลยดูคนอื่น
มีอีกใช่! อีกหนึ่ง ฉันเห็นสาวคนหนึ่งลง
จากรถรางแต่ไกล นี่กว่าใช่แน่ละ เพราะ
ฉันก็เคยได้พบบุคคลนั้นเป็นครั้งแรก จำไม่ผิด
ยังคนในกรุง ๆ เยอะ ๆ คุย ฉันจึงมอง
ถลันระหัดไปเสีย พวกคนขอทานที่เจ้า
ประสงค์เอ๋ย กวนไม่หยุด มือควักสาก
ทำงาน ตามัวริ้อยู่ที่แม่คนนั้น หยิบไ้สาก
อันใด ๆ ก็ว่า สากคันแรง ขึ้นให้ขอทาน

ฮือ! พอแม่คนนั้นเข้ามาใกล้สิ กลั้มันลุกฮือ
ขึ้นมาด้วย! ลมระยับ ฉันต้องหลบเลย
เข้านายลูกไม้ ข้อผลอยู่กันแก้หัวใจ
ถามตกลงราคาซื้อแล้วควักสากออกชำระ

ตายละ! เคียงสากคันหมกเหลือเพียง ๕ แดง!
แปลกใจว่า ใจให้รับ ๒-๓ อันนั้นหายไป
ไหน? มันก็ไ้ อพิไ้! ควักให้ขอทาน
แทนสากคันแรงเสียแล้วละซี สาธุ! ฮือ!
อย่างนี้เอง พวกพ่อขานจึงแย่งกันถวน
มันกว่าฉันเข็นเทวคามาคอย ไปรอกพวกและ
กระมัง?

ขึ้นเขียงเป็นอ้ายวัก ๆ อยู่จนร่วม ๑๓ น.
คุณคนนั้นยังไม่มาริจ ๆ มาส่งคนกับเพื่อน
ซึ่งมีอะไร ๆ เท่า ๆ กัน [หมายถึงกิริยา
รูปร่าง ความเย็นชื่อนั้นแหละ ที่เท่ากันเทียบ]
ใจมาสัก ๑๐๐ กระยัเต็ม ๆ โศกออกไป
เบกหมวกคันยี่เขะอย่างงาม ๆ แล้วเขาก็ด่วน
ไปซื้อของ ฉันมีเพื่อนชื่อนิกขานออกไปด้วย
คนหนึ่ง ฉะนั้น พอพบเขาแล้ว ฉันยังคงตาม
หาเพื่อนอีก ไปพบบอกกำลังจะเหาะเข้าผัด ซึ่ง
เจ้าของผู้ขายกำลังผัดไม่เสร็จ ฉันเลยกึ่งคว
ไป ไม่ยอมให้เวลากิน คาพรงเพื่อนฉันต้อง
เสียสากคันค่าชาวผัดซึ่งไม่ไ้กินเปล่า ๆ ๑๐
สากคัน ช่วยแท้ ๆ

พอครบชุด เขาสองคนเกริ่นว่า เรา
สองคนเกริกถาม ถามซื้อหาของอะไร ๆ ไป
ตามร้าน ขอซื้อของต้องการไ้ในที่สุด—
โดยว่าหาที่ฉันเข้าใจ และเต็มใจขอเธอว่า

พ. ศ. ๒๔๗๕

ห้วงหนึ่งของมนุษย์

“อย่างสุภาพ” ฉันขอร้องให้คุณนนี่ไปรับ
เขาของฝาก ที่ฉันรับมาจาก คุณสังกต โชติเตล
เสรี, เชื้อชยาเพื่อทำหน้าผา และร้องว่าฉัน
เอาเปรียบพิเศษของเธอสวยนะ ฉันมีเหตุซึก
ซึ้ง เพราะไม่เคยคุ้นกับบ้านคุณคนนั้น ซึ่งค
เหมือนมีผู้ใหญ่และผู้หญิงอีกหลายคน กอปร
กับฉันเองไม่อยากจะวางใจในความเชื่อซึ้งของ
ตัว อันอาจเป็นเหตุให้ท่านเหล่านั้นซึ่งหน้าหน้า
เขาอย่างใด ทั้งคุณคนนั้น ก็หมกขระอื่น ๆ
แล้ว เขาจึงไม่รีบเอียงที่จะยอมตาม

เขาตอบ—

เพื่อนว่า—

เราขี้นรถลากฝ่ายละคน ๆ ละ ๒ คน ถึง
แล้ว เราต่างก็ลงจากยาน “ต่งนึ่ง เชีย” ฉัน—
ฉันก็เชิญคุณทั้งๆ เข้าไปนั่งพักร้อนในโชติเตล
ซึ่งชั้นล่างเป็นท้าวขยเคื่องคม กำลังว่างคน
ที่แรกเขาปฏิเสธจะรับฉัน แต่ครั้นฉันวิ่งวอน
โดยอ้างว่าของนั้น ๆ ะปนกันหลายเจ้า ใส่
รวม ๆ กันมา ต้องรอเวลาเลือกสรรก่อน
เขาจึงยอมเข้าไประหว่าง ส่วนคุณพวงเพนฉัน
เขาขอควขันไปข้างบน ฉันจึงสั่งบอยให้ทำ
เคื่องคมขึ้น ๆ มาเลียง ระหว่างนั้นนักขของ
และเสรีก่อนเคื่องคมจะมาเสิร์ฟ ฉันหยุด
และนั่งลงตรงข้าม เริ่มสนทนา—
ฉันว่า— “ขอขอยคุณและขอโทษเป็นอย่าง

มาก ที่ผมต้องเชิญคุณมารับ

ความลำบาก ทางควรมจก
ต้องนำของเหล่านั้นไปให้ถึงบ้าน
ตามคำสั่งของผู้ฝาก”

“ไม่เป็นโทษหรือคะ เป็นพระ
คุณอย่างยิ่งแล้ว ที่อุทิศทำนมา
ให้—แต่—” หันไปพด
กับเพื่อนสาว “—แต่ที่จริง
คุณสังกตก็ไม่ควรระเคื่องอื่น
หาฝากมาเลยก็เพราะ”

“จริง ๆ ของที่นั่น พอมิ พอหาได้
ทั้งนั้น”

“นั่นแหละ คุณต้องซึ้ง—แต่
ทางโน้นไม่ต้องการ—และที่ผม
นำมาก็ไม่ลำบาก ต้องแบกหาม
เลย เขายกใส่รถให้แล้ว ก
รักษา คือ ๆ ๆ ไว้อย่าให้ใคร
เอาลงก่อนถึงเท่านั้น”

เจียงสัก ๒ นาที บอยนำเคื่องคมมาเสิร์ฟ
ฉันเชิญให้เคื่องอีกครั้ง เขารับคนละแก้ว
ฉันก็วย ก็มพลง คุยกันพลง จำไม่ค่อยได้
ว่าคุยอะไรบ้าง สำหรับฉันเป็นคนคุยนำ คือ
บอกเขาตรง ๆ ว่า ตัวเอง เชื้อชยาม้า ต้อง
ขอโทษมาก ๆ ถ้าทุกอาการที่แสดงออกไป
จะเป็นที่ ขวางหู ขักคายบ้าง แต่ขอคุยกับเขา

ส. ไพศิรี

มีน

หน้อยหนึ่งว่า “—คนบ้านนอกนะ กล้วย
ซ้อ ๆ เซอะ ๆ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมก็เคลือบแฝง
นักอะไร เห็นอะไร ก็พูดกันโต้ง ไม่ซึ้งซึ้ง
เหมือนคนสมณะแหละ ไปร่ำลือจนคนไว้มาก
แล้วคุณเห็นว่า นอกจากซ้อซ้อกับใจแล้ว
ยังสามารถใช้บรรพทุกอะไร ๆ ได้อย่างวิวก
ก้วย” เขาหัวเราะ และบอกให้เพื่อนคอยแทน

เพื่อนจึงว่า “—น่านะจริงอย่างซ้อซ้อคุณ! เพราะ
เท่าที่ใครๆ คุณพูด ก็คล้ายกัน
ก็ฉันพอจะทราบว่า ใจอย่างคน
ในกรุง ๆ ตามไม่ทัน”

ฉัน— “คุณเห็นอย่างนั้นหรือ? ผม
เกรงแต่คุณจะไม่เคยเห็นเคย
ฟังคนในกรุง ๆ พวกเสียดจ้อง
รวนระงวุ่น คุณจึงไม่มองกลม
ให้เห็นจริง ๆ เท่าที่ควรเห็น”

แล้วฉันก็เปลี่ยนเรื่อง — “เดิมที ผมมาตั้ง
สองคนนอนไม่หลับ แม้ว่าจะ
ไต่หน้กันไปนอนบนยอดคอกแล้ว
ก็ตาม ไม่เหมือนบ้านผม เงียบ
สยาย”

เขา— “จริงกะ แต่ถ้าอยู่นาน ๆ เข้า
ก็เคยชินไปเอง”

ฉัน— “เหมือนคนในกรุง ๆ ถ้าไป

บ้านนอกคงนอนไม่หลับ เพราะ
เจ็บบ้างหนาวบ้าง แต่ไม่เย็นไร
ถ้าคุณมีโอกาสไปตากอากาศ
แถวชายทะเล ผมขอเชิญให้
แวะพักที่บ้านผม ถ้าคุณเหงา
เจ็บบ้าง ผมจะลงแรงเค้นงัว
กล่อมคุณจนหลับได้”

เขาหัวเราะกันอีก แล้วก็เกรียบมะละกิดี ฉัน
เรียกรถแท็กซี่มากันหนึ่ง เอาของขึ้นแล้วขอ
อาสาไปส่งก้วย เขารับรองและแสดงความ
ขอยใจทีเอื้อเฟื้อ

“ผมไม่ค่อยเข้าใจความสนุกสนานสำหรับ
ในกรุง ๆ เพราะชาตินี้ และนาน ๆ จึงได้มี
โอกาสเข้ามา ครั้งหนึ่ง คุณจะถูกดูแะ
นักหน้อยได้ไหม? ที่ไหนเย็น ๆ ควรเที่ยว
ควรเห็นเสมอกับคนอื่นอย่างผม?” ฉันถามเมื่อ
แท็กซี่พาแล่นมาตามทาง

“ก็ฉันก็ออกจะไม่เชียว และบอกให้ทวง
ก้วยใจคุณได้ เรื่องสนุก เพราะไม่เคยได้เที่ยว
นอกจากจะอยู่กระบ้าน หรืออย่างก็ไปทำงาน
เพียงแต่ได้ยิน ๆ ว่า แถวเชิงสะพานพระปฐม
หรือฝั่งอื่น คุณเคยไปหรือยัง? เขาว่า
เข้า ๆ เย็น ๆ มีคนเยอะ” เขาบอก

ฉัน— “เคยไปมอริ่งวันหรือกับเพื่อน

พ. ศ. ๒๔๗๕

ห้วงหนึ่งของมนุषย์

ครึ่งหนึ่งหรือใจแฉะ หนึ่ง
ออกจะก๊าก เหมือนกัน แต่
สำหรับผมแค่ก็ ไม่มีเพื่อนคุย
อย่างเขา ———— และย้ายออก
เสียหน่อย”

เขา— “อ้าว! ไหนคุณว่าไปอยู่กับเพื่อน
“Morningwalk””

ฉันหัวเราะ— “ครับ, เพื่อนของผมนะ ทาพรัง
ใจเล่า แหม! เสียกาย ล้ม
แนะนำให้คุณรู้จักไว้ด้วย ๆ นึก
ให้ที่ออกนัก จะเห็นว่าแตกต่างผมนะ
ไม่ใช่ เพื่อน อย่าง จะพากันไป
“มอริ่งวอล์ค” นอกแท่งจริง

แตกต่างผมเป็นคนๆ เกือบกันมาก
กว่า ถ้าพากันไปรอบๆ หนึ่งละ
เออ! ข้า แล้วจะหาความ
สำราญจากไหน?”

เขา— “อ้อ! เพราะความชินกันจนเคย
หรือคะ”

ฉัน— “แถมเป็นส่วนหนึ่งของ ร่างกาย
ผม ในขณะนั้น—”

เขา— “คุณคงชอบกันมาก?”

ฉัน— “ในโลก ของ การมีเพื่อน ก
เหมือนไม่มีอะไรจะเปรียบให้เห็น

มากไปกว่ามิตรของผมนั่น แก
ไม่เคยตายแทนผม แต่เชื่อไว้
ก่อนว่า ถ้าถึงคราวและจำเป็น
อาทายเป็นกันได้อ”

“มีน้ำเต้า ซอยกันจนเอออ!”

เขาพูดอย่างมีชัย

ฉันตกหลุมเสียแล้วจึงรู้สึกตัว รวยบอกเขา—

“เปล่า! คุณเข้าใจพลาดเสีย
แล้ว การคุย การเที่ยว มีแค่
อยู่เหมือนกัน จะฟังไหมเล่า?
ผมขยายใจนักหน่อย สำหรับ
ความรู้สึก”

เขาเพยักหน้า— “ว่าไปสิคะ—”

“— ยึดเวลาอีกนักเถอะ —” ฉันสะกิด
ไซเฟอร์ “พาไปสะพานพระปฐมก่อนนะ”
แล้วฉันก็เริ่มย่าง

“มนุषย์เห็นแล้วก็ต้องอาศัยการสมาคม”

ฉันสมัยมลายูของท่าน “ครูเทพ” มาอ้างกับ
ความเคารพต่อท่านเจ้าของ เพื่อจะช่วยให้

แนบเนียนเข้าหน่อย—และการสมาคมระหว่าง
มนุषย์ ยังแยกออกเป็นชั้น— วรณ— เป็นเพศ

อีกกับ เท้าที่เคยพบเห็นมาแล้วในวงอันแคบ

เช่นสมัยกับคุณพริ้ง เราเคยกินเคยอยู่เคย
เที่ยว ๑ ๒ ๓ มาด้วยกันจนเคยชิน อย่างคุณว่า

ส. ไพฑูริ

มีน

สิ่งใดที่ผมพบเห็น คุณพรหมแกก็พบเห็นเท่า ๆ กัน
ข้าในหัวแกมีอะไรฝัง ผมนึกแล้วเท่า ๆ กันอีก
ทั้งนั้น เราจึงหาเรื่องอันสนุกมาคุยแลกเปลี่ยน
กันได้ยาก มีอยู่ก็แค่เรื่องขบขันหาหัว
หาเห็น จากเพื่อนคือไป เท่านั้น นี่เป็นการ

สมาคมระหว่างเรา ซึ่งเปรียบเสมือนการ
สมาคมระหว่างครอบครัว คุณคึกคัก ครอบครัว
หนึ่ง มีคนอยู่ ๑๐ คน ทั้งหญิงชาย มีน่านสนุก
เพิกเพิกในใจไม่ควรรู้ไปเสียสละทางคำให้ โรง
มหรสพเลยเถิด แต่ทำไมครอบครัวนี้จึง
ต้องไปถูกหนังกุหลาบ? ถ้าคุณถาม เขาจะ
ตอบว่าไป "หย่อนใจ" และการหย่อนใจนั้น

คุณตอบได้แล้วซิว่า ไปเข้าสมาคม (ชนะก
ทาง-ท่า) ที่มีการคุยกับเพื่อนกันอย่างเฝ้า
กัน ถ้าจะให้ใครกร่นเรียกกันว่ามีความสุข
อย่างเต็มที่ ก็ต้องได้คุยพร้อมด้วยการสัมผัส
สัมผัสทาง ทา หู ถ้าถึงกลอดถึงกายได้
สัมผัสด้วยละมุนละม่อมทีเดียว ว่ากันแต่ท่า-ห
ถ้าได้คุยกับผู้ลึกลับขณะถูกตา ถ้าเสียงคุณนั้น
ถูกหู ชะนิกที่เรียกว่า เสียงฮั่น เสียงหวาน
เสียงนุ่ม ๆ นวล ๆ อะไร ๆ เกือบนั้นแหละ
ก็จะช่วยให้เกิดกามารมณ์ ชวนให้การคุยสนก
เพิกเพิกขึ้นมากกว่าจะได้คุยกับผู้มีหน้าเ
ยักยักแข็ง เสียงกระซิบเข้าเป็นจันทอนหม

และเป็นธรรมดา ถ้าเราเผชิญได้คุยกับผู้เป็น
เพศตรงกันข้ามอันมีลักษณะและนิสัยต่าง ๆ
เป็นปกติถูกตา ถูกหู-ใจ คว้าแล้ว ตามความ
รู้สึกของผมเถยวัน มันบอกว่า "มีความสุข
อย่างไม่เคยพบมาก่อนเลยเถย!"

เสรี! ฉันพบไปแล้วอย่างนี้ เธอคิดว่า
อาจะเป็นคำพูดที่เกี่ยวเอาได้ไหม? แต่จะ
อย่างไรก็ตามเด็ก ความจริงที่มีอยู่ในเวลา
นั้นหรือขณะ ที่มันสอนให้ฉันพูด และเมื่อพูด
จบลง ผู้ฟังก็เหมือนมองไปชมภาพภูมิของอนัน
เลยเถิด ฉันจึงทำตามบ้าง เราจึงเฝ้าย
กันนานหน่อย ต่อเมื่อเรณาคลั่นขึ้นสู่สะพาน
ข้ามมาฝั่งพระนคร จึงได้ยินเขาทั้งสองพูด
หัวเราะก๊อกระซิกกันตามลำพัง แล้วก็หันมาคุย
กันใหม่อีกมากมาย ซึ่งฉันจำไม่ได้ ที่ส
บายของเราถึงที่หมาย เขาบอกว่าคำขอใจ
เล็กน้อย เมื่อตกลงจากรถเข้าบ้าน ฉันตามส่ง
ด้วยสายตา จนหายลับไปในตรอกเล็ก!

ต่อจากนั้น มีเหตุการณ์เกิดขึ้นแก่ฉันตาม
ที่ได้กำหนดบอกเอาไว้ในวันรุ่งขึ้นส่งจากชุมทาง
บ้านพาชี ดังนี้:-

เขียนบรรณไฟซึ่งกำลังเขย่าแรง ๆ
วันที่.....

พ. ศ. ๒๔๗๕

หัวหนึ่งของมนุษย์

ข้อภัยไทยให้แก่ความขี้อายของผลึก
ครั้ง กว๊านทะเลทางอันควรกล่าวโดยทั่วๆ
ไปสำหรับความท่างเพศ และชั่วเวลาอัน
เล็กน้อยที่เราได้รู้จักกันนั้น น่าจะไม่มีความ
จำเริญถึงกับต้องใช้ สำนึก — ซึ่ง อาจยัง ความ
เข้าใจอย่างอื่นใดเกิดขึ้น แต่ไม่เช่นไร ผลึกก็
ถนัดเสียว่า คุณกำลังจะไข่พังเพื่อนมนุษย์ร่วม
โลก ของคุณคนหนึ่ง แล้วเรื่องอะไร ให พัง
แม้เรื่องที่เล่าจะไม่สนุก — ไม่เกี่ยวกับผู้ฟังก็ตาม
แต่ — คุณไม่เกลียดการอ่านหนังสือหรือไม่ ?

จากเวลาที่ผมควรจะบอกคุณอีกสักครั้งว่า
“มีความสุขนัก หนักๆ” ผมนั่งรถกลับ
อย่างใจลอย พอมาถึงสถานีหัวลำโพง ได้
ขึ้นรถขบวน ๒ ครั้ง เป็นสัญญาณสำหรับเตรียม
รถเข็นชวชนรถกวนสายโค ความรู้สึก
เตือนให้เห็นถึงกิจอันรักต้องกระทำอีกอย่างหนึ่ง
และสำคัญเสียด้วย คืองานของที่ชอบคนฝาก
รถไฟไปยังคุณส่งให้ท่านกวนนี้ ภายหลัง
— ผมโคกลงจากรถ วิ่งขึ้นบันไดโซเทิล รว
๓ ถึง ๔ ชั้น ค่อยก้าว คุณเชื่อไหม ? ที่กัน
ร่วงเล็กๆ อย่างผมแก่งถึงเพดาน แต่เชื่อ
เด็กคุณ เชื่ออย่าง (หลงเชื่อ) นั่นแหละ
เพราะได้ปรากฏแล้ว พอสัปดาห์ใด ถึงห้อง
(อยู่บ๊อบบี้กักขังที่ ๓) ตรงเข้าทูลประทุ ปาก

เรียกทูลประทุกลาง ให้เฝ้าประตู ไม่ทันใจ
เลยกระซอกกลอนหัก (มันจะแน่นอยู่ก่อน
แล้ว ไม่ใช่ใช้ด้วยแรงผมหรอกนะ เพราะผมจะ
เปลี่ยนมาตั้งแต่นั้นไปแล้ว) ผลึกเข้าไป
คว่ำห่อของโดยไม่เอาใจใส่ที่อาหารและความ
กินดื่มของทูลประทุถามว่าอะไรข้าง หัน
ตัวกลับ รู้สึกว่าถูกคุกขยี้เสียแล้ว ผมสลับ
บอกคำเกียจว่า “ปล่อย” วิ่งลงบันไดเหมือน
หนีไฟ ถึงกับถอยถ่วงเข้าสถานี อย่างเรียกว่า
จ๋า พรวดๆ ผลึกประตูทะลักออกไปชานชาลา
พอมีมืออันเกร็งมาจับไว้ พกไม่ออก เบบ
หน้าชนกับพวงหวงหน้าทูลบอกความระแวง พร้อม
ด้วยเสียงทวาก (พวกๆ ทุบๆ แต่จะโดย
ที่ผมเห็นรอยอ่อนมา มีใจอันเดียวขยี้แล้วละ
ทำ จึงทำให้เสียงปลกเป็นเสียงทวากไป)

“อะไร? ะไปไหนกัน?”
“ขอ-ขอ-ไปพบการุณย์เด็ก” ผม
พูดกับเขาๆ ปลายเรียวมือ
“ตัว-ไหน-ตัว-”
พอกระซังสาม รดเฝ้าทวักเคลือบชวชน
หมกทวัก! เพราะคนประทุ โอ!-----
อ้าย-----ขอโทษ! ผมอาจผิดเสียแล้ว
เพราะลักษณะอาการของผมที่ดูลงยิ่งกว่า
อะไรอย่างหนึ่งเท่าที่พบเห็นเอง เป็นเหตุให้

ท้องกว้าง ทั่วหัวใจอันร่นร่นเห็นแห้ว
แตร่างโซมไปด้วยเหงื่อ ผสมกลิ่นน้ำเค็มกลัย
อย่างระโหย คลำ ๆ แด่ท้องของ เรนขึ้นไป
ถึงท้องพลัด ผ่านพวกท่งเห็นอาการไปมา
ของผมหงอกหม่นนั้น พวกนั้นมองอย่างแปลกและ
วิกกถึงห้องโรงพยาบาลโรคที่คลองสารคาม ๆ
กัน

ทั้งตัวลงนอนเฝ้า ถอนหายใจอย่างขยิบขาว
แต่แวววามหมกเรียวแรง อย่างเคียวกับปลาเมื่อ
ซาคัน นิ่งคิดหาทางแก้ไขอยู่ด้วยความทักข
และกลัว ชุ่มอยู่เช่นนั้น มีโยคุณพริ้งระ
ออกทำลัษณ์มด—ทำราม—ทำทศกัณฐ์ หรือ
ทนต์มาน จนแก่ก็พลอยเห็นอภัยไปด้วย จึง
เลิกออกทำ ลงนั่งมองกตาทันเดียว ๆ สติผม
นักถึงคำพูดของคุณที่พูดไว้เป็นลายลักษณ์ “จึง
ทำให้โรนเร็งไว้เสมอ แม้ในยามทุกข์” ถึง
ว่าผมเค็มใจเห็นด้วยแล้วก็ตาม แต่คุณยังไข
ไว้ว่า บางที—บางครั้ง คุณเองก็ออกเค็มว่าไม่ได้
วิ่งที่เกี้ยว บางครั้งของคุณนั้นมาเป็นบางครั้ง
ของผมเจ้าแล้ว “—ในเมื่อใครรับทุกข์
โรงพยาบาลคนเหตุที่เกี้ยวแห่งทุกข์ และเรง
ค่อย ๆ คิดหาทางพ้นทุกข์—กับทุกข์นั้นเสีย
ด้วยอารมณ์อันเป็นกลาง—” วิ่งอีก
แต่คุณเอ๊ย! สมองผมนักถึงขมิ้นรูปไปเสีย

แล้วด้วยความทักขและห่วงใย มันช่วยกัน
เห็นขยิบไว้ ไม่ยอมให้เป็นกลาง เพื่อหาทาง
พ้นทุกข์นั้นไฉนเลย ชุ่มชุ่มอยู่ก็เกี้ยวออกสัก
ครั้งก่อนชวนาพิกา ก็ปลงตก เงยหน้ามอง
คุณพริ้งอย่างขอให้ช่วยร้องบอกเค็มเสียง แก่
แล้วเขา! “ไปโทรเลขไปรษณีย์กลาง”
คุณพริ้งโศกไปคว่ำ เสือนอก หมวก สวม ทนที่
พุดกระดกสนอย่างจะให้ผมนั้นตาม “หน้าเค็ม”
แล้วว่าพลางคุณผมหงอกนั่งมาถึงข้างล่าง จิบ
แท็กช็อคให้ขยิบอย่างไม่นึกถึงคอหัก สัก
อีกใจจนธรรมคา แท็ก ๑๐๐ อีก (อีก)
ใจสำหรับผมนักถึง และเข้าไปโทรเลขบอกเหตุ
ของการที่ส่งของให้ไม่ทัน พร้อมกันบอก
ว่าระหือส่งทางพัสดุไปรษณีย์โดยด่วน

รู้สึกโล่งใจบ้างเล็กน้อย กลับมาเอา
ของฝาก นำไปให้ท่านผู้หนึ่ง ทอดน—
เพราะหื้อของผมนั้นไม่ยอมส่งไปไฉนเลย ข้ายัง
เสือกไปสมทบเข้าก็อภัยความเชื่อ เจ้านอง
พาสภกันทุรังเข้าบ้านผิด และก็ได้เจอท่าน
หญิง คนหนึ่งเข้า (สาวครีบสาว กระฮาย
จากสีหน้าคงอ่อนกว่าผม ทกในราว ๆ คุณนะ
ไฉน) ความเชื่อที่เชื่ออยู่แล้ว แดมเชื่อ
ทนถื่นอีก ยังมีความระแวงเป็นทพทนต์มา
ด้วย เหตุนี้ และหลาย ๆ เหตุที่ผมนึกไม่ถูก

พ.ศ. ๒๔๗๕

ห้วงหนึ่งของมนษย์

ยหือความบ้าของคนบ้านนอก ไคเริ่มข้าวประ-
การศ ควโย่ง ชนกลางแสงหน้า กระทำให้
ท่านหญิงคนนั้นมองกุ เมื่อคอบคำถามของผม
ทวยอาการก้งได้เห็นสุนัขชนิศกรวาม ๆ นั้น
เทียว แม้วาระไคพยายามกระทำตัวของทว
ให้เรียวร้อย และเคารพในท่านเคร่งเพียงไคก็
รู้ชคทนกจนว่า ท่านหาไคเป็นหญิงแต่เล็ก
น้อย มิไค ตามความเห็นของผมเวลานั้น
เห็นค้วยความเกรงอย่างยิ่งว่า ท่านคือพระ
ทงชอนค หรือชอง ๆ เขาไปทเคียว เออ !
นกะม้ง ทเขาเรียวกกันว่า ท่านผู้ค? โลกน
มิไคสำหรับท่านเหล่านั้น ไคยคะเพาะเสียแล้ว
หรือ ?

ผมโง่สำหรับชนชวรรมเนียมแห่งความ
นิยม นอกจากจะยกมือสยันิ้วไหวและกรวย
ลงให้เห็นว่าเคารพ แต่เมื่อเห็นท่านลิกกับ
ความเจ้าใจแล้ว ก็ไม่กล้าทำ กังนนั้น พอเห็น
ว่าทวจะรีบกลบออกไปเสียให้พ้นจากความ
ระคายประสาททา แล้วรีบกลบ จวนจะพ้น
ประตูยงไคยืนเสียง ทนช่นใจส่งท้ายอึก สอง
สามคำ ซึ่งด่า “ควาย” รู้ภาษามนษย์มา
ไคยืนเข้า คงจะทวเระจนพ้นชนชนเค็มปาก
เป็นแน่ !

วันนั้น กลบถึงททกพอไคเวลาดอน และ

ก้วยเจ้านอนโดยทันท พยายามระยัสติ
ซ่มความเศร้า อันก่อทวจากเหตุที่ไครับในการ
ส่มาคมแห่งมนษย์ เพียงส่วนน้อย ของพระมหา
นคร ช่วเวลาอันสั้น รยกันอยู่จนเข้า ๒๕ น.
สมชงยังถูกร้งไว้ค้วยความคึก ไม่ยอมสงบ
ถูกแล้ว มนษย์เร้ามีความทกซึกค้วยความสุข
เป็น ชอง คู่แ่ง ชนากันไป ก้วยแนวของช่วค
แม่ ไนวนเคียว-คนเคียว หรือชณะทลุมคว
ลงนอนก่อนจะหลับ มนเกกช่นไคก้วยความคึก
เมื่อมให้คมาประกอย ผมคึกถึงคุดทั้งสอง
ผู้เต็มไปค้วยความช่อนโยน และละมุนละม่อม
จากกริยา อ่อนหวานเจือปราณี และเมตตา
จิตจากคำทค สคช่นจากน้าเสียง แม้จะ
ไคมิไคโอกาสพบ-รู้จักในครั้งแรก ก้วยทำให้
ความซุ่มซ่น-เป็นยาหอม-เป็นอาหารของ
หัวใจ เป็นประโยชน์ เป็นกำลังน้อย ๆ ช่วย
รูกได้ ช่วยชชคความเศร้าหมอง เมื่อคึกถึง
คนประทุ- และท่านหญิงทลน-
ังไปไคไม่ทนอดคากัสะกุงคน เพราะ
เสียงเกวียกรวาวของสื่คนและยวคยาน ออก
ทำกิจในวันใหม่ ผมจ้งเสียใจคัระช่นค
นาพิการ เห็นซ่มช่นช่นอยู่่าเพ่งระ ๕ น. เศษ ๆ
จ้งทลยทาลงใหม่ นานสัก ๒๐ นาที คุดพรง
“เค็รมยไปไคราช” ผม

ส. โพธิ์ศิริ

มีน

ร้องบอกทั้ง ๆ ที่ไม่ลืมตา “๗ โมง” แล้ว
แกก็ออกไป

สมพยายามระลึกขึ้น แก่มื่อไรอย่าง
ปรากฏ อยู่ใน สมอง โดย เห็นชอบ และ
ยินยอมของหัวใจ ร้องบอกตัวเองว่า “ง
ให้เวลาเพื่อกิจสิ่งนั้น ๆ ต่อไปอีกสักเล็กน้อย
เถิด” สิ้นเวลาไปราวชั่วโมงพักากว่า ๆ คุณ !
ผมกำลังฝัน—ฝันเมื่อก่อนจากหลับ ฝันขณะ

หัวใจ และอาการทุกอย่าง สกขึ้น และปกติที่สก
ฝันถึงคน, ครัย—คน, คนที่ ๒—๓ คน ที่ของ
อยู่ใน ความฝัน ชะนิคไม่เคยมาน มา ก่อน เลย
เป็นแผนกผมก็องการ และพอใจเป็นยอกยิ่ง

๗ น. ตามนี้ ผมลุกจากเตียงนอนอย่าง
เสียวส่าย ไปอาบน้ำแก้ตัวเสร็จ ชวนคุณพร
ไปหาอาหารรับประทาน พอถึงเวลาขบ
ไปโคราช—และบันทึกความอ่อนเพลียและ
ง่วงนอน กำลังรู้สึกผมเต็มที่ จะเหลือทนอยู่แล้ว
เสียรุดคลื่น ๆ เหมือนคนครี ความเร็ว
ของมันท่วงโยก ทำให้โอนเอนและเอียงเท
ซ้ายขวา ถึงถูกไกวเหมือนนอนแปล อยากจะ
ลองดูสักนิด พอได้งีบขึ้น ๆ ใจ แท้จริงจะ
จากหายเสียก่อน ผมก็ขึ้นเขียน เมื่อพ้น
สถานกรเทพ ๑ นั้นจะจริงพักแล้ว ยัง
มีเรื่องที่จะเขียน—จะเล่า มากมายนัก ถ้า

คุณไม่เข็ด และ อธิเบติ ผมเสีย คงจะไ้พ
และอ่านอีก

ละขันธ์ เขียนในรถไฟที่กำลังคลอนแคลน
จากความเร็วร้อย จึงขอเอาใจช่วยให้คุณ
อ่านของผมเข้าใจก็เท่ากับผมเขียน

จากโคทำงานของคุณที่รู้จักก็ถึง และ—
นัยดีในคุณเท่า ๆ กัน

ส. พ.

พอฉันจบ รดก็รับ คือหยุดทั้ง หมอเทียบ
กับชานชาลาสถานีชุมทางบ้านพานิช วัลง
ไปซื้อแสบมัยค แล้วสอภมันลงไปในตู้ พร้อม
กับภาวนาช่วย อย่าให้มันไปเชื่อนไกล านล้ม
ผู้รับตามจั่วหนานันเสีย มองตาม เห็นมันลง
ไปนอนเรียบเจียบสงบ ฉันจึงกลยขึ้นรด เอน
ตัวลงกับมาทาง แล้วก็หลับตา พรอ้มก้วยใจ
อย่างง่ายบาย

รู้สึกคนขึ้นเมื่อรถแล่นเข้าสถานี แก่งคอย
คุณพรจึงสั่งอาหารเตรียมคอยอยู่แล้ว เรากิน
กันตามมี ระยะทางไปโคราช เห็นจะไม่ต้อง
ว่าพันละนะ เธอเคยเห็นเคยไปแล้วมิใช่หรือ?
ฉันรู้สึกอยากจะเล่า แต่เล่าเล่าตามความเห็น
คงไม่สู้สนุกนัก ครั้นจะก่อเคิมเข้าข้าง ชะนิค
“เล่นเล่น” กลัวว่าจะเล่นไม่สนิท สำหรับข้อ
หน้าเธอ เพราะฉะนั้น จึงก็กล่าเนาจากหาย

พ. ศ. ๒๔๗๕

ห่วงหนึ่งของมนุษย์

ฉะยยทั้งสอง ชั่งส่งถึงคุณนั้น มาให้เล่าแทนพอ
เป็นเค้า ๆ

เขียนที่.....

วันที่.....

คุณทั้งสอง

ณเมื่อออกจากร้านมากไปไหม? วานนี้
กลับมารวยประทานอาหารที่บ้านเพื่อน ซากกลับ
เลยแวะเข้าบ้านคุณ หมายจะไคพเพื่อยกขจร
ของคุณส่งถึงกันทีหน่อย เป็นขวัญหายหัว
ของผมนั่นจะเลอะเลือนเต็มที คำสัจธรรมมา
จึงตกหล่นไม่เต็มเมื่อก่อนแล้ว และก็มีอะไร
อื่น ๆ ประเด็นมากมาย จึงนึกไม่ค่อยออกใน
รวกเดียว ต้องค่อย ๆ ออก ค่อย ๆ ไป นึก
ไปนึกได้ทีโคราช กลับมาถึงก็คงใจระเ
ไปบอกคุณเลย (เพราะจะท้องร่ายกันขาน
โดยเร็ว อาการของพระนคร ยศนั้นออกจะ
วังเกีย และไม่ต้องการให้ผมนั่ง (เงิน?)
อาศัยอยู่แล้ว ทรงขามกัยเมื่อแรก ๆ ซึ่ง
ก็เขายมแย้มแจ่มใสได้ ลมหายใจก่อนไป
ข้างอีกคึก เพราะซากเงินซื้อ!) แต่เผอิญ
พาท่านผู้ใหญ่ของคุณเข้า ผมจึงได้แต่ส่งไว
กับท่าน หวังว่าคุณคงทราบแล้ว ออกเกรง
ท่านผู้ใหญ่ของคุณมาก ๆ เพราะภูท่านออก
ระกะไร ๆ ก็มีผมอยู่สักทีหน่อย

การไปโคราชคราวนี้เป็นคราวโชคเหมาะ
อย่างนึกไม่ถึงเลย ความจริงผมเองไม่มี
ความตั้งใจ นอกจากจะชักชวนพี่แกไปได้—
และเมื่อชักได้ก็เลยตกลงว่าไปเลยพอได้
เห็นโคราชแล้วก็กลับ ดังนั้นจึงไม่เอาอะไร
ติดตัวไป มีกางเกง—เสื้อเคียวทางซ้ายเดียว
กับผ้าเช็ดตัว—เสื้อนอน ห่อเล็ก ๆ ถือไป กับ
หนังสือพิมพ์เท่านั้น ที่นพอไปลงเข้า เกิดมี
เพื่อนฝูงรู้จักออกหลายคน และทุกคนต่าง
แสดงความยินดี ให้ความอนุเคราะห์ในการพัก
การเที่ยว อย่างพุ่มเพอัย ทั้งขอจะให้พัก
เพื่อย่อยหัว ๆ หลาย ๆ วัน ออกเสียคาย
แต่เมื่อไม่มีอะไรไปเลย จึงต้องขอคุณ ปฏิเสธ
ความกรุณาของเขาเหล่านั้นไว้คราวหน้า ใน
คืนนั้น เพื่อนเขาพาไปชมตลาด ผมหาขายมา
หาของที่เป็นสินค้าโดย ผมหา คนไทยพบเมือง
สำหรับเป็นตะลึง ชวนกว่าตลาดที่สุก ก็โคผา
๒-๓ ผืน แต่เย็นของสำหรับท่านสตรีทั้งนั้น
เมื่อซื้อแล้วนึกหาเพื่อนของผมหงอกหนึ่ง ไม่มี
สักคนเดียว จะเอาไปใช้เองก็ไม่ได้ ที่สุกก
เวียนมาถึงคุณทั้งสอง อ้า! ก็แน่ ผมจะนำ
ไปฝากคุณ รวยไว้นะ แม้ว่าเย็นของไม่สู้มี
ราคาค่างวกระไรนักก็ตาม ไปร่ำกันถึงความ
สำคัญที่มีอยู่ในหัวใจของผู้ให้ ผมให้คุณ—

ส. โพธิ์ศิริ

มีน

และให้ด้วยหัวใจปรารถนา ให้ด้วยความ
เคารพในมิตถธรรม แต่ผมจะนำไปให้คนได้
ที่ไหน? หรือจะกรุณามารับเอง ก็ได้!
ได้ทั้งนั้น โปรดส่งมาเถละ ผมรอปฏิบัติอยู่
ด้วยความเต็มใจ

หวังว่าจดหมายฉบับนี้ถึงจากบ้านพาซัง
ถึงมือคุณเรียบร้อย ออกรู้สึกทวาก ๆ เมื่อ
นึกว่า มันอาจไปทำอะไร ให้คุณเดือดร้อน หรือ
ระคายแสบสักนิดของเล็กน้อย แต่เมื่อหลุดไป
จากมือเสียแล้วทำใจ นั้นแหละ ดังอย่างไร
ก็แล้วไปเถอะ ถ้าอาจเป็นไ้จริง ๆ อย่าง
ทวาก ผมระลึกถึงไปนอนร้องไห้ที่บ้านสัก
๑๒ เดือน และระไม่พยายามขออภัยโทษ
จากคุณเลย ยอมให้ลงโทษทัณฑ์ทัฬหกรรม
พอใจ

ผมคิดถึงคุณจริง ๆ ด้วยนา

ส. พ.

จดหมายฉบับนี้ ฉันส่งในพระนคร ไทย
ทางจดหมายด่วน ต่อจากนั้น รุ่งขึ้นเต็มวัน
ฉันจึงได้รับจดหมายตอบจากเขา เธออย่าให้
ฉันคิดมาให้อ่านด้วยเลยนะ เพราะไม่ได้ขอ
อนุญาตจากเจ้าของ เขาอาจเคืองฉันมาก ๆ
แล้วก็ได้ แต่จะบอกความสำคัญแก่เธอสัก
เล็กน้อย เพื่อมิให้ขาดความ

เชื่อว่า จดหมายสองฉบับของฉันทันนั้น ได้
รับแล้ว ฉบับแรกออกจะเป็นพิษ? เพราะ
ผ่านท่านผู้ใหญ่ของเขาอีกก่อน และแล้วก็เลย
ตีความหมายเข้าใจเอาตามลูกใจ ถูกตาม
ความนึกความเข้าใจของท่าน จึงทำให้ผิด

ใจเรา—เรา! ฉันทหมายถึงผู้ตกลงโทษ คือเขา
และฉัน แต่สำหรับตัวเขาเอง ก็เข้าใจฉัน
และไม่มีอะไรเลยที่ระแวงในความเป็นมิตร?
เสรี! เธอลองทวนจดหมายฉบับแรกของฉัน
หน่อยเถิด แม่เพื่อนรัก เธอเห็นตรงไหนบ้าง
ที่น่าแสดง? บางทีฉันอาจไม่รู้สึก เพราะ
เขียนด้วยหัวใจ และสละมันเห็นชอบ ทั้ง
เป็นเวลาที่ยุ่ง ทุ่มอยู่ด้วยความรัก และเศร้า
ใจ เรื่องทั้งหมดที่ผ่านตาเธอตามท้วงสงสัย
ความนึกของฉัน เห็นสั้นเกินที่จะทำให้เกิดไป
เกี่ยวกับศีลธรรม และประเพณี แต่อะไร?
ทำไม? คนเราเห็นคนอื่นหวังก็ดื้อกันนั้น เช่น
ศัตรูสำหรับความต่างเพศ? น่าจะถูกต้องจริง ๆ
ก็ที่เขาว่าโลกของสมัยปรกติขึ้น ต้องการ
ซื้อขายกัน แม้ว่าจะระรักกันบ้าง ถ้าไม่มี
เงินซื้อ ก็รักต้องรักกันไม่ได้ มันเป็นโลก
ของการซื้อขาย ไม่ใช่โลกของความรัก—
ความสัมพันธ์และความปรารถนาประณอม ไม่มี
ใครเลยที่จะยอมเข้าใจ (good understanding)

พ.ศ. ๒๔๗๕

ห้วงหนึ่งของมนุษย์

ชั่งกันและกันได้? นอกจากเงินจะแนะนำ
เงิน—เงิน โอ! เงินผู้ประยุตโลก—โลก
ของความเห็นแก่ตัว-----

นี่เป็นจดหมายของคุณอีกฉบับหนึ่ง ที่ตอบ
เรา คุณก็ส่งให้ยกมือเอง ในตอนเช้าที่เธอ
เอาซองมาบรรทุกให้คุณกลับ คุณก็เห็น
หน้าเธอเป็นครั้งแรก ความรู้สึกมีมากจน
พูดไม่ได้-----

เขียนที่.....

กินวันที่.....

คุณทั้งสอง!

๕ ธันวาคมที่เก่าแก่ ๆ นับจาก ๑๙ น. ณ
เสียงยามสถานีหัวลำโพงเคาะระฆัง ๑๒ ครั้ง
ทั้งคน ทั้งรถ เรียบกันไปครึ่งพระนคร แล้วนะ ที่
ผมต้องนอนชมและซึมอยู่ พร้อมกับจดหมาย
ของคุณ วางทาบไว้บนอก หลังจากได้อ่านมัน
แล้วหลายครั้ง หัวใจผมสั่นและคร่ำครวญ
เหลือเกิน โอเอ๋ย! เวระอะไรของผมนะ!
เป็นดังเพียงนี้ น่าสงสารที่สุดแล้ว ไม่คาด
ไม่คิดสักนิดเดียว ว่าจดหมายของผมฉบับ
นั้น จะไปทำความเดือดร้อนให้กับคุณ จาก
ความไม่รอบคอบ นี่ก็ชวนเกินไปเอง กลายเป็น
ภัยแก่ตัว และลูกหลานถึงคุณด้วย ขอ
ขอบคุณอย่างลึกซึ้ง ที่ไม่คิดจะเอาโทษ

ที่จริง คุณควรจะเกลียด—โกรธผมได้ทันที
หากจะไม่เพราะความเจตนาที่ตามเด็ก แก่—
คุณ—คุณ ผมเคยสำราญแล้วแรก ๆ ที่รู้จัก
ว่าคน อย่างผมนั้น ชอบ จนเชื่อ ปราศจากเล่ห์
เหลี่ยมอย่างใด ๆ เมื่อมีความรู้สึก หรือ
เกิดอะไรขึ้น ก็พูดไปตรง ๆ เห็นการตรง ๆ นั้น
ทำง่าย และไว้วางใจว่าทุกคนจะมีหัวใจ
พร้อมด้วยแนวความคิดตรงกัน ท่านผู้ใหญ่
ของคุณจะเวทนาท่านน้อยไม่ ถ้าท่านทราบว่า
ผมเป็นคนเช่นนั้น เพราะเหตุของผมจะมี?
ที่บดบังท่านเสีย อย่างไรก็ตาม คุณโปรด
เวทนาผมหน่อยเถิดนะ—และ—

—และ—วันผมก็ลาไปแล้ว นานวัน
ละคุณก็จะได้อีก ก็นั้น ขอให้ผมได้จาก
ไปกับความเย็นมิตร และมีหวังว่าจะได้พบ
กันอีกด้วยความยินดีเถิด จากเวลาที่ผมส่ง
จดหมายฉบับที่สอง “โดยด่วน” แล้วตั้ง
แต่นั้นมาผมอยู่ด้วยหัวใจที่รอนรน แม้จะไป
ไหนสักครั้งก็เขียนจดหมายทิ้งไว้ที่โต๊ะผู้ทำการ
เผื่อว่าถ้าคุณจะไม่พบ มีห้วงอยู่ที่คุณเท่านั้น
นั่นแหละ คุณ—คุณ—เพื่อนที่เขามาด้วย เขาทั้ง
ผมไปเสีย ยาก—เคยวันผมทำด้วยคุณด้วย
เข้าแล้ว สาย—เย็นแล้ว ไม่เห็นหัวแล้วคุณเลย
อัน ก็ร้อนใจหนักขึ้น ชวนเพื่อนคนหนึ่ง ไปที่บ้าน

ส. โพธิ์ศิริ

มิน

คุณ ไก่พื้คุณแม่ของคุณ และทราบกำหนด
ว่าคุณเลิกงาน ๑๖ น. สมัยกลับ เกรียม
ของฝากห่อเสร็จลงมาถึงล่าง ผู้จัดการส่ง
จดหมายให้พ่อ^๑ ผมนั่งลงบนรถแท็กซี่ ไม่
ไต่บอกรให้เข้าไปทางไหน เพราะกำลังอ่าน ร.ม.
เขาคงคิดว่าผมจะไปซื้อสมชายไปตามแถว
ฝั่งถนน^๒ ? จึงขยเรอขยบนเลขที่ทำงานของ
คุณ รู้สึกขยบอกให้เขาพักดลย ถามหาคุณ
ก็ไต่ทราญว่ากลับเสียก่อนแล้ว เทานเองผม
ก็ทมหกหว ^๓ให้รดน้ำมาส่งโซเท็ด นังขมอยู่
นาน แล้วกันั้นอนลง ไม่รู้ว่ามิกหรือไม่มีก
ไต่ขยสมองของผมหำลึงวาทภาพลวงทาคัวเอง
ไต่เห็นคุณนั่งหน้าเคร้า เนื่องจากผู้ใหญ่ท่าน
ทอว่า ไต่ขยทักเอนังมาจากกรรมทผมสร้างขน
แล้วผมหกกันพลกไป ๆ มา ๆ ทำอะไรไม่ถก
รันทสุดทของลูกมานังเขียนจดหมายนี้ หวังไว้
ว่า เชนัน ๗ น. กัอนรถออก ถ้าคุณมาก
ไม่มีเวลาขยแจ้งให้ฟัง จึงเอนการเหมาเคท
เอนาทจดหมายให้ขยแงแทน

ทั้งไต่อย่างมก ๆ ว่าจะไม่ไป^๔ที่ขานคุณ
แต่กัเห็นเอนขยขยเปลาเทานัน ครันจะรอขยอีก
กัทผมสร้างขนคัยเอนไม่เก็น ๕ ขาท ทอ
๑ วันนั้น กัจะพวงลงมทขยเสีย ครันจะกลับ
อย่างเอน ๆ กัถลวจะเสียประโยชน์และความ

ทั้งไต่ของคุณและคุณส้งกั ความคัยไต่เอนขยคัย
เอนาเอนัน ^๕จึงจำต้องกันคนกันเอนไปคามเอนัง
คุณ — คุณเห็นความจำเอนของผมสัทหน้อย
ไหม ? และน่ำเสียไต่เอนไปหรือ ? ที่มา
ไต่เอนส้งสั ? เชาอย่างนี้ คยกับผมสัทหน้อย
หรือจะเลก ? แต่กัทหรือคนะคุณ ^๖กันั้นเรา
จะคยกันไต่ยาก สำหรับหญิงกับชาย และ
เอนันทัวผม ? ผมไม่กัเคียนความคัยของผมใหญ่
เพราะผมาเอนเห็นแก่ตัวมกเก็นไป ไต่ผม
มิงมิกสรุสูกเอนใหญ่เอนโคกว่าเคียนทหน้อยเลก
ถ้าเอนไต่ จะสร้างคัคสั ๕๐-๖๐ ขัน จึง
คนขันไปกระเจายเสยง ขกเลกขรรมนิยมเอน
นัเสยท ออกความคัยคัถึงขันเอนอย่างทขยแ
ของผม ^๗คู้ช่างเอนไต่กันง่ายกาย ทวงกั
ไต่ขมมาก ผมจะกลับไปขยความแ่มขันจาก
มิก ^๘ในสองสามวันนั พยไต่เอนเอนาเอนทว่า
ผมเอนไต่ ? หน่าขัค มื่อขัค ทัวเอนกัไม่ทราญ
จะเอนเพราะเอนอนหรืออย่างไต่ ทัจริงกัไม่ค้อย
เอนไต่ไรกั เเคยเอนอนไม่กักละเลย แต่วันนัแหละ
ออกจะเค็มท ^๙นี้ร่วมขย ๒ แล้ว ไต่!

พระนครแห่งความสุข ? เอน ! เชาพยเห็น
ทวงไต่หนนทไต่เอนส้ง ? ผมมอเอนไม่เห็นเลย
มิกแต่กัความ คาระทา เคยคแค้น ไต่เอนเอน
เเกระช่อนความเคือคคาล และเอนาเอนขยไว้

พ. ศ. ๒๔๗๕

ห้วงหนึ่งของมนุษย์

ภายใน อนิจจา! นี่หรือความศิวิไลซ์ของ
อารยะ ฉันทาก่อนละ และผมขอลาคุณด้วย
ที่สอคน ถ้าและคุณสามารถทำได้ โปรด
กราบคุณแม่ของคุณด้วยนะคุณ—ว่าผมฝาก
กราบมาลาท่านไปบ้านนอก ครัย! ลูกแล้ว
ไปบ้านนอก ซึ่งเป็นที่อยู่ของแม่ผู้เป็น คน
บ้านนอก คุณสันทเคยพุกกับผม ย้ำไว้ว่า
แกเองก็เป็นคนในกรุงฯ แต่รู้หรือว่าคนใน
กรุงฯ กับคนบ้านนอกนั้น เขาค้นไม่ได้ เหมือน
น้ำกับน้ำมัน? แต่—เออ! มีหลายอย่าง
กัน บ้านนอกหรือหลังกรุงฯ

ผมเขียนจดหมายนี้ เมื่อมีความคิด และรู้
สออันนอกอันมากเกินที่จะเรียงลงเป็นทวนสอ
ได้ ฉะนั้น เท่าที่นึก และสามารถ ก็เขียนไป
ขอคุณโปรดเข้าใจไว้ หน่อย ผมจะรัก
สำเนาไว้เช่นคันฉัตรยี่ สองอ่านเมื่อเวลาสบาย
ใจ เขาว่า เราจะเขียนหนังสือเมื่อกำลังกลุ้ม
ใจ ก็ไม่ได้โดย ดังนั้น ถ้าคุณพบคอนได
แรงไปบ้าง กรุณาเลิกเถิดว่า นั่น! เป็น
ความเชื่อของภักดีของผมนำไป แต่
ขอวิงวอนว่า นำไปในทางหัวอื่นก็ทั้งนั้น

ย้าย ๒ น. แล้วละคุณ ใครเข้าขลุ่ย
ไม่ทราบเสียงเย็น และวังเวงจริง ผมขอลา
นอนสักงีบ พังขลุ่ยเพลิน ๆ และนึกถึงคุณ

ข้างที่ระหัดและฉัน

อย่าเพิ่มลิ้มโคของคุณเสีย
ราวรสสัก

ส. พ.

ต่อจากนี้ฉันก็กลุ้มบ้าน เรื่องอะไร ๆ ทั้งมันไว้
ในพระนคร อันถ้าวหนำไปจนชีวิตที่พลอดลง
กลิ้งกระดอนไปตามทางของมัน!

เสียดเสีย! นี่แหละหนา มนุษย์ทั้งมีห้วง
ขุณหาสำคัญที่เราทั้งสองพบ และแก้กันไปจน
จนสิ้นลมปราณ ก็ไม่ขยลังไ้ ระบายไป ข้างที่
ก็รักกันบ้าง วนเวียนมา เรียบผูก เรียบแก้
สร้างเล่ห์เหลี่ยมไว้แข่งกันและกัน จนผิวโลก
อันเปลี่ยนแปลงไม่มีความหยุด!

อ่อนใจมากเสียแล้ว น้ำในทะเลกำลังขึ้น
ลมพัดแรง ฉันรู้สึกหนาว อยากจะหยุดเขียน
และกลับไปพักผ่อนได้เล่นซอกกล่อมใจเสียสักพัก
แล้วจะนอนถึงเธอ ผู้ซึ่งฉันหวังว่าคงเป็นสุข
ตลอดคุณพ่อ—แม่ และญาติ กราบท่านแทน
ด้วยนะ ฉันคิดถึงท่าน หากเธอว่าง ถ้าเธอ
ทำได้ โปรดอย่าลืมข่าวอันควรระบอถึงฉันบ้าง
แม่เพือนรัก!

จากผู้ที่คิดถึงและรักเสียดเสียด้วยตัวเอง

ส. ไพรีศิริ

ท้ายสะแก

๖/๕/๗๕

ปิดตา

ความน่า

บ่ายวันเสาร์ที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๕ กลับจากทำงานแล้วนอนอ่านหนังสือ
เพลินหลับไป เกิดชาย สัมพร ลูกชายคนเล็กเข้ามาปลุกข้าพเจ้าในห้อง.

“พ่อครับ! พ่อครับ! คนซาทาพ่อครับ” สัมพรร้องบอก ใช้ภาษาทามวี่ของแกชังม
อายุเพียง ๓ ขวบ กับ ๔ เดือน ะพูดให้เราเข้าใจได้ ข้าพเจ้าฟังอยู่ ๒-๓ เที้ยว และลอง
แปลเป็นภาษาของผู้ใหญ่อีกทีหนึ่ง ก็ได้ความว่า “พ่อครับ พ่อครับ คนมาทาพ่อครับ”
ข้าพเจ้าลงจากเตียง ขึ้นมาเปิดออกมามองห้อง เพื่อดูว่าใครมาหาจริงตามที่กล่าวหรือไม่.

ที่ชั้นบันได มีชายคนหนึ่งรูปร่างองอาจ อายุประมาณ ๔๐ ปี ผิวเนื้อค่อนข้างขาว นุ่ง
กางเกงแพรดำ สวมเสื้อยูกเก่าๆ มีผ้าขาวมาคาดำผ่านขาขวาข้างหนึ่ง นั่งอยู่ พอเห็นข้าพเจ้า
แกก็ยกมือไหว้ทักทายทักทวงเรื่อยเรื่อย แต่คิดจะกระดาก ไม่ปรีปากพูดว่าอะไร ข้าพเจ้าไม่เคย
รู้จักมาก่อน จึงได้ถามว่าเป็นใครมาแต่ไหน เมื่อค่อยคลายประหม่าถามลงข้างล่างแล้ว
ชายแปลกหน้าก็บรรยายเรื่องต่อไปให้ข้าพเจ้าฟัง ข้างตอนที่สงสัยหรือฟังไม่ชัด ข้าพเจ้า
ก็สอบถามบ้าง แต่สำหรับถ้อยคำที่ข้าพเจ้าซักถาม เพื่อยืนยันความแน่นอน ข้าพเจ้าได้ก็ออกเสีย
ถ้าท่านผู้อ่านใช้ความพิเคราะห์สักเล็กน้อย ก็ระทวยได้ว่า ข้าพเจ้าถามเขาว่าอย่างไร เพราะ
คำทักของเขามองออกตามของข้าพเจ้าอยู่ในตัวแล้ว.

อนึ่ง ที่ให้ชื่อเรื่องนี้ว่า ปิดตา เพราะข้าพเจ้ามาพิเคราะห์เห็นว่า เรื่องที่เขาเล่าข้าง
ลงท้ายก็ยกทกลอนกลอนที่ข้าพเจ้าเคยแต่งตามกระทู้ส่งไปประกวดได้รับรางวัลในหนังสือวิทยาน
จารย์ เมื่อ ๒-๓ ปีมาแล้วเสียจริง ๆ นอกจากนั้นคำว่า ผม ที่จะมีต่อไป โปรดเข้าใจว่าเป็น
สรรพนามของผู้เล่า ทาใช้ข้าพเจ้าไม่ ส่วนคำว่า ไต่เท้า นั้น ถ้าในกรุงเทพฯ เรียกใครว่า
คุณ แล้วยกยไต่เขานิยมเรียก ไต่เท้า ซึ่งถ้าพูดกัน ท่านจะเห็นว่าข้าพเจ้าเขื่องอยู่สักหน่อย
แต่ที่แท้ข้าพเจ้าเป็นเพียงผู้ที่ชอบเขียน เขียนให้ไทยเขมร ให้ท่านอ่านเพื่อความบันเทิงเท่านั้น.

พ. ศ. ๒๔๗๕

ปิตดา

ผมชื่อ สวัสดิ์! สวัสดิ์ รักประสิทธิ์ บ้าน
เดิม หรือครบุรี ตำบลบ่อทราย จังหวัดสงขลา
นั่นแหละครับ. ผมเกิดเมื่อ ๕๐ ปีมาแล้ว
อ้อ! คุณยังไม่แก่แน่ครับ เห็นจะเป็นได้ครับ
มีคนทายผมว่าอายุ ๒๕ บ้าง ๓๐ บ้าง บ่อยๆ
เพราะผมไม่รู้สึกแก่ ผมจึงไม่แก่ ชื่อนี้
เป็นจริงอยู่หน้าครับ ผมไม่มีทุกข์ มีอันภัยใคร
พอจะยอมทุกข์ ชนครึ่งเดียว ก็ด้วยเรื่องระย้าน
แหละครับ ทำกรรมแท้ๆ ผมเป็นนักเรียนได้
รับการศึกษากจากโรงเรียนหลวงสำเริงประโยค
ประถมอย่างเก่า แล้วก็เข้าทำงานเป็นเสมียน
มหาดไทย จากนั้นย้ายไปอยู่สรรพากร ได้เป็น
สมุหบัญชี เงินเดือน ๕๐ บาท บิคามารดา
ผม ท่านสนับยุติ่งแก่ผมยังจำความไม่ได้ ผม
ต้องฟังก็ และฟังตัวเองตลอดมา ผมเป็น
ศิษย์วัด เป็นสามเณรที่วัดเกตุรัตนาราม
ครบุรี นั่นแหละมีอชวาที่เกี่ยว อ้อ! ได้เท่า
ชอบฟังหรือครับ ว่างๆ มีโอกาสผมจะมา
เทศน์ให้ไดเท่าพวงแก้วคาถาอยู่ อ้อ! ทะระมี
เรื่องนั้นหรือครับ ก็เพราะเรื่องเทศน์มหาพน
นั่นแหละครับ ผมได้โยมอยู่จากคนหนึ่ง
ชื่อ นิม เป็นคนพยานผู้หนึ่งในตำบลบ่อทราย
สามท่านถึงแก่กรรมตั้งแต่ผมยังไม่เกิด เกี่ยว
ชีวิตครับ ผมจะบรรยายให้ฟัง ขำนิม มีบุตร

บุญธรรมคนหนึ่ง เป็นลูกพ่อแม่ตาย เขาให้
ชื่อศรีวันวล อายุอ่อนกว่าผม ๗ ปีเต็มๆ เกียว
ครับ เกิดคนเคยเขยानโตมาส่งผมทั่ว
ทกวิน ไหนครับ? สบายชีวิต ปลูกปลูก
ผิวขาวละเอียด หน้าตาละนางเอกภาพยนตร์
เขยวครับ. พุ่โธ! ตามได้ ชีวิตเขยวได้เท่า
ผมรักหล่อหน้าวราภะชีวิต ในที่สุดผมก็สึกจาก
เณร มาอาศัยอยู่กับคุณขำนิม อยู่ร่วมหลังคา
เกียวกับศรีวันวล ผมได้คู่กับขำนิมพระคุณ
เป็นผู้ประกอบการได้เล่าเรียนจนตลอด เมื่อผม
ได้เงินเดือน ๒๐ บาทนั้น ศรีวันวลอายุ ๑๑ ขวบ
ผม ๑๘ ขำนิมส่งศรีวันวลไปเรียนหนังสือถึง
กรุงเทพฯ ผมก็ตามไปส่งถึงกรุงเทพฯ
เหมือนกัน เงินเดือนของผม ๒๐ ผมเอา
๒ ทาร ใช้เอง ๑๐ ให้ศรีวันวลเดือนละ ๑๐
ผมกะเห่มีกะเห่มี รับประทานอาหารวันละ
๒ มื้อ เสือขึ้นนอกมีตัวเดียว กางเกงแพร
ไม่เคยมีกระเขาเลย มีแต่ใส่ร่นอยู่ก็ขำนิม
ตัวหนึ่งเท่านั้น คุณขำนิมหรือครับ ท่าน
รักผมเท่าๆ กับศรีวันวลเหมือนกัน เพราะได้
ผมไว้ใช้แทน ศรีวันวลได้ไปกรุงเทพฯ คือ
ยังครับ คุณขำนิม เกียเป็นชาวกรุง มาได้
สามที่สงขลา เพราะเห็นขำนิมเป็นแดงผม จึง
เกียเงิน เกียทองได้ ท่านเคยเป็นคนในวัง

สารทล

มีน

ท่านต้องการให้ฉันพลเล็กพลลาภ รู้จัก
การเข้าการเรือน เหมือนท่าน จึงได้ส่งไป
กรุงเทพ ฯ ไปอยู่ในวัง เพื่อฝึกหัดความรู้
ต่าง ๆ ตามแบบแผนที่ดี ๕ ปีเต็ม ๆ เกี่ยวกับ
คุณข้าลมีชัยฉันจึงไปกรุงเทพ ฯ ด้วยกัน ไป
รับฉันพลกลับสงขลา ๕ ปีที่ฉันพลจากไป
ฉันพล อายุ ๑๖ แยกเนื้อสาว พุทโธ!
สวยซีศรีบ ฉันพล ผิวเป็นนวลใบ งามราว
กระนางฟ้า (ทรงรับเข้าเฝ้าฯ เสด็จขึ้น
บัลลังก์ อยากรู้อยากเห็นนางฟ้าที่ใหม่)
กิริยา ท่าทาง จะเดินเหิน พกพา อย่าให้ผม
พรรณนาเลยศรีบ ทาที่ใดไม่ได้ หาใครเปรียบ
ไม่ได้จริง ๆ ฉันพลยังคงรักผมดังเดิม เรา
กลับมาอยู่ด้วยกันที่สงขลา พวกกัน คุยกัน
หยอกล้อกัน โอ๊ย! ยังกระซิบสรวลหัวเราะ
บ้านคุณข้าลมีชัย เวลานั้นเป็นวิมานขรมสุขของผม
ถ้าฉันพลอยู่บ้านแล้วผมเป็นอย่างไรไปไหนเลย
ฉันพล อยู่สงขลา ฉันพล เป็นคนรักใส่
เป็นบุตรคุณข้าลมีชัย เป็นทายาท กองเงิน กอง
ทอง โอ๊ย! เป็นพรหมเชียวศรีบ ฉันพล
เคยเอาจดหมายผู้ชายที่มาถึงห่มให้ผม
อ่านทุกวัน ๆ ผู้ชายหลังรักเจ้าห่มเหมือน
มกแดงคอมมะม่วงนั้นแหละศรีบ รักผม
คนเกียวกวจริง ๆ สาขานใด ผมรู้จัก ผมทำ

หน้าที่คอยจดหมายแทนฉันพลเสมอ ได้เท่า
คงคาดถูก เฮอะ—เฮอะ ผมเขียนคำสั่งให้
ทุกคน ยืนศรีบ ยืนไม่ได้เสียอะไรกัน เป็น
แต่ได้ลืบ ๆ คำว่า ๆ ว่า—ภายนอกนั้นแหละ
ศรีบ เป็นของผมทุกกระเบียดนิ้วกว่าได้ คุณ
ข้าลมีชัยหรือศรีบ รู้เสียยิ่งกว่ารู้อีก ระบุว่า
กระไรศรีบ ก็ท่านคงใจไวแล้วณศรีบ.

ผมกับฉันพลเกี่ยวกับกันทุกวัน แลผม
ทราบ ชายทะเลนั้นแหละศรีบ เป็นอุทยานที่
ประพาสของผมละ ได้เท่าที่รู้ ที่ไหนจะ
เท่าข้าสนและชายทะเล เวลาบ่ายลมพัดกรวย ๆ
เสียงลมกระทบใบสน ดังโหวก ๆ ทำนอง
“ข้าสนต้นสูงสล้าง แผ่กิ่งกว้างส่ง
สาขา ใบเขียวล้วนชวนทัศนา ครา
ลมโกรกโหวกวังเวง” จะเท่าที่ใหม่
ระรื่น น่านั่งเล่น น่านั่งสนทนาเท่าข้าสนสงขลา
เย็นไม่มี ถ้าหากนั้นถ้าหากทวาย ทวายชาว
ละเอยก เป็นขอบของทะเลสาบอันมีน้ำเค็ม สี
เขียวราวกระมรกต ฉันพล ออกหน้า ผม
ตามหลัง เหยาะ ๆ เราเดินกันไป กลิ่น
น้ำหอมที่เจ้าห่มใส่ปลิวเข้าจมูก หอมเย็น ๆ
หอมใจใจ ผมเดินเท่าขาวสะอาดที่ห่ม
อย่างไปบนทราย เพลินจริง ๆ ศรีบ เดินเท่าไร
ไม่มีเหนื่อย ไกลเท่าไกล ได้กลิ่นน้ำหอม

พ.ศ. ๒๔๗๕

ปัดดา

กลิ่นศรีนวลที่ไร เช่นสักชนชั้นทันที สะ สะ รันฉ ๆ ผมเห็นคุณข้าเดิม ยมละไม แวดคา
ผมก็นึกอยู่เหมือนกัน ว่าไ้เท่าคงเห็นพ้องด้วย เติมไปก็ด้วยความกรุณา ผมรู้ก็ ท่านรัก
แน่ ๆ จึงครับ เวลานอนมันสุขหยอกไปเมื่อ ผมมาก.
ไหว.

“หรือ ? ว่าใจ พ่อสวัสดิ์ ขอกข้าเสีย
ทรง ๆ” ท่านเคื่อน

คุณข้าเดิม เห็นผมกับศรีนวล สนิทสนมกัน
เกินไป ท่านเกรงว่าจะเกิดเหตุมีก็มีร้ายขึ้น
ตามนิสัยของผีใหญ่ซึ่งรอยคอยเจตนาที่แฉะรัก
ซอเสียง ท่านจึงรีบจัดการ—มาย้ายครับ.

แล้วกัน ผมไม่ค่อยเวลาไหน จะคอยเวลาไหน
อีกล่ะครับ ผมตอบว่า—“ผมรักมาก”

ไ้เท่าเข้าใจผิดกันก็ ผมเรียนมาแล้วว่าท่าน
ก็รักใจอยู่เหมือนกัน ถ้าพรากกันอย่างไรไ้เท่า
ว่าก็ขอเสียครับ สะ สะ ผมถูกใจมันน เป็น
ตายเกิดก็ช่วยครับ.

“เจ้าละ ?” ท่านเงยหน้าขึ้นถามศรีนวล
แล้วเอามือลูบหลังหล่อนอยู่ไปมากด้วยความ
เอ็นดู ผมรู้ ท่านเวทนาศรีนวลมากทีเดียว
ทันแกมแกงเหมือนฉนั้น ศรีนวล วางมือ
ทันควนงแฉะเสีย นึกไปก็ขี้มาก

คืนวันหนึ่ง ผมยังจำได้แม่นยำว่าเย็นคืน
วันพฤหัสบดี พอรบประทานอาหารเย็นแล้ว
ก็พักพิงค้ำ ผมนั่งเล่าเรื่องราวเรื่องราวของ
ตอนๆที่เขียนระบิกันลงไปให้หัวมาลาในดำให้
ศรีนวลฟังทีละเบื่องเรียน คุณข้าเดิมเรียกผม
และศรีนวลเข้าไปหา ท่านใช้ให้ศรีนวลนวก
ที่หาท่าน ส่วนผมซึ่งนัวร้อนและระบิหนักมาก.

“ลูกเกลียดกะ” หล่อนว่า แล้วยม
หันมากินเอาผมเข้างหนึ่ง

“นี่พ่อสวัสดิ์, ข้าถามจริง ๆ เอะ สะ พ่
กับศรีนวลนะ ชอบกันมากอยู่หรือ ?” คุณข้า
เอ๋ยขึ้นนก่อน ผมเหลียวตาไปก็ศรีนวล เห็น
หล่อนก้มหน้า แก้มแกงเหมือนฉหลาย ค้วย
ถูกช้าย ผมก็อายเหมือนกัน เลิกกินห

“หนูละพเคเย็นเล่นยังงี้เสมอ ไ้จนบ้าน
แล้ว” คุณข้าก็ “คริ ปล่อยห้วยงเย็นเซิง
ทำละเท่ากินละกะมีงี้ เกิดกัน” ท่านล้อ

“ว้ายตาย! ลูกไม่เคยเย็นเท่าซึกก็ พ
ห้วยละก็ไม่มีรู้ละ” หล่อนตอบ แล้วซบศีรษะ
ลงเกลียดก็ตกคุณข้า เช่นเคยวักยแฉะทำประจ
เจ้าของ

“นวลเย็นเท่าจริงแฉะครับ ผมจะเป็น
ยังงี้ ผมสั้น ๆ ยังงี้” ผมว่าพละงักผมออก
ข้างเป็นพระยาน

ศารทล

222

“อึก!” ครั้นวาทะบทหลังผมเข้าให้ “ฉัน
ไม่ใช่เด็กวณิ จะโกเ็นเหา” หล่อนยอ

“^A ~ ^ส ^๔ ~ ^๔ ~ ^๔ โจนหัวบะ” ผม
^A
 เคย

“ไม่เอา ไม่เอา อย่าทะเลาะกัน ไช้!
 นวลยกเข้เช่นหมากของแม่เจ้าห้อง พ่อตัวเล็ก
 เจ้านารีออกไปให้ยา แล้วจะขึ้นหมากให้อีกคำ”

ไหนครับ? ท่านถามเล่นยังงั้นเองแหละ
ครับ ที่เก่านั้นก็อยู่เดิมอยู่แล้วว่า สมก
คือนวลรักกันเพียงไร. คือนวลหรือครับ
ไม่เคยบอกสมกด้วยปากเลย ว่าหล่อนรักสม
แต่อาการที่รัก เมื่อสมกพบหล่อน หรืออาการ
ที่สมกถูกขยหลัง ก็บอกอยู่โง่งๆ แล้ว จะเอา
ขยใจอีกละครับ รังครับ รังอย่างได้เท่าว่า
หยิกจนนมเจ็บ ทุกเช้าวันสระผมก็ขย น้แหละ
บอกว่ารักละ ผีหลนไว้ขยเสมอ ฮะ ฮะ

๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

เห็นขณะหรือควย ไม่มีเห็นเลย ไม่รู้ว่า
กำลังวิ่งขามันมาจากไหน ตอนดึกขำรุ่ง ทำงาน
ไปจน ๓ โมงเช้า เป็น ๔ โมง กลับจากงาน
ทำงานต่อไปจนค่ำอีก วันเสาร์ วันอาทิตย์

ซ้อมหลักคำสอน และดูแลให้ช่างทำสำเนา
 ใหม่ด้วย. ในเวลานั้น ใครจะสุขกาย สุขใจ
 เท่าผมเห็นจะไม่มี ลูกตะขบ รมก็แก่พอ
 หุ่น ๆ ส่ว ๆ ที่จะได้เข้าหอ เหมือนโคเท่าว่า
 นั้นแหละ. ก่อนวันงานทั้ง ๑๐ กว่าวัน ทุกสิ่ง
 ทุกอย่าง เรียบร้อย ไม่มีตก. ครบ จำแนก
 ค่ำเขย ผมจำใจออกเหมือนกัน วันพฤหัสบดี
 วันเดียวกับที่ลูกคุณเขยถาม วันพอ เช่นวัน
 สุกกีย วันพฤหัสบดี เข้าสวดมนตร์แล้วเลย
 คน พลบเลี้ยงแขก ค่ำส่งตัว อ้อ! ได้เท่า
 แต่งงานแล้ว คงเข้าใจลูกตะขบ. ผมแต่ง
 กันอย่างธรรมดาเนียบกรุงเทพ ฯ เย็น ก็เขย
 ตอนส่งก็หัวครวญ ฮะ ฮะ โคเท่าชอบตอน

ศรันวล นุ่งชมพ้ออัน ผุดผาดราวกระดอ
 ขั้วขานอยู่ในสระซึ่งมีน้ำใสแจ้วเหมือน
 คาคักแคน งามนุ่งสัสด ไม่เหมือนคอกบัว
 หรอดกรับ ราวกระดัมจำวางในงานฝรั่งเห็น
 จะไต่ แทก่อน^๕ ผมขาวว่าน^๕มาก น่นละ
 กรับ นุ่มสวดยกว่า^๕เก่า^๕แน่.

ชนเคียง วาฬ เคียงที่ประกอบกับมุ้ง

พ. ศ. ๒๔๗๕

บิดา

หมอน ทนจน ชั่งทำควยผัสมือของศรัณวล งาม
ตระการตา ไม่มีเวลาพัก ไม่มีเวลาเขย ไม่มี
มีเวลาอ้อม โอ! นี่แหละครี เป็นความรัก
เป็นยอกแห่งความสุข อะไรๆ มันก็ มันงาม
ไปเสียทั้งนั้น ก็แปลกอยู่ครี เหมือนโคเท้า
ว่าจริง ๆ ที่จริงก็คุ้นเคยกันมานาน แต่ว่า
ไม่ได้สนิทสนมอะไรกันอย่างผัวเมีย เมื่อโค
ซึกซื่อซมซุยกันเช่นนั้น เออ! ผมจะเปรียบ
กับอะไรก็ โคเท้าเคยอ่าน ขุนช้างขุนแผนไม่
ใช่หรือครี โคเท้าถอนนี้แหละครี แต่ว่า
ไม่ใช่ก่อนครวญ เป็นคอนครอง คือคอน
ง่า—พิม พรรณนาถึง พลายแก้ว ผมจำได้
กะก่อนกระแทน คังนี้

ไอ้พ่อพลายสายสวาทของพิมเอ๋ย
พ่อไม่เคยห่างเหินหา มานอนหอ
อยู่ด้วยน้องสองเวลา พ่อเคยพาพิม
พูดฟโรวอน น่นซึกซึกสัฟยอก เย้า
หยอกดังจะกลืนไม้ไผ่กลมอ้น แขน
ซ้ายเคยหนุนให้เมียนอน ยามร้อน
พ่อก็พัดคะพอลม

บทนี้แหละครี ตรงกันแสงกับเขย ศรัณวล
หนุนแขนซ้าย ผมเล่านี้ท่านไปพลาง พัดไป
พลาง หยอกกันไปพลาง ถึงตอนเขยเรื่องทีไร
ผมก็ง่า—ทวดแขนซ้ายซึกครี ทวดเขามาๆ

แล้วกรูยกกัน ๆ ๆ พินครั้ง หมิ่นครั้ง นัยไม่
ถ้วนครั้ง หลบไปคนสองคน โคสัถย์ยกกันอีก
อา! สวรรค์บรมสุข สุขอะไรเล่าในโลกนี้จะ
เกินไปกว่า.

ยั้งขึ้นหรือครี ผมจะเล่าตอนต่อไป
ตอนทมิเรือง ตอนทวิมานของสมณะลาย
ทำลายอย่างกลมหาราล แผลกวีนาครวระ
ถูกภูเขไฟระเบิด ฟังนะครี เออละ.

การแต่งงาน ระหว่างผม กับ ศรัณวล ก็
เหมือนจะเป็นห่วงอันสุดท้ายของคุณย่าม ซึ่ง
ท่านแรกนาระเห็นเสียทันที แล้วจะได้หัดค้า
ขายเป็นสุข หลังก่อนผมได้แต่งงานแล้ว
ท่านมอภารธูระในย่านซ้อง ทั้งหมึกไว้ถัณม
และศรัณวล ส่วนตัวท่านก็เขยวัก ฟังธรรม
จำศีลภาวนาไปสามเเรอ ๓ เดือน เศษ ๆ
จนจะเข้า ๔ เดือนเต็ม ๆ นัยจากนั้นมา
มรณกรรมก็มาเยือนท่าน คุณย่าม ถึงแก่
กรรมโดยความชราภาพ ทั้งย่านซ้องและ
ทวีปสมยัตติทั้งมวลไว้แก่คนทั้งสี่ เมื่อโค
จักการปลงศพคุณย่าม ผมพระคุณสำเร็จเรียบร้อย
แล้ว ผมกับศรัณวลก็อยู่ด้วยกันมาด้วยความ
ผาสุก จนกระทั่งอีกเดือนหนึ่งต่อมา คล้ายกับ
ยศแห่งความหายนี้จะเริ่มเขยถึง ศรัณวล
กระหายที่จะไปเที่ยวกรงเทพฯ ไปอยู่กรงเทพฯ

การทล

มัน

เป็นกำลัง ๒๒ ไร่เศษ ไม่เว้นแต่ละวัน จะให้พา
ไปกรุงเทพฯ ย้ายไปอยู่กรุงเทพฯ ให้ได้ ๒
หล่อนหายใจเข้าออกเป็นกรุงเทพฯ ไปเสียทั้งนั้น
จริงซัควัย ถึงสมัยนกเหมือนกัน ตำแหน่ง
สมัยอยู่เงินเดือน ๕๐ บาท ไม่ใช่เงินของหา
ง่าย ถูกละครวัยเงินมีมากก็จริง แต่ก็รู้จักหมก
และก็หมกจริง ๆ ถึงที่ใดเท่าเห็นอยู่เคยวัน
ผมชี้แจงให้หล่อนฟังว่า เงินเดือน ๕๐ บาท
ไม่ใช่ของหาง่าย นอกจากนั้นบ้านช่อง และ
หลักฐานทางสงขลาที่ยังมี ไปอยู่กรุงเทพฯ
จะไปทำอะไรกัน ถ้าไปเพียงชั่วครั้งคราว
๑๐ วัน ๑๕ วัน ก็จะเป็นไรไป ถึงทาง
ราชการก็พอจะลาทำนได้ ครบ เหตุผล
ของผมนั้นก็อยู่ แต่ยังไม่แพ้ของหล่อน หล่อน
ว่า กะเงินเดือน ๕๐ บาท จะไปแยะอะไร
เคยวันเรามีเงินสกลอยู่ถึง ๕ พันบาท ถ้าขาย
เหี่ยวเรือนและทรัพย์สินยี่สิบ ๆ เข้าด้วย ก็
คงได้อีกพันกว่า ก็เสียว่า ๕ พันบาท ครึ่งหมื่น
เข้าไปแล้ว เงิน ๕ พัน เอาไปให้คนก็ คิด
คอกเบี้ยเพียงร้อยละ ๕ คือเดือน คงได้ร้อยละ
๕ บาท พันละ ๕๐. เงิน ๕ พัน ก็ได้ ๒๕๐
บาท ครบ เวลานั้นจะทำงานจนหัวคน เวียก
คอกเบี้ยสูงเท่าไรก็ได้ ไม่มีกฎหมายจำกัด
เงิน ๒๕๐ บาท คือ เงินเดือน ตำแหน่ง นาย

อำเภอชั้น ๑ นั้นเอง เราสองคนเข้าทำงานอยู่
เสียเดือนละ ๑๐ บาท ใช้ ๕๐ เท่าเงินเดือน
ที่เคยได้รับ จะเหลือเงินเก็บอีกเดือนละ ๒๐๐
บาท ๒ พัน ๑๐๐ บาท ๒ หมื่น ๑๐๐ บาท
เฮ้ย! เรารวยค้าย นี่ ยิ่งแหละครับ อ้อ!
จริงครับ เขาเรียกที่กลูกคิดวางแล้ว เหมือน
นิยายแซกชายชวท ว่าพ่แก่ นังก็คิดสมัยค้าย
ว่าชายชวทได้กำไรโดยสะดวก ๑๐๐ บาท
ได้ ๑ บาท พันไป ๑๐ บาท หมื่นไป ๑๐๐
บาท แสนไป ๑,๐๐๐ บาท โกฏิไป—
อ้อ! ในที่สุดแทนที่จะร่ำรวยอย่างว่า กลับไป
ถึเขาชวทที่มีอยู่แถววิเศษสันโด. ด้วย
ความรักเมีย ผมยอมตามใจหล่อน ลาออก
จากงาน ขายบ้านขายช่อง อพยพไปกรุงเทพฯ
เข้าบ้านอยู่หลังหนึ่ง ที่ตรอกมะขามเทศ ถนน
คันทอง ใกล้กับตลาดเสาชิงช้า เสียค่าเช่า
เดือนละ ๑๕ บาท ไม่ใช่ ๑๐ บาท อย่างที่
คิดลูกคิดกันไว้ ส่วนค่าใช้จ่ายในบ้านก็หา
ใช้ ๕๐ บาทกะไม่ อะไร ๆ ก็ถึงขยประมาณ
เดิมทุกอย่าง เว้นแต่คอกเบี้ย คำนวณคำนวณ
แม่นยำจริงครับ ค่ากว่าร้อยละ ๕ ไม่มีเสีย
มีแค่ร้อยละ ๖ ขึ้นไป จนถึงร้อยละ ๑๐ ใน
เดือนแรกได้คอกเบี้ยถึง ๓๐๐ บาท คำนวณ
ถึงได้กับด้วยความยินดี ความเป็นเศรษฐีคอก

พ. ศ. ๒๔๗๕

บิดา

เราอยู่ข้างหน้าแล้ว พวกชาวบ้าน ครอบ
มระฆังเทศน์ ครอบจนพวกที่เข้าคอกอยู่เลย
กลางเส้าซึ่งข้าพเจ้าเรียกครั้นนั้นว่า คุณนาย
ให้สรพณามผลว่า ไ้เท้า มีแขกไปมาหาสู่
ไม่เว้นวัน มาเยี่ยมเยียนถามข่าวคราวบ้าง
เอาของกำนัลมาให้บ้าง เอาเด็กเล็กมาให้
ใช้สอยเปล่า ๆ บ้าง แต่ผลแห่งการสนทนา
ในระหว่างแขกที่มา รุกหยาบ ครอบนัย กิคือ
การข่มขืน โดยมีท่านขุน คุณหลวง คุณพระ
เจ้าคุณ คุณนาย เจ้าแก้ว เป็นผู้ชักนำค่าประกัน
ล้วนแต่มีหลักฐาน มีครุฑ มีนกง ครอบแก่การ
ที่จะให้หยาบข่ม และให้คอกเขยอย่างเหาะ ๆ
ทั้งนั้น.

ถึงก่อนนั้นสัสยช้อยอยู่เหยาเฝ้าเรือนของ
แม่ครั้นนั้น กลายเป็นช้อยจากเหยาเฝ้าเรือน
หล่อนแห่งความพรหมไม่มีเคียว ทั้งเข้าและเขย
เหยวชรดทากอากาศ ก็นางของว่างทราช่วงค์
คุณหญิง คุณศรี และลูกกลิ้งอยู่ตามสโมส
ชั้นสูง ชั้นผู้ค่าง ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่จะทอง
ครุฑกระเบาะ ครุฑเงินออกโปรยปรายเพื่อความ
หรรษา เพื่อตำแหน่งคุณนายที่ช้อยลือลือว่า
รูปสวย และรวยทรัพย์ทั้งนั้น ไ้ไหนครั้น ?
แม่ละครั้น อพิกันสนุกกันใหญ่ เงินเขยแก้ว
สารพัดนึก เป็นนายหน้าแนะนำให้เข้าสมาคม

ชั้นสูง เป็นญาติ เป็นสหาย และเป็นช้อย
ของคนทั้งองการเงิน รวยง่ายทางบ้านท
สูงชั้นเหมือนปรอทที่กระทบความรอน แทนท
จะใช้เคียนละ ๕๐ บาท หรือ ๕๐ บาท กลาย
เป็น ๓๐๐ บาท ๔๐๐ บาท ค่าน้ำ ค่าไฟ
ค่าคนใช้ ค่าอาหารการกิน ค่าเครื่องแต่ง
กายของแม่ครั้นนั้น ตัวเลขไม่ต่ำกว่า ๒ ตัว
ทุกราย ส่วนรายไ้คือ คอกเขยร้อยละ ๕
ถึง ๑๐ เท่านั้น กลยักรงกันข้าม คือ คอก
น้อยลง เหลือแต่ใบ ใบนี้ไ้ใส่ครั้น ลูกหน
ฝักวัน ประกันพรั่ง เกือบไ้ยั้ง ไม่ไ้ยั้ง
๖ เดือนต่อมา ก็เหลือแต่ใบเลย ๆ คอกไม่มี
ผลที่สุด ต้องร้การพ้องร้อง ร้องเงินจากลูกหน
เสียค่าทนาย ค่าธรรมเนียม ไ้โฮ ! จิปาถะ
เหยวครั้น เฮอะ เฮอะ จะเอาไ้ไหนมาละครั้น
ก็ควักทุนเคียนเอง ครอบครวของผ
กลายเขยเลือนอนกินไปเสียแล้ว การเงิน
ในบ้าน ออกระเซาทุกชั้น แม่ครั้นนั้นของผ
ไม่เห็นวิคกิวาจรณะไร เคยใช้เคยสอย
อย่างไร ก็อย่างนั้น วันแล้ววันเล่า เดือนแล้ว
เดือนเล่า ยเคียวเท่านั้นแหละครั้น ยรากฎว่า
เงินทุนของเรา หมดไปถึง ๓ พันบาทเต็ม ๆ
ผเคยรักเคยตามไ้ครั้นนั้นอย่างไร ผ
ยวิคกิวาจรณะครั้นนั้น ผแต่ครั้นนั้นเล่า

คารทล
บ

มีน

เพื่อนฝูงของหล่อนทำให้หล่อนห่างเหินจากสม
แทนที่จะไปไหน ต่อไหน ๒ คน คบกัน กับสม
หล่อนปลุกตัวไปแต่คนเดียว ไปกับเพื่อนผู้
รักใคร่ไว้ใจของหล่อน ทั้งผู้หญิง และผู้ชาย
ในกระบวนเพื่อนของศรีนวล ซึ่งนับด้วยจำนวน
สิบ ๆ นั้น อธิบายไหนไม่ร้ายเท่าทรวงศรี ไม่ใช่
ครั้น ผนึกแล้วว่าได้เท่าคงทายผิด ทรวงศรี
ไม่ใช่ผู้หญิงคอกครั้น มันเป็นผู้ชาย ชาย
อ่อนกว่าผม ๓-๔ ปี รูปร่างสูงระหง ท่าทาง
คล่องแคล่ว อายหมอนพระนครศรีวนล รวกระ
ว่าเห็นแม่ของมันเป็น ก็ไม่ปาน ฐานะของเขา
เป็นลูกเจ้าคุณ เป็นคนมั่งมี ซึ่งก็เหมือนจะมี
แต่แปลก ไม่มันจะมีหนังอะไร แรกทีไร
รู้จักกันก็เพราะ คุณหญิงวิศาล ฯ คุณหญิงผู้
มั่งมี ครั้น มันแต่แปลกก็เหมือนกัน คุณหญิง
นี้แหละใช้เจ้าท่อนนั้นเอาถนอมครั้นมารับศรีนวล
ไปเที่ยวบ้านแก เป็นหลานครั้น แกอ้างว่า
เจ้าท่อนเป็นหลานชายคนเดียวของแก นั่นละ
ครั้น ใครจะพอใจ ผมซึ่งจนขึ้นชื่อที่น่า
กลืนไส้ของมัน ซึ่งนำหน้าเจ้าท่อนมาตั้งแต่
พอมันครั้งแรกแล้ว แต่แปลกไหมล่ะครั้น
ศรีนวลของผมนึกขบขันนัก หล่อนว่ามันเป็น
สุภาพบุรุษ เป็นนักประพันธ์ เป็นผู้คงแก่เรียน
และเป็นหลานที่ คุณหญิงไว้วางใจ มันจะทำ

อะไรกับ ผมไม่เห็นมันทำอะไร นอกจาก
คอยเกาะขายคุณหญิงนั่นกิน กินแล้วก็เที่ยว
แต่งตัวราวกระ ชุนนาง เงินเดือน ๔-๕ ร้อย
อ้อ ! เจ้าคุณพ่อมันนะครั้น ? เสรีไปเสีย
นานแล้ว รวมทั้งคุณหญิงแม่มันด้วย พุ่ใจ!
ทำไมผมจะไม่เกือกรับกับมัน ผมห้ามไม่ให้
ศรีนวล ก็ก็ต่อกับเจ้าท่อน แต่ไม่เป็นผล
ถึงกับควรวาง ผมแกล้งปลุกศรีนวล วมกับ
เจ้าท่อนหาว่ามันในคินวนที่มันจะมาพาเมียผม
ไปกลืนคร ผมทำให้มันเห็นโต้ง ๆ ว่าสม
รังเกียจมัน เกลียกับมัน และทิ้งมันด้วย เลิก
อะไรก็ครั้น มันหายหน้าไป ๒-๓ วัน ครั้น
แล้วก็เลือกทะเล้นมาประจักษ์ประจักษ์เมียผมอีก
โฮ้ย ! ซอซครั้น ยิ่งกว่าซอซเสียอีก ศรีนวล
ไปเจ้านายที่สุก ผมยังแกล้งอาการหงั้น
เท่าไร ก็เหมือนกลัวยะเป็นการโยให้ศรีนวล
แกล้งผมขึ้นมาเท่านั้น ถึงกับเจ้าท่อน
กล้าพูดกับผมตรง ๆ ว่า ถ้าหล่อนยังเป็นสาว
ยังเป็นโสด หล่อนอาจจะแต่งงานกับมันก็ได้
พุกยัง พุกไ้ว มันนำใจไปไหมล่ะครั้น ?
ได้เท่าที่ของถูกระ โทสะของผมพลุ่งขึ้นมา
เต็มซีก เปล่าครั้น ผมไม่เคยกับศรีนวลเลย
“โอ ! ศรีนวลนี้เต็มทรวง” นี่ ผมเคยใช้
ถ้อยคำกับมัน อย่างแรงที่สุด เพียงเท่านั้น

คาราทล

มีน

เพราะพิษทั้ง เบลืองเลื้อยขึ้นนอกออก สบะก ของผมเอง เสี่ยงภัยยกไม่ถูก เลือดยก
มันไว้นั้นโคะระยประทานอาหารข้างล่าง แล้ว ลงเวียรากย่นพรมหน้าเตียง ผมกรากเข้าไป
ถอครองเท้า ย่องเกรียบ ๆ ขึ้นไปห้องชั้นบน. ะซำอก ก็มีมือหนึ่ง มากระซำกผม ตำรว

อา! ไค้เท้าครึบ ภาพผมเห็นอยู่คำคา ที่ไหนระมึเล้าครึบ ก็ยกยำนแล้ว เมียบผมครึบ
ภาพอันน่าอับยศ เจ้าทรงนั่งห้อยเท้าอยู่บน เป็นคนกึ่งแซนผม อีกครั้งหนึ่ง โทะของผม
เตียงนอนของผม นางกวักนั่งบนทัก ย่อมให้ วังชั้นสุดซึก ผมสะยักเต็มแรง พอหลุดจาก
มันเค้นเล่นตามส่าย ปรากฏเกียวงตัว ศีรวนล ผมก็ประเคนมันลงไปอีก ให้กินตาย
ผมกระซำกนางผู้หญิงออกมา เจ้าผู้ชาย เอะระครึบ โทะไม่เจคนาจริง ๆ ยัง! ขึ้น
กระโถกลกขึ้นยืนควยฮารามตกใจ กระลึงอยู่ เจ้ากรรมลันเปรียง ออกไปโดยเอ็กสึเก้นต์.

ผมกึ่งหมักขวาแข็งและแน่นเปรียวะ จ้วงเข้าให้ “ว้าย! ตายแล้ว ช่วยด้วย! ช่วยด้วย!”
ไค้กระซำกคา ลาก! เสี่ยงหมักของผมกระทย เลี่ยงศีรวนลร้องจนสุดเสียง
ทนามัน เนิยวมนนขึ้นมามาตามมือ มันกระเด็น เจ้าทรงควิ ลม ผ้อย ลง ทำปาก ชมย ชมย
คิกหมักไปลัมในท้านง้อยบนเตียง ผมกราก พร้อมกบเสียงย่นลัน
เข้าไประซำเช่นครั้งที่ ๒ มันไวทหายาก ซึก ผมสะยักย่นเสียดจากมือ ถอยออกมาขึ้นอยู่
มือเข้าไปไค้หมอน คว้าเอาอโทะเมกิกชานา กลางห้อง รอยตัวผม ก็มิกพรวา นัยนาคาเป็น
ใหญ่ของผมออกมา มันระสังหารผมด้วย ประกาย ผมประหม่า ตกใจ และกระลึง พก

ฮาวูของผมนเอง พอมันยกบนกระซำกลกขณ ะไรไม่ออกเลย ศีรวนล หายไปจากห้องน
ลักล่อง ผมโทะกเข้ากระบนกระเด็นหลุดจาก เสียดแล้ว ก็เหมือนระไม่ทนดังอีกใจ ขอมือ
มือทันท เจ้าเลื้อยร่ายพยายามระมิลลงเกยบน ทั้งสองของผม ก็ไปยืนอยู่ในกุญแจเมื่อตำรว
ครึบ มันระซำผมจริง ๆ เกียวไค้เท้า ที่นผม แล้ว เสี่ยงพก เสี่ยงโยกัน พังไม่ไค้คัพ
ใช้เท้าขวาเตะควยเท้าเปล่า เท้าพากเข้า รววมทั้งเสียงร้องให้ของศีรวนล ซึ่งผมได้ยืนอยู่
ระหว่าง อกและคอเสี่ยงกึ่งสนั่น มันผะหงาย แว่ว ๆ คว้า ผมถูกคุมตัวมาสด่านตำรว
หลัง อย่างไม่มีท่า ผมควยขึ้นไค้ เปล่าครึบ โดยคว้น และในที่สุด อา! ไค้เท้าครึบ
ผมไม่ฆ่ามันหรอก ผมประเคนหัวมันด้วยยืน

พ. ศ. ๒๔๗๕

บิดา

เวรของผมแท้ ๆ ผมเป็นจำเลยในคดีฆาตกรรม ๒๐ ปี ครบ ๒๐ ปี เป็นกำหนัดโทษอันร้ายกาจ โทษอันพอควรกับโทษ และเวรของผม ผมไม่เจตนาฆ่าเขาเลย ไหนครั้น ศีรฉนวนหรือครั้น ผมไม่ได้พยหน้าคำทาล่อนอีกเลย แต่อกยพยหน้ามา นัยจากวันทผมเสียขระวางแล้ว ผมทราบดีว่า ศีรฉนวนกระทำผิดความผิดกรรม ด้วยกรรมกรคอย่างแรง ชะนิกหนึ่ง จะเพราะอะไรก็ค่อยชยาคกริบ แต่ผมเห็นว่าหล่อนได้ใช้โทษของหล่อนพอควรแก่เหตุแล้ว และผมเองก็หมดกรรม ออกจากขระวาง

ก็เมื่อสัปดาห์ก่อนเอง ผมตั้งใจว่าจะรักเขา จังหวัดสงขลาเป็นที่พักของ ผม ที่นั่นผมเองเพื่อนฝูง ก็พอจะให้เข้าสัปดาห์กับได้หลายคน. เรื่องของ สวัสดิ์ รักประสิทธิ์ บดลงด้วย ความสังเวช ข้าพเจ้าเลือกเสียจนอกกลางเก่ากลางใหม่ให้เขาไปควั่นหนึ่ง พร้อมๆ เงินอีก ๕ บาท เขาได้ไปแล้ว ไปเพื่อต่อสู้กับชีวิตอันน่าท้อแท้ระทมทุกข์ของเขา ข้าพเจ้าอุ้มลูกกลับเข้าในท้อง หันเข้าดูหนึ่งสัปดาห์ วิทยาลัยราชบัณฑิตยสถาน ออก ถิ่น กลอน กลาง บด ท ข้าพเจ้าประพนธ์ไว้วันชาติกไทยหนึ่ง.

๑ อันความรักนับเนื่องเครื่องเศร้าหมอง

แม้ผู้ใดไฝรักมักกะนอง
แรกรู้สกล่มหลงพะวงรัก
ไม่รอบคอบสอบสวนพยาน
ที่ราคาความรักหนักกว่าธรรม
เหมือนตาบอดเปรียบตุ๊กตุ๋น
โบราณว่ารักเมียมักเสียญาติ
รักสนุกทุกขสันตระมัฏระวัง

จิตดีถ้าพองผลอสติหาวิจารณ์
น้ำดื่มผักขมขมขมว่าหวาน
พรหมวิหารห่างไกลใจฉ่ำเอียง
ลุ่มสูงต่ำถูกผิดคิดได้เอียง
เพราะชอบเลื่องเลือกที่รักมักที่ชัง
ก็หมายมาดรักกลุ่มถึงกลุ่มคลั่ง
ครองหน้าหลังให้ตระหนักก่อนรักเอ๋ย ฯ

สารทูล

